

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMA JA SUUNNITELMA
ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUISTA 2025

Toimialue:

*Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä,
Pornainen, Porvoo, Pukkila ja Sipoo*

Sisältö

innehåll

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Suunnitelman rakenne	5
3 Ympäristöterveydenhuollon tehtäväalueiden erilliset suunnitelmat.....	6
3.1 Yleistä.....	6
3.2 Valvonnan eri osa-alueille yhteiset tavoitteet	8
3.3 Elintarvikevalvonta.....	10
3.4 Talousveden valvonta.....	16
3.5 Uimavesien valvonta.....	20
3.6 Asuntojen ja ilmoitusvelvollisten oleskeluhuoneistojen valvonta.....	23
3.7 Muiden terveydensuojelulain 13 §:n nojalla ilmoitusvelvollisten huoneistojen ja vastaavien valvonta	27
3.8 Elinympäristön terveellisyysvalvonta.....	30
3.9 Tupakkalain sekä lääkelain mukainen valvonta	33
3.10 Säteilylain ja ympäristönsuojelulain nojalla terveydensuojeluviranomaisen tehtäväksi säädetty valvonta.....	37
3.11 Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta.....	39
3.12 Eläinlääkäripalvelut.....	49
4 Viestintä.....	54
5 Henkilöstön koulutus	55
6 Suunnitelman toteutumisen arviointi.....	56

Liiteluettelo

Liite 1: Elintarviketiimin tarkastussuunnitelma

Liite 2: Elintarvikevalvonnan kohteet VATI:ssa (joulukuu 2024)

Liite 3: Elintarvikevalvonnan näytteenotto- ja projektisuunnitelma

Liite 4: Elintarvikelain (297/2021) mukainen viranomaisnäytteenotto eläimistä saatavia elintarvikkeita käsittelevissä laitoksissa

Liite 5: Elintarvikkeiden laboratorioanalyysit

Liite 6: Näytteistä tehtävät tutkimukset Terveysuojelulain 13 §:n nojalla ilmoitusvelvollisista erityisiä hygieenisiä olosuhteita edellyttävistä huoneistoista

Liite 7: Tupakka- ja lääkelain myyntipaikkojen tarkastussuunnitelma

Liite 8:

Terveysuojelutiimin tarkastussuunnitelma, terveysuojelulain ja tupakkalain mukaiset kohteet

Liite 9: Yhteenvedo valvontaan käytettävästä työpanoksesta

Liite 10: Viestintäsuunnitelma

Liite 11: Koulutussuunnitelma

1 Johdanto

Tämä Porvoon ympäristöterveysjaoston vahvistama ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma ja suunnitelma eläinlääkäripalveluista 2025 kattaa toimialaan kuuluvat tarkastukset ja näytteenotot, ympäristöterveydenhuollon tehtäviin kuuluvan muun valvonnan samoin kuin varautumisen terveyshaittaepäilyjen selvitykseen ja todettujen terveyshaittojen poistamiseen sekä eläinlääkäripalveluja koskevan suunnitelman. Suunnitelma on voimassa Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Myrskylän, Pornaisten, Porvoon, Pukilan ja Sipoon alueilla. Suunnitelman laatimiseen on osallistunut koko valvontahenkilöstö.

Valvontasuunnitelma ohjaa ympäristöterveydenhuollon toteuttamaa valvontaa ja kuvaa valvonnan taustalla olevat periaatteet, valvonnan toteuttamiseen ohjatut resurssit sekä priorisointiperiaatteet. Suunnitelma toimii lisäksi perusteena ympäristöterveydenhuollon toimintaa säätelevässä lainsäädännössä edellytetyille maksulliselle valvonnalle.

2 Suunnitelman rakenne

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman laadinnassa on otettu huomioon toimintaa ohjaava lainsäädäntö, kansalliset elintarvikevalvonnan painopistealueiden päivitykset vuodelle 2025, ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2025–2028 sekä toimialakohtaiset valtakunnalliset valvontaohjelmat 2025–2028. Elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa vuosille 2025–2028 ei ole vielä julkaistu. Lisäksi huomioon on otettu Porvoon kaupungin strategia 2030. Ensimmäisen kerran myös eläinlääkintähuoltoa koskeva suunnitelma sisältyy valvontasuunnitelmaan. Suunnitelman valmistelusta on tiedotettu Porvoon internetsivuilla viikolla 48.

Valvontasuunnitelma jakautuu kaikkia ympäristöterveydenhuollon tehtäväalueita koskevaan yleiseen osaan sekä kutakin ympäristöterveydenhuollon tehtäväaluetta koskevaan erillisosioon. Yleisessä osassa on kuvattu toimivallan delegointi, laatujärjestelmään liittyvät asiat ja valvontakohderekisteri sekä suunnitelmallisen valvonnan yleiset priorisointiperiaatteet. Yleisessä osassa on lisäksi määritelty valvontatarkastuksen ja tarkastuksesta tehtävän pöytäkirjan sisältö. Erillisosioissa on kuvattu kunnan tehtäväksi säädetyt, kyseiseen tehtäväalueeseen kuuluvat valvontatehtävät, valtakunnallisten valvontaohjelmien tai kohdekohtaisten riskiluokitusten mukainen resurssitarve, ympäristöterveydenhuollon käytössä olevat henkilöstöresurssit, resurssitilanteesta johtuva toiminnan priorisointi, valvonnan tavoitteet ja keinot, valvontatietokantaan kirjattavat suoritteet, tavoitteiden toteutumista kuvaavat mittarit sekä valvontaan liittyvä raportointi. Lisäksi suunnitelmassa on kuvattu maksullisen valvonnan osuus eri valvonnan alueilla. Liitteissä on kuvattu yksityiskohtaisemmat tavoitteet tarkastustiheyksille ja näyteenotoille tehtäväalueittain.

3 Ympäristöterveydenhuollon tehtäväalueiden erilliset suunnitelmat

3.1 Yleistä

Toimivallan delegointi viranhaltijalle

Porvoon ympäristöterveydenhuollon valvontahenkilöstölle on delegoitu eräiden lausuntojen antamiseen sekä ilmoitusten, lupien ja hyväksymispäätösten käsittelyyn ja toiminnalle käsittelyn yhteydessä annettaviin ehtoihin liittyvää päätösvaltaa terveydensuojelulain ja -asetuksen, elintarvikelain, lääkelain sekä tupakkalain osalta. Delegointipäätös päivitettiin viimeksi vuonna 2023 ja päätös päivitetään keväällä 2025. Viranhaltijoiden tehtäväjako on kuvattu tarkemmin laatukäsikirjassa.

Kohderekisteri

Porvoon, Askolan, Pornaisten, Sipoon, Myrskylän, Pukkilan sekä Loviisan ja Lapinjärven elintarvikelain, terveydensuojelulain, tupakkalain ja lääkelain valvontakohteet on rekisteröity valtakunnalliseen ympäristöterveydenhuollon kohdetietojärjestelmään eli VATI:iin. Tietojärjestelmään tallennetaan myös tarkastusten ja näytteenottojen tulokset sekä kohdetta koskevat päätökset.

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuoritteet on määritelty laatukäsikirjassa, samoin kuin valvonnan dokumentointi. Tarkastusten yksityiskohtaisempi sisältö käy ilmi eri valvonnan osa-alueiden valvontaohjeista, -lomakkeista ja tarkastuslistoista. Laatukäsikirja ja käytössä olevat tarkastus-, mittaus- ja näytteenottolomakkeet sekä valvontaohjeet on liitetty ympäristöterveydenhuollon laatu-järjestelmään. Suoritetilastot ja talousarvion toteumatiedot raportoidaan yhteistyöalueen kunnille neljästi vuodessa.

Valvontakohderekisteriä ja eläinlääkintähuollon potilasrekisteriä koskeva tietosuojaseloste on luetavissa verkossa: <https://www.porvoo.fi/asiointi-ja-paatoksenteko/neuvonta-ja-asiointi/tietosuoja/tietosuojaselosteet/>.

Toiminnan resursointi sekä valvonnasta ja muusta toiminnasta saatavat tulot

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstöön kuuluu yhteensä 11,5 terveystarkastajan, kahden terveydensuojelusuunnittelijan, 1,5 näytteenottajan, neljä hygieenikkoeläinlääkäriä, kahden valvontaeläinlääkäriä ja viiden praktikkoeläinlääkäriä virkaa sekä neljän eläintenhoitajan ja kahden toimistosihteerin tointa. Vuodelle 2025 on esitetty 0,5 terveystarkastajan ja 0,5 näytteenottajan virkaa sekä määräaikaista valvontaeläinlääkäriä virkaa eläinten hyvinvointivalvonnan ruuhkan purkamiseksi.

Asiakkaille maksuttomaan näytteiden tutkimiseen – esimerkiksi eräät projekti- ja terveyshaittaepäilynäytteet – on esitetty talousarvioon 8 000 €. Suunnitelman mukaisten näytteiden tutkimiseen on varattu talousarviossa 60 000 €.

Valvontamaksut perustuvat – tupakkalain ja lääkelain mukaista nikotiinikorvaushoitovalmisteiden valvontaa sekä vuoden 2022 alusta lukien perittävää elintarvikelain ja terveydensuojelulain mukaista vuosittaista valvonnan perusmaksua lukuun ottamatta – ympäristöterveydenhuollon valvon-

tatoiminnan keskituntikustannukseen. Niiden valvontatehtävien, joissa lainsäädäntö tai kansainväliset sopimukset edellyttävät erityistä pätevyyttä, keskituntikustannus on määritelty erikseen. Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntipaikkojen valvonnan vuosimaksu on veroluonteinen. Vuosittainen valvonnan perusmaksu peritään valtaosalta elintarvikelain ja terveydensuojelulain nojalla ilmoitusvelvollisista valvontakohteista ja sillä on tarkoitus kattaa valvonnan yleisiä kustannuksia mm. kohteiden ohjaukseen ja neuvontaan liittyen. Porvoon kaupungin lupa- ja valvontalautakunta käsittelee esitystä ympäristöterveydenhuollon taksaksi 12.12.2024. Valvonnasta arvioidaan saatavan tuloja vuonna 2025 yhteensä noin 567 000 €.

Eläinlääkintähuollossa peritään asiakkailta klinikkamaksua. Maksu on kolmiportainen ja perustuu potilaalle varatun ajan pituuteen. Lisäksi peritään maksu puhelusta keskitettyyn päivystyspuhelimeen. Maksu perustuu puhelun pituuteen.

Etelä-Suomen aluehallintovirastolta laskutetaan eläinten hyvinvoinnin valvonnan sekä eläintautivalvonnan kustannukset. Palvelualueen nettokustannukset jaetaan kuntien asukasluvun suhteessa yhteistoiminta-alueen kunnille.

Toimintaympäristön muutokset ja kehittäminen

1.6.2024 voimaan tulleen teknisen virkaehtosopimuksen muuttumisen vuoksi sopimuksen piiriin kuuluvan valvontahenkilöstön työaika lyheni 1,5 h/vko. Terveydensuojelun ja elintarvikevalvonnan henkilöstöresurssit vähenivät noin 23 h/vko mikä vastaa 0,6 työntekijän työpanosta.

Uusi eläinlääkintähuoltolaki astuu voimaan vuoden 2026 alussa. Valmistautuminen lain voimaantuloon sisältää päivitetyn suunnitelman eläinlääkäripalveluista (tuottamistapa, saatavuus, laatu, alueellisten tarpeiden mukainen mitoitus), suunnitelman eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta, mahdollisten markkinoilla tarjottavien palvelujen kustannuslaskennan ja taksan valmistelun sekä lain edellyttämän uuden raportoinnin suunnittelun (eriyttämislaskelma kilpailutilanteessa markkinoilla harjoitettavan toiminnan osalta sekä tietojen kokoaminen praktikkoeläinlääkäreiden asiakkaalta perimien hoito- ja käyntipalkkioiden määrästä).

Kaupunkistrategiaan liittyvänä painopisteenä ympäristöterveydenhuolto jatkaa ilmastonmuutoksesta aiheutuvia terveyshaittoja ehkäisevää työtä. Porvoon kaupunkistrategian tavoitteena on mm. ilmastonmuutoksen ehkäisy sekä siihen sopeutuminen. Vuonna 2025 painopisteenä on edellisen vuoden tapaan toiminnanharjoittajien valvonta ja ohjaus pitkittyneiden hellejaksojen aiheuttamien terveyshaittojen ennaltaehkäisemiseksi. Ilmaston muutoksen vaikutuksiin sopeutuminen otetaan huomioon myös alueiden suunnitteluun liittyvissä lausunnoissa. Ympäristöterveydenhuolto huolehtii lisäksi oman toimintansa ympäristöystävällisyydestä vähentämällä mahdollisuuksien mukaan jätteiden tuotantoa ja fossiilisen energian kulutusta sekä suosimalla hankinnoissaan ympäristöystävällisimpiä tuotteita ja palveluja.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman ohjelmakauden 2025–2028 teemana on vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Teemaa edistetään toteuttamalla yhteisen valvontaohjelman tavoitteita tietoperusteisesta valvonnasta, osaamisesta ja varautumisesta.

- Terveydensuojelulain valtakunnallisessa valvontaohjelmassa tarkennetaan toimialakohtaiset painopisteet, joita ovat talousvesivalvonnan uudet sisällöt, osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa sekä valmius ja varautuminen terveydensuojelussa.
- Valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman 2025–2028 painopisteinä ovat savuttomien nikotiinituotteiden myynnin valvonta, laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa, etämyyntikiellon ja markkinointikiellon valvonta sekä ehkäisevä päihdetyö.

- Elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa VASU 2025–2028 ei ole vielä julkaistu. Tulevan kauden painopisteet pohjautuvat kolmeen Elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmässä yhteisesti sovittuun kehittämisteemaan: i) valmius, varautuminen ja huoltovarmuus, ii) vastuullisuus ja kestävyys, sekä iii) teknologia ja tieto.

3.2 Valvonnan eri osa-alueille yhteiset tavoitteet

Laatukäsikirja ja laatutyö

Voimassa oleva lainsäädäntö edellyttää valvonnan suunnitelmallisuutta, laadukkuutta, tehokkuutta ja oikeudenmukaista kohdistamista. Valvonnan tulee myös muulla tavoin olla hyvää hallintoa koskevien vaatimusten mukaista ja sille tulee varata riittävät voimavarat. Valvonta-asetuksen EU 625/2017 mukaan elintarvikeketjun toimivaltaisen viranomaisen on suoritettava virallista valvontaa dokumentoitujen menettelyjen mukaisesti ja niihin on sisällytettävä ohjeet virallista valvontaa suorittavalle henkilöstölle. Porvoon ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmän runkona toimii laatukäsikirja, johon linkitetään ympäristöterveydenhuollon toimintaan liittyvä ohjeisto sekä lakisääteiset valvonta- ja varautumissuunnitelmat. Sisäisiä auditointeja tehdään laatukäsikirjaan liitettävän auditointiohjelman mukaisesti. Porvoon ympäristöterveydenhuolto osallistuu Laatunetin koulutuksiin ja interkalibrointeihin. Vuonna 2025 tilataan Envirovetilta ulkoinen auditointi.

Tiedolla johtamista kehitetään kaupungin konsernihallinnon menetelmin. Seuranta toteutetaan PowerBi-alustalla Vati-järjestelmästä kerätyllä tiedolla.

Valvontakohteiden riskiluokitus

Ruokavirasto on antanut Valtakunnallisessa elintarvikevalvontaohjelmassaan yleisiä ohjeita kohdekohtaisen riskinarvioinnin tekemiseen. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (Valvira) on julkaissut internetsivuillaan valvontatarpeen arviointityökalut erityyppisille valvontakohteille.

Elintarvikevalvonnan suunnittelussa on käytetty pohjana Ruokaviraston riskinarviointiohjetta: Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen – Ruokavirasto. Elintarvikevalvonnan riskinarvioinnissa on huomioitu Uudenmaan maakuntavalmistelussa sovitut yhteiset riskinarviointiohjeet myynti- ja tarjoilupaikoille. Alkutuotannon valvonnan suunnittelussa on käytetty pohjana Ruokaviraston riskinarviointiohjetta: Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi.

Terveystieteiden tutkimuskeskuksessa talous- ja uimavesivalvonnan tarkastustiheys perustuu valvontasuunnitelmassa kohteiden riskinarviointiin Valviran ohjeiden pohjalta. Kohdekohtainen riskinarviointi tehdään yksinkertaistusti:

- kohteiden, joissa ei ole kolmessa perättäisessä tarkastuksessa havaittu huomautettavaa, tarkastustiheys voidaan puolittaa valtakunnallisen valvontaohjelman vähimmäistarkastustiheydestä, ei kuitenkaan alle 1 tarkastukseen / 5 vuotta.
- kohteiden, joissa on toistuvasti havaittu merkittäviä puutteita eikä puutteita ole korjattu annettussa määräajassa, tarkastustiheys kaksinkertaistetaan valtakunnallisen valvontaohjelman vähimmäistarkastustiheydestä
- tavanomaista vähäisempien riskien vuoksi tarkastustiheyttä harvennetaan ostovettä käyttävillä vedenjakelualueilla, yleisillä uima-altailla, pienillä yleisillä uimarannoilla sekä pienimuotoisissa majoituspalveluissa.

Suunnitelmallista valvontaa kohdennetaan suunnitelmavuonna riskinarvioinnin lisäksi ensisijaisesti niihin kohteisiin,

- joissa on todettu turvallisuuteen ja / tai hygieniaan vaikuttavia puutteita edellisellä valvontatarkastuksella taikka valvontänäytteiden tulosten perusteella
- joiden toiminnasta ympäristöterveydenhuolto on vastaanottanut asiakasvalituksia tai ilmoituksia asiakkaiden sairastumisista tai ilmenee muu perusteltu syy epäillä kohteessa säädösten vastaisuuksia
- joissa ei ole vielä tehty suunnitelman mukaista tarkastusta nykyisen toiminnanharjoittajan aikana tai jotka ovat vastikään aloittaneet toimintansa.

Vakavien tai suurta ihmisjoukkoa koskevien elinympäristön terveystahojen selvitys, merkittävien terveystahoriskien kartoittaminen keskusvirastojen aloitteesta sekä hakemusten ja ilmoitusten käsittely priorisoidaan suunnitelmallisen valvonnan edelle.

Toiminnan tuottavuus

Toiminnan asiakaslähtöisyyttä ja tuottavuutta parantavina hankkeina uudistetaan terveydensuojelussa henkilöstön työnjako sekä selvitetään lausuntojen antoprosessin keventämismahdollisuuksia. Elintarvikevalvonnassa kehitetään henkilöstön työnjakoa ja jatketaan pakkotoimiprosessin kehittämistä sekä päivitetään sisäisiä valvontaohjeita. Yksikön yhteisenä kehittämiskohteena jatketaan pakkotoimiprosessin sujuvuuden ja virheettömyyden parantamista. Taloutteen ja tuottavuuteen liittyen selvitetään lisäksi toimitilojen supistamisen mahdollisuutta ja vähennetään tulostinkopiokoneiden lukumäärää.

Valmiusvarautuminen

Ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelma päivitettiin 2024. Suunnitelmaa sovitetaan tulevien päivitysten yhteydessä yhteen alueen kuntien sekä hyvinvointialueen valmiussuunnitelmien kanssa ottaen huomioon kansainvälisen turvallisuustilanteen kiristymisen. Suunnitelman liitteitä päivitetään tarpeen mukaan. Päivityksissä otetaan huomioon valmiusharjoituksissa saadut kokemukset.

Ympäristöterveydenhuolto osallistuu seuraavan kerran vuonna 2025 Loviisan ydinvoimalan lakisääteiseen valmiusharjoitukseen. Joka vuosi osallistutaan mahdollisuuksien mukaan muihin toimialaa sivuaviin pienempiin valmiusharjoituksiin. Ympäristöterveydenhuolto tukee valvomiensa kohteiden valmiussuunnittelua sekä valmiusharjoittelua. Vuoden 2025 erityisenä tavoitteena on muun valvonnan yhteydessä selvittää huoltovarmuuden kannalta kriittisten toimijoiden varautumista ympäristöterveyteen liittyviin erityistilanteisiin.

Etelä-Suomen aluehallintoviranomaisen arviointi- ja ohjauskäynnin (AJO) tulokset ja toiminnan sekä asiakirjojen kehittäminen

AJO:ssa havaitut korjaustarpeet on otettu huomioon tämän valvontasuunnitelman päivityksessä. Lisäksi korjauskehotus ja kehittämis ehdotukset otetaan huomioon mm. ympäristöterveydenhuollon taksan tarkistuksessa, delegointien päivittämisessä ja terveydensuojelulain ilmoitusohjeen päivityksessä.

3.3 Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnan tavoitteena on varmistaa elintarvikkeiden ja elintarvikekontaktimateriaalien ja niiden käsittelyn turvallisuus, elintarvikkeiden hyvä terveydellinen laatu ja elintarvikemääräysten mukaisuus sekä varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyys. Tavoitteena on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajia harhaan. Valvonnalla pyritään suojaamaan kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta sekä taloudellisilta tappioilta. Elintarvikelainsäädännön lähtökohtana on, että ensisijainen vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta ja määräystenmukaisuudesta on elintarvikealan toimijalla.

Kunnan tehtäviksi säädetty valvontatehtävät

Elintarvikelain mukaan kunnan tehtäviä ovat kunnan valvontaan kuuluvien elintarvikehuoneistojen hyväksyminen (eläinperäiset elintarvikkeet ja idättämöt), elintarvikehuoneistojen ja elintarvikekontaktimateriaalitoimijoiden toiminnan aloittamista ja toiminnan olennaista muuttamista koskevien ilmoitusten rekisteröinti (ilmoitettu elintarvikehuoneisto) ja kontaktimateriaalitoimijoiden, alkutuotantopaikkojen, elintarvikehuoneistojen sekä muiden elintarvikealan toimijoiden valvonta. Tehtävät sisältävät mm. kotimaassa tuotettujen elintarvikkeiden, elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvien materiaalien ja tarvikkeiden valmistuksen valvontaa sekä elintarvikkeiden markkinoinnin valvontaa. Kunnalla on myös valvontatehtäviä liittyen Valviran ohjaamaan alkoholimyymälöiden ja varastojen valvontaan.

Eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevien elintarvikehuoneistojen sekä hyväksyttävien alkutuotantopaikkojen (idättämöt) lupahakemukset tulee käsitellä 60 vuorokauden sisällä hakemuksen saapumisesta. Muita elintarvikehuoneistoja koskevien ilmoitusten käsittelylle ei ole lainsäädännössä asetettu määräaikoja. Elintarvikealan toimijan on kuitenkin tehtävä kirjallinen ilmoitus elintarvikehuoneistosta viranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista (ilmoitettu elintarvikehuoneisto). Toiminnan saa aloittaa, jos ilmoitettu elintarvikehuoneisto täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset.

Kunnan tehtäviin kuuluvat lisäksi elintarvikealan toimijoiden ja kuluttajien neuvonta ja tiedottaminen, valtion viranomaisten avustaminen eläimistä saatavien elintarvikkeiden kansallisen vierasainevalvontaohjelman toteuttamisessa sekä elintarvikemääräysten mukaisten ilmoitusten ja raporttien tekeminen aluehallintoviranomaiselle ja Ruokavirastoon. Kunta osallistuu alueellaan terveydelle vaarallisten tuotteiden takaisinveitoihin ja muihin toimenpiteisiin. Myös ruokamyrkytysten selvittäminen ja varautuminen häiriötilanteisiin kuuluvat kunnan lakisäätteisiin tehtäviin.

Kunnan valvontaviranomaisen tulee ylläpitää Ruokaviraston pitämää rekisteriä valvomistaan elintarvikehuoneistoista. Lisäksi kunnan tulee pitää ajan tasalla Ruokaviraston alkutuotantopaikkarekisteriä. Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva kunnan elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 434/2008 naudanlihan merkitsemisestä säädetään kunnan tehtäväksi huolehtia naudanlihan merkintöjen valvonnasta alueellaan Euroopan parlamentin ja neuvoston sekä komission asetusten mukaisesti.

Helposti pilaantuvien elintarvikkeiden kansainvälisiä kuljetuksia ja tällaisissa kuljetuksissa käytettävää erityiskalustoa koskevan sopimuksen valvonnasta annetussa asetuksessa (859/1990) säädetään kunnan tehtäväksi valvoa alueellaan sopimuksen noudattamista.

Viranomaisen on tarvittaessa annettava toimijalle kehoituksia elintarvikemääräysten noudattamiseksi (elintarvikelaki 40 §). Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään elintarvikevalvonnassa silloin, kun elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten noudattamiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikemääräyksiä ole riittäviä.

Valvonnan toteuttaminen

Uudet valvontakohteet tulevat ympäristöterveydenhuollon tietoon toiminnanharjoittajan pyytäessä lausuntoa tilaa ja toimintaa suunniteltaessa, viimeistään kuitenkin ennen huoneiston käyttöönottoa hyväksymishakemuksen tai elintarvikehuoneiston käyttöönottoa koskevan ilmoituksen käsittelyn yhteydessä. Luvan hakemisen ja ilmoituksen tekemisen laiminlyövät yrittäjät pyritään saamaan valvonnan piiriin ilmoituksia, sosiaalista mediaa ja tiedotusvälineitä seuraamalla.

Porvoon ympäristöterveydenhuollossa on käytetty riskinarviointiin Ruokaviraston ohjetta (Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen 10503–5). Elintarvikevalvonnan kohteet on riskiluokiteltu kohteen toiminnan laadun ja kokoluokan mukaan riskiluokkiin, joille on määritelty tarkastustiheystavoitteet ja tarkastusajat. Lisäksi elintarvikevalvonnan riskinarvioinnissa on huomioitu Uudenmaan maakun-tavalmistelussa sovitut yhteiset riskinarviointiohjeet myynti- ja tarjoilupaikoille.

- Riskiluokitustaulukoiden mukaista suunnitelmallista tarkastustiheyttä lasketaan 50 % silloin, kun taulukoiden antama suunnitelmallinen lähtökohtainen tarkastustiheys on kaksi tarkastusta vuodessa tai enemmän ja kuusi edellistä Oiva-raportin arviointitulosta on A (oivallinen). Mikäli suunnitelmallisia tarkastuksia on alle kaksi vuodessa, ei valvontahistoria vähennä tarkastusten määrää.
- Kokonaisuudeltaan vähäriskiseksi toiminnaksi, joka ei välttämättä edellytä säännöllistä suunnitelmallista valvontaa, katsotaan Porvoon ympäristöterveydenhuollossa esimerkiksi
 - pienimuotoinen elintarvikkeiden myynti ja tarjoilu juomatarjoilun yhteydessä (esim. pubit)
 - pienimuotoinen ravintolisien, runsaasti täydennettyjen elintarvikkeiden, painonhallintaan tarkoitettujen ateria- ja ruokavaliokorvikkeiden tai kliinisten ravintovalmisteiden myynti (esim. kuntosalit, optikkoliikkeet, kampaamot tai muut vastaavat), jos kohteessa ei ole omaa valmistusta, valmistuttamista tai tuontia
 - lämpötilasäätämätön kuljetus (pois lukien säiliökuljetukset), jos toimijalla kuljetusvälineitä korkeintaan 10
 - ruoka-aputoimijat.
- Tarkastuskertoja voidaan lisätä, kun havaitaan sellaisia riskitekijöitä, jotka eivät ole hallinnassa. Porvoon ympäristöterveydenhuollossa tarkastuskertoja lisätään Oiva-arvioinnissa Korjattavaa (C) tai Huono (D) -arvosanan saaneissa kohteissa. Näille tehdään aina määräajan jälkeen uusintatarkastus. Tarkastuskohteissa, joissa on tehty uusintatarkastus, voidaan seuraavana vuonna nostaa tarkastustiheyttä vähintään yhteen kertaan vuodessa tarkastajan harkinnan mukaan.
- Myös suositeltua aikaa voidaan perustelluista syistä lisätä tai vähentää. Porvoon ympäristöterveydenhuollossa tarkastusaikoja on pidennetty valtakunnallisiin suositusaikeihin verrattuna laajaa toimintaa harjoittavissa elintarvikkeita valmistavissa laitoksissa ja vastaavissa kohteissa. Tarkastusajat on määritetty ko. riskiluokan kohteissa toteutuneiden keskimääräisten tarkastusaikojen perusteella.

- Perustellut syyt poiketa Ruokaviraston riskinarviointiohjeen tarkastustiheydestä ja ajasta merkitään kohde- ja tarkastajakohtaiseen tarkastussuunnitelmaan sekä VATI-ohjelman kohdetietoihin. Perustellut syyt on myös määritelty Porvoon ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmässä menettelyohjeessa: Elintarvikehuoneiston valvontaohje.

Liite 1. Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma

Säännöllisen valvonnan ns. Oiva-tarkastuksia suunnitellaan tehtävän 574 kpl vuonna 2025. Lisäksi uusintatarkastuksia arvioidaan tehtävän noin 74 kpl (säännöllisen valvonnan tarkastuksista noin 15 %). Säännöllisen valvonnan tarkastuksen yhteydessä tarkastetaan myös toimintaan liittyvää etämyyntiä. Säännöllisen valvonnan tarkastukseen sisältyy tarkastukseen valmistautuminen, tarkastuskäynti, tarkastuspöytäkirjan laatiminen sekä tietojärjestelmäkirjaukset. Lisäksi tarkastukseen arvioidaan kuluvan keskimäärin yhden tunnin matka-aika. Lisäksi elintarvikkeisiin ja elintarvikehuoneistoihin liittyvien lupien ja ilmoitusten käsittelyyn, valitusten ja epidemiailmoitusten käsittelemiseen, varautumiseen, neuvontaan, perehtymiseen, suunnitteluun, seurantaan, laatujärjestelmän ylläpitoon ja muuhun hallintoon tarvitaan resursseja. Ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen käyttöönototarkastuksia arvioidaan tehtävän noin 150 kpl. Porvoon oman työsuunnitelman mukaan elintarvikevalvonnan tavoite on vuonna 2025 yhteensä 818 kpl tarkastusta ja alkutuotannon valvontatarkastuksia 31 kpl. Säännöllisen elintarvikevalvonnan kattavuustavoite on riskinarvioinnin mukaan 48 % elintarvikehuoneistoista (414 huoneistoa).

Hyväksytyjen ja ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen lisäksi suunnitelman mukaisia maksullisia elintarvikevalvonnan tarkastuksia tehdään suuriin yleisötapahtumiin. Suureksi yleisötapahtumaksi katsotaan kohde, jossa arvioidaan käyvän vuorokauden aikana yli 500 kävijää, jossa on järjestetty tilapäistä elintarvikkeiden myyntiä tai tarjoilua ja/tai jossa on muita ympäristöterveydenhuollon valvontaan kuuluvia tilapäisratkaisuja kuten käymälöitä, tupakointialueita ym. Tällaisia suuria yleisötapahtumia arvioidaan olevan noin 10 kpl vuosittain. Näiden lisäksi tehdään markkinatarkastuksia, joista ei laskuteta markkinoiden järjestäjää. Markkinatarkastusten pääasiallisina kohteina ovat ammattimaiset, liikkuvat toimijat.

Porvoon ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön valvontarekisterissä olevien kohteiden lisäksi tehdään maksullisia tarkastuksia myös valvontayksikön alueella vieraileviin liikkuviin elintarvikehuoneistoihin. Tällaisia tarkastuksia arvioidaan olevan noin 10 kpl vuosittain.

Elintarvikehuoneistoihin liittyvät hakemukset ja ilmoitukset pyritään käsittelemään 60 vuorokauden sisällä.

Kun uusi alkutuotantopaikka tekee ilmoituksen toiminnan aloittamisesta, se rekisteröidään kuntatietojärjestelmään. Tieto alkutuottajista ei edelleenkään siirry suoraan Ruokaviraston muista rekistereistä Vatiin. Jos alkutuotantopaikalla harjoitetaan toimintaa, jolle on määritelty tarkastustiheys (Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi – Ruokavirasto), se tarkastetaan valvontasuunnitelman mukaisesti. Edellisiin kuuluvat Porvoon ympäristöterveydenhuollon valvonta-alueella maidontuotanto, vesiviljely sekä kasvintuotanto (kasvihuoneviljely ja avomaaviljely, mm. lehtivihannekset kuten salaattit, yrtit ja pinaatti sekä marjat) ja alle 5000 kg:n iduntuotanto. Joillakin tuotantosuunnilla elintarviketurvallisuuteen vaikuttavat vaarat ovat niin pieniä tai vaaroihin kohdistuu muuta valvontaa, ettei niihin ole tarpeen kohdistaa säännöllistä suunnitelmallista elintarvikevalvontaa (mm. lihantuotanto, hunajan tuotanto, muu kasvien ja sienten tuotanto, johon ei liity erityisiä riskejä). Muutoin tarkastuksia alkutuotantopaikalla tehdään, jos siihen on erityinen syy, kuten ruokamyrkytyspäily, epäily lainsäädännön vastaisuudesta (esimerkiksi havainto epähygieenisestä toiminnasta) tai asiakasvalitukset.

Näytteenotolla pyritään seuraamaan elintarviketurvallisuusriskejä sekä omavalvonnan toimivuutta. Näytteenotto kohdennetaan tuotteisiin ja ominaisuuksiin, joihin kohteen toimija voi itse vaikuttaa. Näytteenottosuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon Mikrobikriteeriasetus (EY) N:o 2073/2005 ja Ruokaviraston ohje 4094/04.02.00.01/2020/3 (Elintarvikkeiden mikrobiologinen analyysit – ohje valvontaviranomaisille). Elintarvikealan toimijoita ohjataan ottamaan ja tutkituttamaan itse omavalvontanäytteitä ja tekemään tuotteistaan säilyvyystutkimuksia. Viranomaiset ottavat projektimaisesti viranomaisnäytteitä omavalvonnan toimivuuden toteutukseksi liitteen 3 mukaisesti.

Vuonna 2025 ympäristöterveydenhuolto toteuttaa yhden oman projektin:

1. Suurtalouksien, tarjoilupaikkojen ja helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevien myymälöiden käsittelytilojen pintojen puhtausnäytteiden tutkimusprojekti. Kahdestakymmenestä ilmoitetuista elintarvikehuoneistosta otettavien viranomaisnäytteiden kokonaismäärä on vuonna 2025 noin 100 kpl.

Eläinperäisiä elintarvikkeita käsitteleville elintarviketuotantolaitoksille laaditut kohdekohtaiset näytteenottosuunnitelmat on kuvattu liitteessä 4. Laitoksista otettavien viranomaisnäytteiden kokonaismäärä on noin 117 kpl. Elintarvikkeiden laboratorioanalyysit on esitetty liitteessä 5. Lisäksi vierasainenäytteitä otetaan elintarvikkeista Ruokaviraston pyynnöstä vuosittain noin 10–15 kpl.

Ruokaviraston ja aluehallintoviranomaisen valvontaprojekteihin osallistutaan mahdollisuuksien mukaan sovittamalla projekteihin liittyvät tarkastukset, näytteenotot ja muut toimenpiteet mahdollisimman tehokkaasti muun valvonnan yhteyteen. Lisäksi osallistutaan asiasta järjestettyihin koulutuksiin. Ruokavirasto on suunnitellut vuodelle 2025 myös histamiiniprojektia ja vuonna 2025 valvontayksiköitä pyydetään keräämään sorbiinihapon (E 200) ja kaliumsorbaatin (E 202) sekä butyylihydroksitolueenin (BHT, E 321) käyttömääriä elintarvikkeiden resepteistä osana Oiva-rivin ”11.1 Lisäaineet, aromit ja entsyymit” tarkastamista. Ruokavirasto raportoi tiedot EFSAlle.

Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinakaupan ja salmonellaerityistakuun mukainen valvonta

Eläinperäisiä elintarvikkeita EU:n sisämarkkinoilta tuovan toimijan on tehtävä ilmoitus toiminnan aloittamisesta, lopettamisesta tai muuttamisesta kunnan elintarvikeviranomaiselle. Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonnin uudet ilmoituskäytännöt annettiin Ruokaviraston määräyksessä 1.11.2021, jossa edellytetään sisämarkkinatuontia harjoittavilta toimijoilta säännöllistä ilmoittamista tuontieristä. Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuontia valvotaan osana Oiva-valvontaa painottaen erityisesti salmonellaerityistakuutuotteiden tuonnin valvontaa Ruokaviraston ohjeen ”2529/04.02.00.01/2021/2 mukaisesti (Salmonellaerityistakuiden vaatimukset eläinperäisten elintarvikkeiden sisäkauppatuonnissa).

Elintarvikeketjun valvonnan painopistealueet 2025

Porvoon ympäristöterveydenhuolto toteuttaa Ruokaviraston valvontasuunnitelmaa 2025–2028 elintarviketurvallisuuden painopistealueista seuraavasti:

Valmius, varautuminen ja huoltovarmuus

Muun valvonnan yhteydessä ohjataan toimijoita varautumiseen ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteissa huoltovarmuuden kannalta kriittisissä kohteissa (elintarviketeollisuus, varastointi, suuret myymälät)

Teknologia ja tieto

Osallistutaan soveltuvin osin Ruokaviraston Histamiinivalvontaprojektiin näytteiden otolla ja tutkituttamisella.

Toiminta terveysvaaraepäilyissä

Kunnan velvollisuutena on selvittää alueellaan ilmenevät elintarvikkeisiin liittyvät terveysvaaratilanteet. Tällaisia ovat ruokamyrkytykset ja muut elintarvikevälitteiset vaaratilanteet. Ympäristöterveydenhuollon varautumissuunnitelmassa on epidemiaepäilyn selvitystä varten kirjalliset ohjeet ja selvitystyö priorisoidaan suhteessa muuhun valvontaan, jotta epidemian leviäminen voidaan ehkäistä mahdollisimman pian. Ympäristöterveydenhuollossa on valmius epidemioiden tilastolliseen selvitykseen.

Elintarvikevalvonnan yhteydessä havaitut terveydelle haitalliset elintarvike-erät asetetaan myyntikieltoon siihen asti, kunnes ne on korjattu vastaamaan elintarvikelainsäädännön vaatimuksia tai hävitetty sopivalla tavalla. Ympäristöterveydenhuolto ilmoittaa Ruokavirastolle epäilyistä tai todetusta terveydelle vaaraa aiheuttavasta elintarvikkeesta, jos asia ei muutoin ole Ruokaviraston tiedossa.

Elintarvikevalitusten ja ruokamyrkytysepäilyjen yhteydessä ympäristöterveydenhuolto tutkituttaa tarvittaessa mahdolliset asiakkaiden tuomat valitusnäytteet ja hakee vastanäytteet, jos niitä on saatavilla. Säteilyvaaratilanteessa otetaan näytteitä elintarvikkeiden säteilytutkimuksiin Ruokaviraston ja Säteilyturvakeskuksen ohjeiden mukaan.

Kiireellisissä, terveydelle vaarallisten elintarvikkeiden takaisinvetotilanteissa, Ruokaviraston kautta tulevien RASFF-ilmoitusten yhteydessä (RASFF = Rapid Alert System for Food and Feed) sekä elintarvikelaboratorion tekemän terveysvaaraan viittaavaa tutkimustulosta koskevan ilmoituksen yhteydessä ympäristöterveydenhuolto varmistaa kyseisten elintarvikkeiden poistamisen paikallisilta markkinoilta ottamalla yhteyttä elintarvikeyrityksiin ja suorittamalla tarvittaessa tarkastuksia. Muut Ruokaviraston tuotteiden takaisinveltoa koskevat ilmoitukset kuin RASFF-ilmoitukset ympäristöterveydenhuolto kirjaa tiedoksi ja pyrkii varmistamaan takaisinvedon onnistumisen muun valvonnan yhteydessä.

RASFF on keskeinen väline rajat ylittävän tietojenvaihdon varmistamiseksi, jotta elintarvikeketjussa todettuihin kansanterveysriskeihin voidaan reagoida nopeasti. Elintarvikepetoksia käsittelevä yhteistyöverkosto, jonka toimintaa helpottaa hallinnollisen avunannon ja yhteistyön järjestelmän (AAC) tietotekninen väline, puolestaan mahdollistaa jäsenmaiden kahden- tai monenvälisen yhteydenpidon petosepäilyn vahvistamiseksi nopeasti.

Komissio todentaa RASFF-verkoston RASFF-ilmoitukset ja informoi kolmansiä maita, kun taas elintarvikepetoksia käsittelevä yhteistyöverkosto on ensisijaisesti foorumi, jolla jäsenmaat voivat vaihtaa tietoja ryhtyäkseen toimiin, jotka johtavat mahdollisesti hallinnollisiin seuraamuksiin tai oikeuskäsittelyyn. Ympäristöterveydenhuolto toimittaa tarvittavat tiedot Ruokavirastolle mahdollisia elintarvikepetoksia koskien.

Valvonnan maksullisuus

Elintarvikevalvonta on toimijalle maksullista. Elintarvikelain mukaan kunta perii vuosittain 150 euron suuruisen perusmaksun suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan kohteilta. Elintarvikelain nojalla viranomaisen tulee periä toimijalta maksu suunnitelman mukaisista tarkastuksista, elintarvikemääräysten noudattamatta jättämiseen perustuvien toimenpiteiden valvomiseksi tapahtuvasta tarkastuksesta ja suunnitelman mukaisista näytteiden laboratoriotutkimuksista. Lisäksi maksu tulee periä eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevien elintarvikehuoneistojen ja idättämöjen hyväksymisestä, ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen rekisteröintitodistuksista samoin kuin Euroopan unionin ulkopuolelle eläimistä saatavia elintarvikkeita vievien elintarvikehuoneistojen valvonnasta siltä osin

kuin vienti ostajamaan vaatimuksesta edellyttää tavallista kattavampaa valvontaa. Maksut perustuvat hyväksytyyn taksaan ja ne on määritelty siten, että niiden suuruus vastaa enintään toimenpiteistä aiheutuneita kustannuksia.

Elintarvikelain mukaan kunnan valvontaviranomainen voi määrätä toimijan maksamaan seuraamusmaksun, jos toimija laiminlyö laissa määrätyn ilmoitusvelvollisuutensa, harjoittaa markkinointia elintarvikeseännösten vastaisesti, ei noudata vaatimusta jäljitettävyydestä tai omavalvonnasta, tai ei noudata vakavia vaaroja, ruokamyrkytyksiä tai zoonooseja koskevaa ilmoitusvelvollisuutta.

Henkilöstöresurssit ja tutkimuslaboratoriot

Elintarvikevalvontaa ja alkutuotannon valvontaa hoitaa 7 terveystarkastajaa (4 Oiva-tarkastajaa sekä 3 ilmoitusten ja lupien käsittelijää) sekä 2 hygieenikkoeläinlääkäreitä. Yksikön 2 näytteenottajaa vastaavat mm. elintarvikevalvonnan projektinäytteiden otosta, Ruokaviraston tilaamista vierasainevalvontänäytteiden otosta ja Porvoon kaupungin omavalvonnan valvontänäytteiden ottopalveluista yhteensä 0,2 htv. Praktikkoeläinlääkärit tekevät tarvittaessa teurastettavien eläinten ante mortem -lihantarkastuksen eläimen pitopaikassa, resurssi alle 0,1 htv. Resursseja ohjataan elintarvikevalvontatehtäviin yhteensä 8,8 htv.

Ympäristöterveydenhuollon laboratoriotutkimukset teetetään MetropoliLab Oyllä Helsingissä. Tarpeen mukaan elintarviketutkimuspalveluja voidaan ostaa myös Tullilaboratoriosta ja Ruokavirastosta.

Raportointi ja tiedottaminen

Elintarvikevalvonnan kohdekohtaiset tarkastustulokset julkaistaan Ruokaviraston määräämällä tavalla Oiva-raportteina valtakunnallisen järjestelmän kautta internetsivuilla www.oivahymy.fi. Tarjoilu- ja myyntipaikoissa myös toimijan tulee asettaa Oiva-raportti asiakkaiden sisäänkäynnin yhteyteen nähtäville. Toimijan, joka myy tai markkinoi tuotteitaan internetsivujen kautta, on linkitettävä Oiva-raportti kotisivulleen.

Elintarvikevalvonnan tulokset käsitellään vuosittain ympäristöterveysjaostossa. Lisäksi elintarvikevalvonnan resurssit ja toteutuma raportoidaan vuosittain aluehallintoviranomaiselle.

Aluehallintoviranomaisen ja Ruokaviraston koordinoimien projektien paikallisten valvontatulosten yhteenvedot tiedotetaan tarkastusten toteuttamisen jälkeen, mikäli yksittäisen toiminnanharjoittajan tiedot eivät ole tunnistettavissa yhteenvedosta. Samoin omien valvontakampanjojen sekä projektien tulokset tiedotetaan ensi tilassa yhteenvedon valmistumisen jälkeen.

Valvonnassa kirjattavat suoritteet

Elintarvikevalvonnassa kirjataan suoritteet VATI-valvontatietokantaan käyttäen kaikkia VATIn suorittekoodeja. Seuraavia suorittekoodeja käytetään seurannassa

- Tarkastus
- Ilmoitus / Hakemus
- Yhteydenotto yhteensä
 - Ruokamyrkytysepäily
 - Epidemiaepäily
 - Lausunto
- Näytteenotto
- Pakkokeinot
- Muut tapahtumat

Mittarit /Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

- Tarkastusten, näytteenottojen ja muiden suoritteiden lukumäärä
- Elintarvikehuoneiston ilmoitusten ja hakemusten käsittelyn määrä
- annettujen kirjallisten (OIVA C ja D) tai vahvempien hallinnollisten toimenpiteiden määrä ja syyt (pakkotoimet)
- Terveyshaittaepäilyjen (ruokamyrkytyspäily, epidemiaepäily) lukumäärä sekä syyt ja trendi viiden viimeisen vuoden ajalta
- Elintarvikevalvonnan kattavuus (tarkastettujen kohteiden %-osuus kaikista)
- Elintarvikevalvonnan intensiteetti suunniteltuun nähden (suunniteltujen tarkastusten osuus tavoitteeseen ja tarkastusten kokonaismäärään nähden)

3.4 Talousveden valvonta

Talousveden valvonnan tavoitteena on ennaltaehkäistä talousvedestä aiheutuvia sairastumisia kunnan alueella. Terveydensuojeluviranomainen:

- valvoo, että talousvettä toimittavien laitosten veden laatu täyttää lainsäädännön vaatimukset
- tiedottaa vesihuoltolaitosten jakeluverkkojen ulkopuolella asuvia kuntalaisia paikallisista kaivoveden erityisongelmista
- antaa tarvittaessa ohjeita tai määräyksiä talousveden käyttöön tai käsittelyyn liittyen.

Kunnan tehtäviksi säädetty valvontatehtävät

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tulee käsitellä talousvettä toimittavien laitosten hyväksymishakemukset ennen laitosten tai niissä tehtyjen muutosten käyttöönottoa (TsL 18 §). Hakemuksessa tulee kuvata laitoksen vedenottotapa, veden käsittelyn riittävyys ja veden jakeluun liittyvät asiat sekä vedentuotantoketjun riskinarviointi. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on lähetettävä hakemus tiedoksi niille aluehallintovirastoille, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille ja niiden kuntien terveydensuojeluviranomaisille, joiden alueelle talousvettä toimittava laitos toimittaa vettä tai joiden alueelta se ottaa vettä, ja varattava näille tilaisuus antaa hakemuksesta lausunto. Hyväksymispäätöksessä terveydensuojeluviranomainen antaa tarvittaessa määräyksiä talousveden laadun turvaamiseksi.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on hyväksyttävä talousvettä toimittavan laitoksen riskinarviointi (TsL 20 §). Riskinarviointi tehdään toiminnanharjoittajien ja viranomaisen välisenä yhteistyönä.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tulee lisäksi käsitellä ilmoitukset, jotka liittyvät vedenottoon toiminnanharjoittajan omilla laitteilla talousvetenä käytettäväksi osana julkista tai kaupallista toimintaa sekä vedenottoon yhteisessä käytössä olevasta vedenottamosta tai vesisäiliöstä, jos vettä otetaan vedenkäyttäjien omilla laitteilla talousvetenä käytettäväksi yhteensä vähintään 50 henkilöön tarpeisiin tai vähintään 10 kuutiometriä vuorokaudessa (TsL18a §). Terveydensuojeluviranomainen antaa ilmoituksen tekijälle todistuksen ilmoituksen vastaanottamisesta, käsittelee ilmoituksen ja tarkastaa kohteen. Jos ilmoitettu toiminta voi vaikuttaa elinympäristöön, terveydensuojeluviranomainen kuulee tarpeellisessa laajuudessa niitä, joihin vaikutukset voivat kohdistua. Terveydensuojeluviranomaisen oikeudesta päättää terveyshaitan poistamisesta tai sen ehkäisemisestä säädetään terveydensuojelulain 51 §:ssä.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi päättää soveltaa valvonnassa pientä talousvesi-asetusta (STMa 401/2001), jos vettä käytetään vähemmän kuin 10 m³/vrk tai alle 50 henkilön tarpeisiin elintarvikehuoneistossa tai osana julkista tai kaupallista toimintaa.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on STM:n talousvettä koskevien asetusten (1352/2015 ja 401/2001) mukaan säännöllisesti valvottava talousvettä toimittavan laitoksen jakaman veden laatua ja tankeissa, pulloissa tai säiliössä myytäväksi tarkoitetun talousveden laatua sekä vesilaitosten vedenkäsittelyn riittävyttä. Terveydensuojeluviranomaisen tulee arvioida, aiheutuuko mahdollisista laatupoikkeamista terveyshaittaa ja ryhtyä sen perusteella toimenpiteisiin.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen valvonnan piiriin tuli vuonna 2023 ensimmäistä kertaa ns. ensisijaisten huoneistojen vesijärjestelmien riskinarviointi legionellan ja lyijyn osalta. Ensisijaiset tilat ovat tiloja, joissa legionellan aiheuttama riski ihmisen terveydelle katsotaan tavallista suuremmaksi. Tällaisia tiloja ovat mm. majoitushuoneistot, uimahallit ja kylpylät, tehostetun palveluasumisen yksiköt ja laitoshoittoa antavat yksiköt sekä terveyskeskusten ja sairaaloiden vuodeosastot. Vuonna 2025 tavoitteena on kartoittaa tarkemmin valvonta-alueen ensisijaiset tilat ja antaa toimijoille tarvittavat ohjeet riskinarvioinnin suorittamiselle. Terveydensuojeluviranomaisen tulee tarkastaa riskinarviointi ja valvoa mahdollisten riskienhallintatoimenpiteiden vaikuttavuutta. Lainsäädännössä määritelty takaraja riskienarvioinnin tekemiselle ensisijaisessa tilassa on vuonna 2029.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tulee antaa lausunto ympäristönsuojeluviranomaiselle vesihuoltolain 11 §:n nojalla vesihuoltolaitoksen verkostoon liittymistä koskevasta kiinteistön vapautushakemuksesta sekä toimia muutoinkin vesihuoltolain tarkoittamana viranomaisena omalla toimialallaan.

Valvontatutkimusohjelmat

STM asetuksen 1352/2015 perusteella yli 10 m³ vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin talousvettä toimittavalle laitokselle tulee laatia valvontatutkimusohjelma. Valvontatutkimusohjelma laaditaan yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen ja talousvettä toimittavan laitoksen ja sille vettä toimittavan tukkuvesilaitoksen kanssa. Ohjelmaan tulee sisällyttää toimet paikallisista olosuhteista aiheutuvien häiriötilanteiden ennaltaehkäisemiseksi. Valvontatutkimusohjelmat tulee uudistuneen lainsäädännön mukaan tarkistaa jatkossa vähintään kuuden vuoden välein. Vuonna 2025 tulee päivitettäväksi 25 vedenjakelualueen valvontatutkimusohjelmaa, joista 12 on vuodelta 2022 siirtyneitä, yksi vuodelta 2023 ja 12 vuodelta 2024 siirtyneitä valvontatutkimusohjelmia.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on hyväksyttävä talousvettä toimittavan laitoksen riskienhallintasuunnitelma (TsL 20 §). Riskinarviointi tehdään toiminnanharjoittajien ja viranomaisen välisenä yhteistyönä. Ympäristöterveydenhuollon valvonta-alueella on edelleen 13 vedenjakelualueita, joiden riskienhallintasuunnitelmaa ei ole hyväksytty. Nämä suunnitellaan tehtäväksi osana valvontatutkimusohjelmien päivitystä vuonna 2025.

STM asetuksen 401/2001 perusteella valvottavia pieniä toimijoita ovat alle 10 m³ vuorokaudessa tai alle 50 henkilön tarpeisiin talousvettä toimittavat laitokset ja yksittäiset talousvesikaivot, joiden vettä käytetään elintarvikehuoneistoissa tai osana kaupallista taikka julkista toimintaa. Pienten vesiosuuskuntien näytteenottosuunnitelmat päivitetään tarvittaessa. Kaivojen säännöllisistä valvontatutkimuksista on määrätty erillisessä, kaivon valvontaa koskevassa päätöksessä tai rekisteröintitodistuksessa. Valvontaa koskevat päätökset päivitetään tarvittaessa.

Valvonnan toteuttaminen

Säännöllinen valvonta kattaa talousvettä toimittavien laitosten tarkastukset, valvontatutkimusohjelmien ja riskinarviointien hyväksynnit sekä talousveden laadun seurannan näytteenotoin. Vuonna 2025 tehtävien tarkastusten ja otettavien talousvesinäytteiden lukumäärä kohderyhmittäin on esitetty liitteessä 8. Tarkastuksia tehdään vuoden aikana yhteensä 28 ja talousvesinäytteitä tutkitaan noin 430 kpl, joista valtaosa on vettä jakavien laitosten jatkuvan ja jaksottaisen valvonnan näytteitä.

Talousvettä toimittavat laitokset pyritään tarkastamaan terveydensuojelun riskiluokituksen ja kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Valvontaa kohdistetaan erityisesti vettä toimittavan laitoksen vedenottoon, riskinarviointeihin ja häiriötilanteisiin varautumiseen sekä valvontatutkimusohjelman ajantasaisuuteen. Talousvettä toimittavien laitosten, joilla ei ole omaa vedenottoa, tarkastukset käsittävät ainoastaan valvontatutkimusohjelmien sekä verkoston tarkastuksen ja ovat pääsääntöisesti asiakirjatarkastuksia. Elintarvikehuoneistojen ja julkisen/kaupallisen toiminnan talousvesikaivot tarkastetaan, jos vesinäytteiden tutkimustulokset antavat aiheutta.

Ympäristöterveydenhuoltoon toimitetut lupahakemukset käsitellään ensi tilassa: uusia vesilaitoksia tai -ottamoita koskevat lupahakemukset 3 kk:n sisällä ja vesilaitoksia koskevia olennaisia muutoksia koskevat hakemukset sekä ilmoitukset julkiseen tai kaupalliseen toimintaan liittyvistä talousvesikaivoista ja kiinteistöjen yhteisessä käytössä olevista vedenottamoista ja vesisäiliöstä 30 vrk:n sisällä hakemuksen tai ilmoituksen vireilletulosta, ellei niiden käyttöönottoaikataulusta muuta johdu. Vesihuoltolaitoksen verkostoon liittymisestä haettuun poikkeukseen annetaan lausunto ensi tilassa.

Yksityiskaivojen omistajille annetaan neuvontaa paikallisiin kaivovesien laatuongelmiin, vesitutkimuksiin, näytteenottoon ja korjaustoimenpiteisiin liittyen. Epäiltäessä yksityisen kaivoveden saastumista muusta kuin kaivon kuntoon liittyvistä syistä, selvitetään saastumisen syy. Tarvittaessa annetaan talousvesikaivon veden valvontaa, puhdistusta ja käyttöä koskevia määräyksiä talousvedestä aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisemiseksi.

Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa 2025–2028 terveydensuojelun painopisteitä ovat mm. talousvesivalvonnan uudet sisällöt, osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa sekä valmius ja varautuminen viranomaisvalvonnassa. Vuoden 2025 painopistealueet talousvesivalvonnalle ovat:

- Osallistutaan vettä jakavien laitosten riskinarviointiin ja tehdään riskinarvioinneista hyväksymispäätös TsL 20 § mukaisesti. Vuonna 2025 tulee ajankohtaiseksi 15 riskinarvioinnin hyväksymistä.
- Tuetaan vettä jakavien laitosten valvontatutkimusohjelmien päivittämistä erityisesti myöhässä olevien päivitysten osalta. Vuonna 2025 tulee ajankohtaiseksi 25 valvontatutkimusohjelmaa
- Kehitetään yhteistyötä eri viranomaisten välillä talousvettä jakavien laitosten valvonnassa ja erityistilanteiden hallinnassa.
- Tiedotetaan ensisijaisia tiloja uusista velvoitteista

Valvonnan maksullisuus

Terveydensuojelulain nojalla terveydensuojeluviranomaisen tulee periä suunnitelman mukaisista tarkastuksista, ehtojen ja määräysten valvontaan liittyvistä tarkastuksista, suunnitelman mukaisista näytteenotoista, näytteiden lähettämisestä ja muusta käsittelystä sekä talousveden laboratoriotutkimuksista maksu talousveden toimittajalta. Myös talousvettä toimittavan laitoksen ja sen ris-

kinarvioinnin hyväksynnästä tulee periä maksu. Lisäksi peritään maksu yksityiskaivon veden laatuun liittyvistä tutkimuksista. Näytteiden lähettämisestä ja tutkimisesta peritään maksu toteutuneiden kustannusten perusteella. Maksut perustuvat hyväksytyyn taksaan. Vesiepidemiaepäilyn selvittämiseen liittyvistä näytteenotoista tai tutkimuksista sekä Porvoon ympäristöterveydenhuollon toteuttamaan talousveden alueelliseen kartoitusprojektiin liittyvistä tutkimuksista ja näytteenotoista ei peritä maksua. Myöskään yksityiskaivon veteen liittyvän terveyshaittaepäilyn selvittämisestä ei peritä näytteenottomaksua, mutta laboratoriokustannukset ja näytteen lähetykskustannukset peritään. Uusinta- ja seurantanäytteistä peritään aina maksu. Lisäksi peritään valvonnan vuosittainen perusmaksu 150 € STM asetuksen 1352/2015 tarkoittamilta (ns. suurilta) vettä jakavilta laitoksilta.

Henkilöstöressurit ja tutkimuslaboratoriot

Talousvesivalvonnan suunnittelusta, koordinoinnista, tarkastuksista, lausunnoista, lausuntojen valmistelusta, raportoinnista sekä terveyshaittaepäilyihin liittyvästä asiakasneuvonnasta vastaa kaksi terveydensuojelusuunnittelijaa muiden tehtäviensä ohella sekä pakkotoimien valmistelun osalta 1 kaupungineläinlääkäri-hygieenikko (1,1 htv). Näytteenotosta vastaa kaksi näytteenottajaa (0,8 htv). Valvontaan ohjataan henkilöstöresursseja yhteensä noin 1,9 htv. Jos esitys 0,5 terveystarkastajan ja 0,5 näytteenottajan virasta hyväksytään talousarviokäsittelyssä, ohjataan lisäresurssi erityisesti talousvesivalvonnan ruuhkien purkuun.

Laboratoriopalvelut hankitaan MetropoliLab Oy:lta.

Raportointi ja tiedottaminen

Talousvesivalvonnan toteuma ja tulokset raportoidaan kerran vuodessa ympäristöterveysjaostolle.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviranomainen (Valvira) sekä aluehallintoviranomainen saavat tarkastuksia, näytteenottoja, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja sekä valvontaa koskevat muut valvonnan ohjausta, seurantaa, raportointia ja tilastointia varten tarvittavat tiedot suoraan valtakunnallisesta valvontarekisteristä.

Talousveden laatupoikkeamista tiedotetaan yhteistyössä vesilaitosten kanssa siten, että lähtökohteisesti tiedottamisvastuu on vesilaitoksilla. Mikäli talousvettä toimittavan laitoksen verkosto on osa laajempaa vesijohtoverkostoa, tiedotetaan talousveden laatuongelmista myös niille terveydensuojeluviranomaisille sekä kiireellisissä tilanteissa väestölle, joiden alueelle vesijohtoverkosto ulottuu.

Talousveden häiriötilanteista tiedotetaan Vati-tietojärjestelmän kautta Etelä-Suomen aluehallintovirastoa. Häiriötilanteen jälkeen tehdään yhteenveto häiriötilanteen hallintaan saamiseksi toteutetuista toimenpiteistä, joka toimitetaan Vati-tietojärjestelmän kautta aluehallintovirastolle. Vati lisää häiriötilanneilmoituksiin ja -yhteenvetoihin automaattisesti Valviran terveydensuojelun sähköpostiosoitteen eli viesti lähtee aina tiedoksi Valviraan ja lisäksi myös sosiaali- ja terveysministeriön kirjaamoon. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY) tiedotetaan välittömästi sellaisista talousveden laatupoikkeamista, joissa talousveden laatuvaatimus ei täyty ja sen epäilyn johtuvan raakaveden saastumisesta (STM:n asetus 1352/2015).

Valvonnassa kirjattavat suoritteet

Talousvesivalvonnassa kirjataan seuraavat tapahtumat sekä niihin käytetty työaika valvontatietokantaan:

- Ilmoituksen käsittely ja rekisteröintitodistus sekä toiminnan aloitukseen liittyvä tarkastus
- Hakemuksen käsittely ja viranhaltijapäätös sekä toiminnan aloitukseen liittyvä tarkastus

- Riskinarvioinnin hyväksyminen
- Talusveden poikkeuslupahakemus
- Valvontasuunnitelmaan sisältyvä tarkastus
- Seurantatarkastus
- Terveyshaittaepäilyn perusteella tehtävä tarkastus
- Määräys terveyshaitan poistamiseksi
- Yhteydenotto epäillyn terveyshaitan tai lainvastaisuuden vuoksi
- Lausunnot ja selvitykset
- Muu yhteydenotto
- Valvontasuunnitelmaan sisältyvä näytteenotto ja uusintänäytteenotto
- Terveyshaittaepäilyn perusteella tehtävä näytteenotto ja lisänäytteenotto
- Ohjaus ja neuvonta, tiedottaminen, yhteistyökokous ja muu viranomaistyö

Mittarit

- Talusvesivalvonnan tapahtumien kokonaismäärä
- Tarkastettujen vesilaitosten %-osuus suunnitellusta ja tarkastusten lukumäärä toimintatyypeittäin
- Talusvesinäytteiden lukumäärä toimintatyypeittäin
- Suunniteltujen näytteiden toteutuminen, lkm
- Käsiteltävien lupien ja ilmoitusten sekä annettujen määräysten lukumäärä

3.5 Uimavesien valvonta

Uimaveden valvonnan tavoitteena on ennaltaehkäistä uimavedestä aiheutuvia sairastumisia varmistamalla, että yleisten uimarantojen ja uima-altaiden vesi täyttää lainsäädännön vaatimukset. Tarvittaessa kunnan terveydensuojeluviranomainen voi antaa ohjeita tai määräyksiä uimapaikan käyttöön tai uimaveden käsittelyyn liittyen.

Kunnan tehtäviksi säädetty valvontatehtävät

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tulee käsitellä terveydensuojelulain 13 §:n nojalla tehty ilmoitus yleiseen käyttöön tarkoitetun kylpylän, uimahallin, uimalan tai uimarannan käyttöönotosta.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on säännöllisesti valvottava yleisen uimalan, uimahallin, uimarannan, kylpylän sekä yleisen virkistymis-, kuntoutus- ja hieronta-altaan veden laatua. (TSL 29 §).

Yleisen uima-altaan ylläpitäjän tulee yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen kanssa laatia laitoksen säännöllistä valvontaa varten laitospesäkohtainen valvontatutkimusohjelma, jossa laitoksen ominaispiirteet on otettu huomioon (STMa 315/2002).

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on laadittava yleisistä uimarannoista ns. uimarantaluettelo sekä seurantalukut ennen kunkin uimakauden alkua (STMa 177/2008). Lisäksi kunnan terveydensuojeluviranomainen arvioi ja luokittelee kunkin suuren uimarannan eli EU-rannan uimaveden laadun uimaveden valvontatutkimustulosten perusteella (EU-ranta = ranta, jossa käy huomattava määrä kävijöitä kauniina kesäpäivänä). EU-rannan omistajan tai haltijan on yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen kanssa laadittava rannalle uimavesiprofiili. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on huolehdittava siitä, että yleisille annetaan mahdollisuus saada tietoja sekä tehdä uimarantaluettelon laatimista, tarkistamista ja ajan tasalle saattamista koskevia ehdotuksia ja huomautuksia.

Valvonnan toteuttaminen

Kävijämäärältään suuret uimarannat eli EU-uimarannat tarkastetaan vuosittain. Pienet yleiset uimarannat ja talviuimapaikat tarkastetaan joka toinen vuosi. Leirikeskusten tai vastaavien yhteydessä olevat uimarannat tarkastetaan kohteen tarkastuksen yhteydessä neljän vuoden välein. Tarkastuksilla todennetaan lainsäädännön määräysten noudattaminen, toiminnan hygienia ja omavalvonnan toimivuus. Yhteensä uimarantojen tarkastuksia tehdään 22 kpl vuoden aikana. Tarkastustiheyttä voidaan lisätä kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella, johon vaikuttaa mm. edellisen vuoden uimaveden laatutulokset ja tarkastushavainnot kohteessa. Uimakauden uimarantaluettelo ja näytteenottoviikot vahvistetaan vuosittain huhtikuun aikana sen jälkeen, kun alueen asukkailla on ollut mahdollisuus ehdottaa muutoksia luetteloon. Uimarantavesinäytteitä otetaan vuoden aikana yhteensä noin 145 kpl. Uimarantavesinäytteenoton yhteydessä arvioidaan silmämääräisesti uimarannan lähiympäristö, uimarannasta asiakkaalle annettavat tiedot sekä uimaveden laatu aistinvaraisesti, esimerkiksi sinilevättilanne. EU-uimarantojen laatuluokitukset lasketaan syksyllä neljän edellisen vuoden uimavesinäytteiden tulosten perusteella. EU-uimarantojen laatuluokitukset päivitetään vuosittain. Uimavesiprofiilien päivitystiheys tapahtuu asetuksen 177/2008 liitteen IV mukaisesti. Vuonna 2024 valtaosa EU-rantojen uimavesiprofiileista päivitettiin yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa.

Uimahallit, kylpylät ja maauimalat tarkastetaan kerran vuodessa. Muun toiminnan yhteydessä olevat uima-altaat tarkastetaan kahden vuoden välein tai muun toiminnan yhteydessä olevat altaat kohteen tarkastuksen yhteydessä. Tarkastuksilla todennetaan lainsäädännön noudattaminen, toiminnan hygienia ja omavalvonnan toimivuus. Tarkastustiheyttä voidaan lisätä kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella, johon vaikuttaa mm. edellisen vuoden uimaveden laatutulokset ja tarkastushavainnot kohteessa. Allasvesinäytteitä otetaan vuoden aikana yhteensä noin 190 kpl. Uimaallasvesiä varten laaditaan valvontatutkimusohjelmat, joissa näytteenottotiheys määräytyy muun muassa käyttäjien lukumäärän ja uimaveden omavalvonnan tason mukaan. Valvontatutkimusohjelmat tarkastetaan ja päivitetään vähintään viiden vuoden välein. Vuonna 2025 valvontatutkimusohjelmien tarkastuksia ja päivityksiä ei ole suunnitteilla.

Tarkastuksia tehtäessä käytetään apuna Valviran ohjeita ja Vati-tietojärjestelmän tarkastuslomakkeita. Uimavesitutkimustuloksia seurataan ja niiden avulla varmistetaan, että uimavesi täyttää STM:n asetusten 315/2002, 177/2008 ja 354/2008 vaatimukset. Terveystensuojeluviranomaisen tulee arvioida, aiheutuuko mahdollisista laatuvaatimuspoikkeamista terveyshaittaa ja ryhtyä sen perusteella toimenpiteisiin. Terveystensuojelulain nojalla säännöllisesti valvottavat kohteet ja tavoitteelliset tarkastustiheydet sekä näytteenottotiheydet on esitetty liitteessä 8.

Valvonnassa varaudutaan uimavesiperäisten epidemioiden selvittämiseen. Epidemioiden selvittämisessä sovelletaan yksikön elintarvike- ja talousvesiepidemioiden selvitysohjetta sekä Valviran uimavesiepidemioiden selvitysohjetta 4/2019.

Valvonnan maksullisuus

Terveystensuojelulain nojalla terveystensuojeluviranomaisen tulee periä suunnitelman mukaisista tarkastuksista, näytteenotosta, näytteiden lähettämisestä ja muusta käsittelystä sekä uimaveden laboratoriotutkimuksista maksu yleisen uimarannan tai uima-altaan ylläpitäjältä. Myös yleistä uimarantaa ja uimahallia tai kylpylää koskevan ilmoituksen käsittelystä tulee periä maksu. Tarkastuksista, näytteenotosta ja ilmoituksen käsittelystä peritään taksan mukainen maksu. Muista edellä mainituista tehtävistä maksu peritään toteutuneiden kustannusten perusteella. Vuodesta 2023 lukien peritään lisäksi valvonnan vuosittainen perusmaksu 150 € kylpylöiltä, uimahalleilta, maauimalalta sekä nk. EU-uimarannoilta.

Henkilöstöresurssit ja tutkimuslaboratoriot

Porvoon ympäristöterveydenhuollossa uimavesivalvonnan suunnittelusta, koordinoinnista, tarkastuksista, tulosten seurannasta ja raportoinnista sekä asiakasneuvonnasta vastaa kaksi terveyden- ja ympäristösuojelusuunnittelijaa muiden tehtäviensä ohella (0,4 htv). Näytteenotosta vastaa kaksi näytteenottajaa (0,5 htv). Uimavesien valvontaan ohjataan henkilöstöresursseja noin 0,9 henkilötyövuotta.

Laboratoriopalvelut ostetaan MetropoliLab Oy:n laboratoriosta.

Raportointi ja tiedottaminen

Uimavesivalvonnan toteuma ja tulokset raportoidaan kerran vuodessa ympäristöterveysjaostolle.

EU-rantoja koskeva uimarantaluettelo raportoidaan aluehallintovirastolle päivittämällä tiedot valtakunnalliseen tietojärjestelmään kunkin vuoden osalta, viimeistään 30.4. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviranomainen (Valvira) sekä aluehallintovirasto saavat tarkastuksia, näytteenottoja, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja sekä valvontaa koskevat muut tarvittavat tiedot valvonnan ohjausta, seuranta, raportointia ja tilastointia varten suoraan valtakunnallisesta valvontarekisteristä. EU-rantojen vesitutkimustulosten raportointitapa aluehallintovirastolle on tulosten automaattinen siirto valtakunnalliseen tietojärjestelmään 30.9. mennessä. Yleisöllä on mahdollisuus vaikuttaa uimarantaluetteloon keväällä. Yleisten uimarantojen vesitutkimustuloksista tiedotetaan uimakaudella internetsivuilla ja poikkeustilanteissa myös paikallisissa tiedotusvälineissä.

Valvonnan yhteydessä varmistetaan, että uimarannan ja uimahallin ylläpitäjä tiedottaa ilmoitustaululla kävijöille viimeisimmät tutkimustulokset ja EU-rantojen osalta uimaveden laatuluokituksen. Uimakielloista ja varoituksista tiedotetaan lisäksi erikseen tiedotusvälineissä sekä uimarantojen ilmoitustauluilla tai erillisillä kylteillä.

Valvonnassa kirjattavat suoritteet

Uimavesien valvonnassa kirjataan seuraavat tapahtumat sekä niihin käytetty työaika valvontatietokantaan:

- Ilmoituksen käsittely sekä toiminnan aloitukseen liittyvä tarkastus
- Valvontasuunnitelmaan sisältyvä tarkastus
- Seurantatarkastus
- Terveyshaittaepäilyn perusteella tehtävä tarkastus
- Määräys terveyshaitan poistamiseksi
- Yhteydenotto epäillyn terveyshaitan tai lainvastaisuuden vuoksi
- Muu yhteydenotto
- Valvontasuunnitelmaan sisältyvä näytteenotto ja uusintänäytteenotto
- Terveyshaittaepäilyn perusteella tehtävä näytteenotto ja lisänäytteenotto
- Lausunnot ja selvitykset
- Ohjaus ja neuvonta, tiedottaminen, yhteistyökokous ja muu viranomaistyö

Mittarit

- Uimavesivalvonnan suoritteiden kokonaismäärä
- Tarkastusten toteuma % ja lukumäärä toimintatyypeittäin
- Tutkittujen uimavesinäytteiden lukumäärä toimintatyypeittäin
- Annetut määräykset ja niiden syyt Tavallisimmat poikkeamat laatuvaatimuksista ja -suosituksista

3.6 Asuntojen ja ilmoitusvelvollisten oleskeluhuoneistojen valvonta

Oleskeluhuoneistojen valvonnan tavoitteena on ehkäistä ja poistaa huoneistoissa esiintyviä, terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Terveysuojelulaissa tarkoitetaan terveyshaitalla ihmisessä todettavaa sairautta, muuta terveydenhäiriötä tai sellaisen tekijän tai olosuhteen esiintymistä, joka voi vähentää väestön tai yksilön elinympäristön terveellisyttä.

Terveysuojelulain 26 §:n mukaan asunnossa ja muussa oleskelutilassa ei saa olla siinä määrin melua, tärinää, hajua, valoa, mikrobeja, pölyä, savua, liiallista lämpöä tai kylmyyttä taikka kosteutta, säteilyä tai muuta niihin verrattavaa (esimerkiksi tupakan savua), että niistä voisi aiheutua terveyshaittaa. Terveysuojeluasetuksen 15 §:n mukaan kunnan terveysuojeluviranomaisen on asuntoja ja oleskelutiloja valvoessaan kiinnitettävä huomiota siihen, aiheutuuko maaperän saastumisesta tai muusta siihen verrattavasta syystä terveyshaittaa rakennuksessa tai sen läheisyydessä oleskeleville, onko kylmänä vuodenaikana asumiseen tai oleskeluun käytettävien tilojen lämmitys järjestetty tarkoituksenmukaisesti, onko rakennuksen käyttötarkoitus huomioon ottaen riittävän tiivis ja onko siinä riittävä lämmöneristys, täyttääkö rakennus fysikaalisten, kemiallisten ja biologisten tekijöiden osalta terveysuojelulain nojalla annetut määräykset ja ohjeet sekä onko rakennuksessa riittävä ilmanvaihto ottaen huomioon siellä olevien ihmisten määrä ja harjoitettava toiminta.

Porvoon ympäristöterveysjaosto on vahvistanut vuonna 2017 huoneistojen vähimmäisvaatimukset. Ilmoitusvelvollisiin toimintoihin sovelletaan lisäksi Valviran julkaisemaa terveysuojelulain 13 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden soveltamisohjetta. Ohje on vanhentunut ja päivitetään alkuvuoden aikana. Päiväkotien ja koulujen olosuhdevalvontaan, terveyshaitan ennaltaehkäisemiseen sekä selvittämiseen sovelletaan Valviran ohjetta 12/2018. Koulujen suunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtäessä sovelletaan lisäksi vuonna 2015 julkaistua Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen opasta: Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos – opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön Asumisterveysasetus ja sitä tarkentava sisäilmaohje koskee kaikkia sisätiloja.

Kunnan tehtäväksi säädetty valvonta

Kunnan terveysuojeluviranomaisen tulee terveysuojelulain 13 ja 15 §:n nojalla tarkastaa toiminnanharjoittajan ennen tilojen käyttöönottoa tekemä ilmoitus majoitusliikkeen käyttöönotosta; yleisölle avoimen kuntosalin ja muun liikuntatilan käyttöönotosta; päiväkodin ja kerhon sekä esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukio-opetusta tai korkeakoulutusta antavan oppilaitoksen ja opetuksen järjestämispaikan käyttöönotosta; jatkuvaa hoitoa antavan sosiaalihuollon toimintayksikön sekä vastaanottokeskuksen käyttöönotosta sekä sellaisen muun huoneiston tai laitoksen käyttöönotosta tai sellaisen toiminnan aloittamisesta, josta voi aiheutua sen käyttäjämäärä tai toiminnan luonne huomioon ottaen terveyshaittaa.

Terveysuojelulain 6 §:n mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveysuojelun valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Valtakunnallisessa terveysuojelun valvontaohjelmassa on määritelty säännöllisesti valvottaviksi ilmoitusta edellyttävät kohteet. Kotirauhan piirissä oleviin ilmoitusvelvollisiin huoneistoihin ei tehdä säännöllisiä valvontakäyntejä, mutta valvontaa toteutetaan etätarkastuksina ja arvioimalla kohteen omavalvonnan toimivuutta. Valtakunnallisen valvontaohjelman 2025–2028 painopisteiksi

on kirjattu toiminnanharjoittajien omavalvonnan sekä toimintaan liittyvien terveysriskien tunnistamisen tukeminen. Vuonna 2025 tullaan painottamaan erityisesti hoivalaitosten / tehostetun palveluasumisen sekä koulujen ja päiväkotien omavalvontasuunnitelmien sisältöjen tarkastuksia ja sisäisiä ohjeistuksia toimia mm. sisäilmaepäilyihin liittyvissä tapauksissa. Lisäksi valvotaan erityisesti kesäkaudella 2025 päiväkotien sekä hoivalaitosten / tehostetun palveluasumisen lämpötiloja sekä päiväkotien leikkipihojen varjopaikkojen riittävyttä. Pyritään myös tiivistämään yhteistyötä kuntien/kaupunkien tiloista vastaavien tahojen ja käyttäjien kanssa.

Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman mukaan pienimuotoista majoitustoimintaa ei tarvitse tarkastaa säännöllisesti. Pienimuotoista majoitustoimintaa on mm. majoittumiseen tarjottu kalustettu huoneisto, loma-asunto tai tila (kohderyhmät: aamiaismajoitus, majoitus maatilamatkailun yhteydessä, asuntolat, yömajat, muu loma-asuntojen ammattimainen tarjoaminen ja muu majoitus muutettu tarkastustiheys). Tarkastustiheyttä voidaan lisätä kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella, johon vaikuttaa mm. kohteesta saatu asiakaspalaute.

Kunnan terveydensuojeluviranomaiselle on annettu terveydensuojelulain 27 §:ssä valtuudet velvoittaa tarvittaessa terveyshaitan aiheuttajaa tai korjauksista vastaavaa tahoa poistamaan todettu terveyshaitta, rajoittaa huoneiston käyttöä asuntona tai oleskelutilana sekä edellyttää kuntotutkimusta mahdollisten piilevien kosteusvaurioiden selvittämiseksi.

Eräissä oleskelutiloissa terveydensuojeluviranomainen on toissijainen valvontaviranomainen. Ensisijaisia valvontaviranomaisia seuraavien oleskelutilojen terveyshaittaepäilyissä ovat:

- työsuojeluviranomainen valvoo työntekijöiden työolosuhteita työpaikoilla (Työturvallisuuslaki 738/2002)
- aluehallintovirasto valvoo terveydenhuollon toimipisteiden tilojen asianmukaisuutta ja terveydellisiä olosuhteita (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023).

Valvonnan toteuttaminen

Ilmoitukset käsitellään ensi tilassa. Huoneistojen käyttöönottoa koskevia ilmoituksia arvioidaan tulevan vuoden aikana noin 50 kpl. Ilmoituksen tekijälle annetaan todistus ilmoitusten vastaanotosta ja toiminnan rekisteröimisestä säännöllisesti valvottavaksi kohteeksi, kun kaikki terveyshaitan arvioimiseksi välttämättömät selvitykset on vastaanotettu. Ilmoituksen käsittelijä arvioi selvitysten perusteella, voiko toimintaan liittyä terveyshaittoja, onko toiminnanharjoittaja tunnistanut toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seuraako hän omavalvonnassaan näihin riskeihin vaikuttavia tekijöitä. Ilmoituskäsittelyssä arvioidaan terveyshaittojen ennalta ehkäisyn tarvetta tiloja käyttävien erityisryhmien (lapset, nuoret, vammaiset, vanhukset) erityistarpeet huomioon ottaen (esim. käymälöiden soveltuvuus / esteettömyys). Ilmoituskäsittelijä huolehtii terveyshaitalle mahdollisesti altistuvien asianosaisten kuulemisesta ennen asian korjausmääräystä tai asian muuta ratkaisemista.

Terveydensuojelulain nojalla säännöllisesti valvottavat kohteet ja tavoitteelliset tarkastus- ja näytteenottotiheydet on esitetty liitteessä 8. Näytteenotto Terveydensuojelulain 13 §:n nojalla ilmoitusvelvollisista erityisiä hygieenisia olosuhteita edellyttävistä huoneistoista on kuvattu liitteessä 6. Olemassa olevien kohteiden tarkastuksia on suunniteltu tehtävän yhteensä noin 140 kpl. Uudet vastarekisteröidyt kohteet tarkastetaan ensimmäisen kerran puolen vuoden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta ja sen jälkeen valvontasuunnitelman mukaisesti 3–5 vuoden välein. Ne kohteet, joihin arvioidaan liittyvän merkittäviä riskitekijöitä terveyshaittojen osalta, pyritään kuitenkin tarkastamaan pikaisesti, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden sisällä ilmoituksen vastaanottamisesta.

Kaikissa toimialueen kunnissa koulujen suunnitelman mukaiset tarkastukset pyritään toteuttamaan nk. monialaisina tarkastuksina. Pyritään kuitenkin sujuvoittamaan monialaisia tarkastuksia siten, että tarkastuskäyntiin käytettyä aikaa voidaan vähentää. Myös sosiaalialan kohteet tarkastetaan monialaisina, jos sosiaaliviranomaiset ovat laatineet tarkastusaikataulun. Tarkastettavat kohteet on sovittu yhdessä muiden monialaisiin tarkastuksiin osallistuvien viranomaisten ja toimijoiden sekä toiminnanharjoittajan kanssa. Tavoitteena on, että tarkastukset toteutuvat jatkossa valtakunnallisten suositusten mukaisella tiheydellä.

Suunnitelmallisilla tarkastuksilla kiinnitetään huomiota toiminnanharjoittajan sisäilmaan, siivouksen laatuun, kosteiden tilojen hygieniaan, sisä rakenteiden kuntoon, kiinteistön vesijohtoveteen, lämpö- ja ääniolosuhteisiin, radonmittausten tuloksiin sekä toimintaan ja rakennukseen liittyvien erityisten riskitekijöiden hallintaan (omavalvonnan riittävyys ja toimivuus). Erityistä huomiota kiinnitetään ilmanvaihdon riittävyyteen tartuntatautien leviämisen ennaltaehkäisemisen näkökulmasta ja hellehaittojen ennaltaehkäisyyn sekä kohteessa toteutettuun omavalvontaan edellä mainittujen riskitekijöiden hallitsemiseksi. Tarkastuksilla havainnoidaan myös kiinteistöjen ylläpidon riittävyyttä ja kiinteistöhuollon suunnitelmallisuutta. Huoneiston käyttöönoton jälkeen tehtävässä ensimmäisessä valvontatarkastuksessa kiinnitetään erityistä huomiota tilojen ja toiminnan sekä ilmoituksen vastaavuuteen sekä ilmoituksen perusteella tunnistettujen erityisten terveyshaittariskien hallintaan kohteessa. Muihin suunnitelman mukaisiin tarkastuksiin sisältyy rutiinimittauksia, joilla selvitetään ilmanvaihdon riittävyyttä, laajan kiinteistön verkostoveden lämpötilaa sekä muita terveydellisiä olosuhteita. Lisäksi valvonnan yhteydessä voidaan ottaa puhtausnäytteitä kosteista tiloista sellaisista pinnoista, jotka joutuvat suoraan kosketuksiin paljaan ihon kanssa sekä näytteitä kiinteistön vesijohtoverkostosta *Legionella*-tutkimuksiin, mikäli kuumen veden lämpötila ei ole riittävän korkea tai kylmän veden lämpötila riittävän matala. Mikäli tarkastuksen yhteydessä tai muutoin herää epäily terveyshaittaa aiheuttavasta olosuhteesta, voidaan lisäksi ottaa muita näytteitä harkinnan mukaan tai edellyttää toiminnanharjoittajalta tarpeellisten selvitysten ja tutkimusten tekemistä. Alle 18-vuotiaille tarkoitetuissa oppilaitosten, päiväkotien ja sosiaalialan kohteiden sisä- ja ulkotiloissa tarkastetaan myös tupakkalain vaatimusten toteutuminen.

Yksityisasuntoja valvotaan ainoastaan epäilyn perusteella: jos asukas epäilee terveyshaittaa eikä kiinteistön omistaja selvitä tai korjaa terveyshaittaa tai jos viranomaisen epäily terveyshaitasta herää, tarkastaa terveystarkastaja asunnon aistinvaraisin ja pintaa rikkomattomin menetelmin. Yksityisasunto tarkastetaan asukkaan tahdon vastaisesti vain, jos asunnosta epäillään aiheutuvan vakavaa terveyshaittaa naapureille tai asunnossa asuville suojelun tarpeessa oleville henkilöille (alaikäiset ja muut vajaavaltaiset, toisen henkilön jatkuvaa apua tarvitsevat henkilöt). Esimies määrää tällöin terveystarkastajan tekemään asunnontarkastuksen erillisellä päätöksellä. Asunnontarkastukset pyritään toteuttamaan kahden kuukauden sisällä pyynnön vastaanottamisesta vireilletulojärjestyksessä. Saman kiinteistön asunnot kuitenkin tarkastetaan edellä mainitusta poiketen samalla käynnillä. Asuntojen omistajille / taloyhtiöille annetaan jo odotusaikana tarvittavaa ohjeistusta terveyshaittojen omatoimiseksi selvittämiseksi ja poistamiseksi.

Hallintomenettely asuntojen ja oleskelutilojen terveyshaittaepäilyissä toteutetaan kevennetysti, jotta voidaan käyttää olemassa olevat resurssit täysimääräisesti tarkastustoimintaan:

- Terveystarkastaja antaa tarvittaessa tarkastuspöytäkirjassa lisäselvityksiä koskevan kehotuksen ja edelleen korjauskehotuksen määräaikaan (TsL 6 §:n mukainen ohjaus ja neuvonta terveyshaitan selvittämiseksi ja poistamiseksi).
- Lisäselvityksiä koskevan kehotuksen yhteydessä terveystarkastaja antaa ohjeet terveyden suojelulain 49d §:n mukaisista ulkopuolisen asiantuntijan pätevyysvaatimuksista sekä hänen käyttämiään menetelmiä koskevista luotettavuusvaatimuksista.

- Mikäli kiinteistön kunnosta vastaava taho ei ryhdy määräaikojen puitteissa riittäviin toimenpiteisiin, valmistelee terveystarkastaja velvoittavan määräyksen terveydensuojelulain 27 §:n nojalla.
- Asiakkaan kirjallisesti vaatiessa terveystarkastaja valmistelee päätöksen, jossa ratkaistaan tarve lisäselvitysten tai korjausten tekemiselle tilanteessa, jossa tarkastaja ei ole havainnut asunnossa tai oleskelutilassa viitteitä terveydensuojelulain tarkoittamasta terveyshaitasta. Terveystarkastajat informoivat asiakkaita menettelystä tarkastusten yhteydessä sekä tarkastuspöytäkirjassa.

Porvoon ympäristöterveydenhuolto varautuu osallistumaan kuntien sisäilmatyöryhmiin. Sisäilmatyöryhmien tavoitteena on varmistaa kunnan/kaupungin kiinteistöjen ja niiden käyttäjien terveyden parissa työskentelevien henkilöstöryhmien yhtäaikaisen ja saman sisältöisen tiedon saanti kiinteistöjen tilasta ja tarvittavien korjausten etenemisestä.

Ympäristöterveydenhuolto tekee kiinteää yhteistyötä kuntien rakennusvalvontaviranomaisten kanssa erityisesti terveydensuojelulain nojalla ilmoitusvelvollisten huoneistojen neuvonnassa sekä home- ja kosteusvaurioiden korjausrakentamisessa.

Valvonnan maksullisuus

Tämän valvontasuunnitelman mukaisista säännöllisen valvonnan tarkastuksista, näytteenotoista sekä ilmoitusten käsittelystä peritään hyväksytyyn taksan mukainen maksu sekä vuosittainen valvonnan perusmaksu 150 € ilmoitusvelvollisilta toiminnoilta lukuun ottamatta eräitä laissa terveydensuojelulain muuttamiseksi (HE140/2021 vp) mainittuja poikkeuksia.

Ensimmäinen asunnon terveyshaittaepäilyn perusteella tehtävä tarkastus on asiakkaalle maksuton. Terveyshaittaepäilyn tarkemmaksi selvittämiseksi tarvittavista lisätutkimuksista ja -selvityksistä sekä uusintatarkastuksista peritään huoneistosta vastaavalta taholta taksan mukainen maksu. Kiinteistön omistaja voidaan myös velvoittaa teettämään lisätutkimukset ja -selvitykset ulkopuolisella asiantuntijalla.

Henkilöstöresurssit ja tutkimuslaboratoriot

Huoneistojen suunnitelman mukaisesta valvonnasta vastaa Porvoon ympäristöterveydenhuollossa 4 terveystarkastajaa muiden tehtäviensä ohella. Kaksi tarkastajaa vastaa ilmoitusten käsittelystä ja ilmoituksen jälkeen tehtävästä ensimmäisestä tarkastuksesta, kaksi tarkastajaa vastaa asuntojen terveyshaittaepäilyjen selvityksestä ja kaikki tarkastajat vastuulle määrättyjen kohteiden suunnitelman mukaisista tarkastuksista. Resursseja varataan tarkastusten lisäksi asiakasneuvontaan, asuntojen ja muiden oleskelutilojen terveyshaittaepäilyjen selvitykseen, korjausten ja muiden terveyshaittaa poistavien toimenpiteiden seurantaan sekä ilmoitusvelvollisten oleskeluhuoneistojen päätösvalmisteluun. Määräysten valmisteluun ja käsittelyyn osallistuu myös I kaupungineläinlääkäri-hygieenikko. Sisäilmavalvontaan ohjataan kokonaisuudessaan henkilöstöresursseja noin 3,2 henkilötyövuotta.

Laboratoriotutkimukset teetetään Metropolilab Oy:llä tai sen alihankintalaboratoriossa. Tutkimuksia voidaan lisäksi teettää Työterveyslaitoksen laboratoriossa, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen laboratoriossa tai muussa Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa, jos Metropolilab Oy:llä ei ole tarvittavaa tutkimusmenetelmää valikoimissaan.

Selvityksiä ja mittauksia voidaan teettää asianomaisia palveluja tarjoavilla yrityksillä ja toiminnanharjoittajilla, jotka täyttävät pätevyydeltään terveydensuojelulain vaatimukset. Selvityksissä ja mittauksissa käytetään standardoituja menetelmiä tai vastaavia muita luotettavia menetelmiä.

Raportointi ja tiedottaminen

Oleskeluhuoneistojen valvonnan toteuma ja tulokset raportoidaan kerran vuodessa ympäristöterveysjaostolle. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviranomainen (Valvira) sekä aluehallintoviranomainen saavat tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja sekä valvontaa koskevat muut tarvittavat tiedot valvonnan ohjausta, seurantaan, raportointia ja tilastointia varten suoraan valtakunnallisesta valvontarekisteristä.

Majoitushuoneistoa koskevasta ilmoituksesta sekä mahdollisesta tarkastuskäynnistä tällaiseen huoneistoon ilmoitetaan sen kihlakunnan poliisilaitokselle, jonka toimialueella huoneisto sijaitsee, sekä alueen pelastusviranomaiselle. Poliisi- ja pelastusviranomaisilla on oikeus olla läsnä tarkastuksella.

Valvonnassa kirjattavat suoritteet

Oleskeluhuoneistojen valvonnassa kirjataan seuraavat suoritteet sekä niihin käytetty työaika valvontatietokantaan:

- Ilmoituksen käsittely sekä toiminnan aloitukseen liittyvä tarkastus
- Valvontasuunnitelmaan sisältyvä tarkastus
- Seurantatarkastus
- Terveyshaittaepäilyn perusteella tehtävä tarkastus
- Mittaus
- Määräys terveyshaitan poistamiseksi
- Yhteydenotto epäillyn terveyshaitan tai lainvastaisuuden vuoksi
- Lausunnot ja selvitykset
- Muu yhteydenotto
- Valvontasuunnitelmaan sisältyvä näytteenotto ja uusintanäytteenotto
- Terveyshaittaepäilyn perusteella tehtävä näytteenotto ja lisänäytteenotto
- Ohjaus ja neuvonta, tiedottaminen, yhteistyökokous ja muu viranomaistyö

Mittarit

- Asuntoihin sekä oleskeluhuoneistoihin liittyvien valvontatapahtumien kokonaismäärä
- Oleskeluhuoneistojen tarkastusten kattavuus-% ja lukumäärä toimintatyypeittäin
- Hallinnollisten pakkokeinojen lukumäärä sekä tavallisimmat syyt
- Korjauskehotusten määrä ja tavallisimmat syyt, jos ne saadaan raporteihin mukaan

3.7 Muiden terveydensuojelulain 13 §:n nojalla ilmoitusvelvollisten huoneistojen ja vastaavien valvonta

Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten huoneistojen valvonnan tavoitteena on ennaltaehkäistä huoneistossa tai vastaavassa tapahtuvasta toiminnasta aiheutuvia terveyshaittoja samassa rakennuksessa tai samalla asuinalueella asuville henkilöille sekä asianomaisessa huoneistossa palveluita saaville asiakkaille silloin, kun kysymyksessä on erityisiä hygieenisiä olosuhteita edellyttävä toiminta.

Kunnalle säädetyt valvontatehtävät

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tulee käsitellä terveydensuojelulain 13 §:n nojalla tehty ilmoitukset yleiseen käyttöön tarkoitetun saunan, solariumliikkeen, tatuointiliikkeen ja erityistä hygieniää edellyttävän kauneushoitolan käyttöönotosta sekä ilmoitukset ihoa rikkovan toiminnan aloittamisesta ja sellaisen muun huoneiston tai laitoksen käyttöönotosta tai sellaisen toiminnan aloittamisesta, josta voi aiheutua sen käyttäjämäärä tai toiminnan luonne huomioon ottaen terveyshaittaa.

Terveydensuojelulain 6 §:n mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Valtakunnallisessa terveydensuojelulain valvontaohjelmassa on määritelty säännöllisesti valvottaviksi ilmoitusta edellyttävät kohteet. Kotirauhan piirissä oleviin ilmoitusvelvollisiin kohteisiin ei tehdä säännöllisiä tarkastuskäyntejä, mutta etätarkastuksin valvotaan mm. omavalvonnan toimivuutta.

Valvonnan toteuttaminen

Käsiteltävien ilmoitusten määrän arvioidaan olevan noin 20 kpl. Ilmoituksen tekijälle annetaan todistus ilmoitusten vastaanotosta ja toiminnan rekisteröimisestä säännöllisesti valvottavaksi kohteeksi, kun kaikki terveyshaitan arvioimiseksi välttämättömät selvitykset on vastaanotettu. Ilmoituksen käsitelijä arvioi selvitysten perusteella, voiko toimintaan liittyä terveyshaittoja ja huolehtii terveyshaitalle mahdollisesti altistuvien asianosaisten kuulemisesta.

Terveydensuojelulain nojalla säännöllisesti valvottavat kohteet ja tavoitteelliset tarkastustiheydet on esitetty liitteessä 8. Tavoitteena on noin 25 tarkastusta vuoden aikana. Uudet, rekisteröidyt kohteet tarkastetaan ensimmäisen kerran puolen vuoden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta. Ne kohteet, joihin arvioidaan liittyvän merkittäviä riskitekijöitä terveyshaittojen osalta, pyritään kuitenkin tarkastamaan jo kuukauden sisällä ilmoituksen vastaanottamisesta.

Hygienianäytteitä otetaan valvonnan yhteydessä tarvittaessa kosteiden tilojen pinnoista sekä ihon käsittelyyn ja vastaaviin tehtäviin käytettävistä työvälineistä, jotka ovat kosketuksissa paljaan ihon kanssa. Tutkittavat analyysit Terveydensuojelulain 13 §:n nojalla ilmoitusvelvollisista erityisiä hygieenisia olosuhteita edellyttävistä huoneistoista on kuvattu liitteessä 6.

Tarkastuksilla kiinnitetään huomiota sisäilmaan, siivouksen laatuun, kosteiden tilojen ja erityisesti rikkoutuneen ihon kanssa kosketuksissa olevien pintojen ja välineiden hygieniaan, sisärakenteiden kuntoon, kiinteistön vesijohtoveteen sekä toimintaan liittyvien erityisten riskitekijöiden hallintaan (omavalvonnan riittävyys ja toimivuus). Huoneiston käyttöönoton jälkeen tehtävässä ensimmäisessä valvontatarkastuksessa kiinnitetään huomiota erityisesti tilojen ja toiminnan sekä ilmoituksen vastaavuuteen sekä ilmoituksen perusteella tunnistettujen erityisten terveyshaittariskien hallintaan kohteessa. Muuhun suunnitelmalliseen valvontaan sisältyy lisäksi rutiinimittauksia, joilla selvitetään ilmanvaihdon riittävyttä, laajan kiinteistön verkostoveden lämpötilaa sekä muita terveydellisiä olosuhteita. Lisäksi valvonnan yhteydessä voidaan ottaa puhtausnäytteitä kosteista tiloista sellaisista pinnoista, jotka joutuvat suoraan kosketuksiin paljaan ihon kanssa sekä näytteitä kiinteistön vesijohtoverkostosta *Legionella*-tutkimuksiin, mikäli kuumen veden lämpötila ei ole riittävän korkea tai kylmän veden lämpötila riittävän matala. Mikäli tarkastuksen yhteydessä tai muutoin herää epäily terveyshaittaa aiheuttavasta olosuhteesta, voidaan lisäksi ottaa muita näytteitä harkinnan mukaan.

Valvonnan maksullisuus

Ilmoituksen käsittelystä sekä tähän valvontasuunnitelmaan sisältyvistä säännöllisistä tarkastuksista, ehtojen ja määräysten valvontaan liittyvistä tarkastuksista sekä näytteenotoista ja tutkimuksista peritään taksan mukainen maksu. Lisäksi peritään valvonnan vuosittainen perusmaksu 150 € yleiseen käyttöön tarkoitettujen saunojen ylläpitäjiltä.

Henkilöstöresurssit ja tutkimuslaboratoriot

Porvoon ympäristöterveydenhuollossa valvonnasta vastaa kaksi terveystarkastajaa muiden tehtäviensä ohella. Hygienianäytteiden oton hoitavat tarvittaessa joko tarkastajat tarkastuksen yhteydessä tai näytteenottajat, jos näytteenottoa ei ole mahdollista tehdä tarkastuksen yhteydessä. Valvontaan ohjataan henkilöstöresursseja noin 0,3 henkilötyövuotta, josta valtaosa ohjataan ilmoitusten käsittelyyn ja ilmoituksen jälkeen tehtäviin tarkastuksiin.

Laboratoriotutkimukset teetetään Metropolilab Oy:n laboratoriossa.

Raportointi ja tiedottaminen

Valvonnan toteuma ja tulokset raportoidaan ympäristöterveysjaostolle kerran vuodessa. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviranomainen (Valvira) sekä aluehallintoviranomainen saavat tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja sekä valvontaa koskevat muut tarvittavat tiedot valvonnan ohjausta, seurantaa, raportointia ja tilastointia varten suoraan valtakunnallisesta valvontarekisteristä.

Valvonnassa kirjattavat suoritteet

Valvonnassa kirjataan seuraavat suoritteet sekä niihin käytetty työaika valvontatietokantaan:

- Ilmoituksen käsittely sekä toiminnan aloitukseen liittyvä tarkastus
- Valvontasuunnitelmaan sisältyvä tarkastus
- Seurantatarkastus
- Terveyshaittaepäilyn perusteella tehtävä tarkastus
- Mittaus
- Määräys terveyshaitan poistamiseksi
- Yhteydenotto epäillyn terveyshaitan tai lainvastaisuuden vuoksi
- Lausunnot ja selvitykset
- Muu yhteydenotto
- Valvontasuunnitelmaan sisältyvä näytteenotto ja uusintänäytteenotto
- Terveyshaittaepäilyn perusteella tehtävä näytteenotto ja lisänäytteenotto
- Ohjaus ja neuvonta, tiedottaminen, yhteistyökokous ja muu viranomaistyö

Mittarit

- Huoneistoihin liittyvien valvontatapahtumien kokonaismäärä
- Huoneistojen tarkastusten kattavuus-% ja lukumäärä toimintatyypeittäin
- Hallinnollisten pakkokeinojen lukumäärä sekä tavallisimmat syyt
- Korjauskehotusten määrä ja tavallisimmat syyt, jos ne saadaan raporteihin mukaan

3.8 Elinympäristön terveellisuuden valvonta

Terveydensuojelulain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen sekä ennaltaehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisun 'Terveyden edistämisen laatusuositus' mukaan terveyttä edistävä ympäristö on esteetön, turvallinen, viihtyisä, virikkeinen ja sosiaalista hyvinvointia edistävä.

Kunnalle säädetyt valvontatehtävät

Terveydensuojelulain 6 §:n mukaan kunnan tehtävänä on alueellaan edistää ja valvoa terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Kunnan on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä terveydensuojelua koskevaa ohjausta ja neuvontaa. Elinympäristöön vaikuttava toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja edistetään. Elinympäristöön vaikuttavaa toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tulee käsitellä terveydensuojelulain 13 §:n nojalla tehty ilmoitus sellaisen huoneiston tai laitoksen käyttöönotosta tai sellaisen toiminnan aloittamisesta, josta voi aiheutua sen käyttäjämäärä tai toiminnan luonne huomioon ottaen terveyshaittaa.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä on huolehtia terveydensuojelulain soveltamisalaan liittyvien Euroopan yhteisön asetusten noudattamisen valvonnasta sekä Maailman terveysjärjestön kansainvälisen terveyssäännösten mukaisten ulkomaanliikenteen satamien ja alusten saniteettitarkastusten valvonnasta sekä ulkomaanliikenteen aluksille tarkoitettujen saniteettitodistusten myöntämisestä. Valvonnassa tulee käyttää WHO:n alusten tarkastusta ja saniteettitodistusten myöntämistä koskevaa käsikirjaa ja Valviran asiaa koskevaa kansallista soveltamisohjetta.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tulee pyynnöstä myöntää lupa ruumiin kansainväliselle kuljettamiselle Euroopan yhteisön alueella, jos asiaa koskevan kansainvälisen sopimuksen edellytykset kuljettamiselle täyttyvät. Lisäksi kunnan terveydensuojeluviranomainen käsittelee terveydensuojeluasetuksen 42 §:n nojalla haudatun ruumiin siirtämistä koskevan hakemuksen ja voi antaa siirtämiselle ehtoja tai kieltää siirtämisen terveyshaittojen ehkäisemiseksi.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on terveydensuojelulain 8 §:n nojalla yhteistoiminnassa muiden viranomaisten ja laitosten kanssa ennakolta varauduttava lisäksi onnettomuuksien tai vastaavien tilanteiden (häiriötilanteet) aiheuttamien terveyshaittojen ehkäisemiseksi, selvittämiseksi ja poistamiseksi tarvittaviin valmius- ja varotoimenpiteisiin.

Valvonnan toteuttaminen

Ympäristöterveydenhuolto osallistuu sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemien Terveyden edistämisen laatusuosituksen mukaisesti maankäytön suunnitteluun ja kaavoitukseen sekä ympäristölupien käsittelyyn. Uusien alueiden ja toimintojen suunnitteluun pyritään vaikuttamaan lausunnoilla siten, että pystytään ehkäisemään ennalta terveyshaittoja sekä edistämään terveellistä asuin- ja elinympäristöä.

Ympäristöön vaikuttavan toiminnan valvonnassa toimitaan yhteistyössä alueellisten ja paikallisten ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa. Terveydensuojeluviranomainen toimii lausunnon antajana asioissa, joissa ympäristönsuojeluviranomaisella on lupaviranomaisena tai muun lainsäädännön perusteella valta antaa toimintaa koskevia määräyksiä myös terveyshaittojen ennaltaehkäise-

miseksi ja poistamiseksi. Tällaisia ovat esimerkiksi ympäristölupavelvollinen toiminta sekä jätteiden tai jätevesien käsittelyyn liittyvät laiminlyönnit. Muiden elinympäristön terveyshaittojen osalta ympäristöterveydenhuolto toimii vastuuviranomaisena.

Ilmoitukset mahdollista terveyshaittaa elinympäristöön aiheuttavasta toiminnasta käsitellään ensi tilassa. Ilmoituksen tekijälle annetaan todistus ilmoitusten vastaanotosta ja toiminnan rekisteröimisestä säännöllisesti valvottavaksi kohteeksi, kun kaikki terveyshaitan arvioimiseksi välttämättömät selvitykset on vastaanotettu. Ilmoituksen käsitelijä arvioi selvitysten perusteella, voiko toimintaan liittyä terveyshaittoja ja huolehtii terveyshaitalle mahdollisesti altistuvien asianosaisten kuulemisesta sekä valmistelee tarpeelliset määräykset terveyshaittojen ehkäisemiseksi.

Valvontaa kohdennetaan sellaisiin, asuinrakennuksessa tai asuinalueella sijaitseviin, mahdollista terveyshaittaa aiheuttaviin työhuoneisiin ja toimintoihin, joille on annettu ehtoja tai määräyksiä. Suunnitelman mukaiset tarkastukset voidaan kohdentaa myös sellaisiin kohteisiin, joissa asiakasvalitusten tai muiden syiden perusteella herää epäily terveyshaitasta.

Ympäristöterveydenhuolto arvioi pyynnöstä ympäristöön vaikuttavaan toimintaan liittyvät terveyshaitat asunnoissa ja lisäksi asuntojen ulkoalueilla silloin, kun terveyshaitan epäillään liittyvän maaperän saastumiseen, haittaeläimiin tai elinympäristön saastumiseen terveydelle haitallisilla mikrobeilla. Ympäristöterveydenhuolto voi käyttää hallinnollisia pakkotoimia terveyshaitan poistamiseksi silloin, kun haitan aiheuttaja ei ole rekisteröinti-, ilmoitus- tai lupavelvollinen ympäristönsuojelulain nojalla.

Ympäristöterveydenhuolto osallistuu tarvittaessa sosiaali- ja terveysministeriön, sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviranomaisen (Valvira) sekä aluehallintoviranomaisen johdolla terveyshaittojen ehkäisemisen vuoksi kiireellisiin, valtakunnallisiin valvontahankkeisiin.

Porvoon ympäristöterveydenhuolto tekee kansainvälisen terveyssäännösten (IHR) edellyttämiä laivojen saniteettitarkastuksia Loviisan ja Porvoon satamissa (Porvoo, Kilpilahti ja Tolkkinen sekä Loviisan Valko). Tarkastuksia on arvioilta 70 kpl vuodessa. Tarkastuksissa noudatetaan WHO:n tarkastusohjeistoa. Lisäksi tarkastukset ja niiden havainnot kirjataan Euroopan yhteisön laivatarkastustietokantaan (EUSIS). Vuoden 2025 painopistealueita ovat:

- Ruoan varastointi ja valmistustilojen hygienia
- Aluksella käytettävän veden laatu ja lämpötila (mm. *Legionella*-riski)
- Aluksen sairaalatiilojen käyttö ja hygienia
- Jätteiden oikea käsittely, varastointi ja hävittäminen (elintarvike- ja terveydenhuollon jätteiden välityksellä leviävien tautien torjunta mm. sikarutto)

Ympäristöterveydenhuolto tarjoaa sopimuksen pohjalta laivojen saniteettitarkastustoiminnan kehittämiseen liittyvää asiantuntijapalvelua STM:lle ja osallistuu siihen liittyen yhteistyöjäsenenä (collaborative partner) myös Euroopan yhteisön Healthy Gateways -ohjelmaan. EUHG-ohjelma pyrkii kehittämään EU-jäsenmaiden yhteistyötä ja valmiuksia torjua erilaisia rajat ylittäviä terveysuhkia.

Vuoden 2025 aikana tarkastetaan kansainvälistä laiva- ja rahtiliikennettä palvelevat Kilpilahti, Tolkkinen ja Loviisa/Valko satamat. Tarkastusten yhteydessä käydään läpi mm. varautumissuunnitelmat ja päivitetään yhteys/henkilötiedot. Lisäksi tarkastetaan vesijärjestelmät, joiden kautta toimitetaan aluksille talousvettä (välineistön huolto, hygienia ja säilytys). Erytishuomiota kiinnitetään jätehuoltojärjestelyihin ja miten on varauduttu tarttuvien eläintautien ehkäisyyn ja torjuntaan. Tarkastukset on suunniteltu tehtäväksi yhdessä AVI:n työsuojeluyksikön kanssa.

Valvonnan maksullisuus

Tämän valvontasuunnitelman mukaisista säännöllisen valvonnan tarkastuksista, näytteenotoista sekä ilmoitusten ja hakemusten käsittelystä peritään hyväksytyin taksan mukainen maksu. Lisäksi peritään maksu seurantatarkastuksista sekä laivojen saniteettitarkastuksista.

Yleinen elinympäristön terveellisyysvalvonta on valvontakohteelle maksutonta.

Henkilöstöresurssit

Yleiseen elinympäristön terveellisyysvalvontaan ohjataan henkilöstöresursseja noin 1,2 htv. Valvontaa hoitavat kaksi terveydensuojelusuunnittelijaa (kaava- ja ympäristölupalausuntojen valmistelu sekä yleisten elinympäristön terveyshaittojen selvitys) sekä neljä terveystarkastajaa (asumisterveyteen vaikuttavien elinympäristön terveyshaittaepäilyjen selvitys sekä saniteettitarkastukset). I kaupunginlääkäri-hygienikko esittelee lausunnot ympäristöterveysjaostolle.

Raportointi ja tiedottaminen

Valvonnan toteuma ja tulokset raportoidaan kerran vuodessa ympäristöterveysjaostolle. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviranomainen (Valvira) sekä aluehallintoviranomainen saavat tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja sekä valvontaa koskevat muut tarvittavat tiedot valvonnan ohjausta, seurantaan, raportointia ja tilastointia varten suoraan valtakunnallisesta valvontarekisteristä.

Valvonnassa kirjattavat suoritteet

Ympäristön terveellisyysvalvonnassa kirjataan seuraavat suoritteet sekä niihin käytetty työaika valvontatietokantaan:

- Ilmoituksen/hakemuksen käsittely sekä toiminnan aloitukseen liittyvä tarkastus
- Valvontasuunnitelmaan sisältyvä tarkastus
- Seurantatarkastus
- Terveyshaittaepäilyn perusteella tehtävä tarkastus
- Todistus saniteettitoimenpiteistä vapauttamisesta (Ei-ValSU, laivatarkastus)
- Määräys terveyshaitan poistamiseksi
- Erillinen mittaus
- Terveyshaittaepäilyn perusteella tehtävä näytteenotto ja lisänäytteenotto
- Yhteydenotto epäillyn terveyshaitan tai lainvastaisuuden vuoksi
- Lausunnot ja selvitykset
- Ohjaus ja neuvonta, tiedottaminen, yhteistyökokous ja muu viranomaistyö

Mittarit

- Valvontatapahtumien kokonaismäärä
- Annettujen lausuntojen lukumäärä
- Ilmoituskäsittelyiden lukumäärä ja ilmoituksen ja ensimmäisen tarkastuksen välinen aika
- Suunnitelmallisten tarkastusten kattavuus-%
- Käsiteltyjen ympäristöhäiriöitä koskevien yhteydenottojen lukumäärä ja tavallisimmat terveyshaittaepäilyt, jos ne on mahdollista raportoida
- Laivojen saniteettitarkastusten lukumäärä

3.9 Tupakkalain sekä lääkelain mukainen valvonta

Tupakkalain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Tavoitteen saavuttamiseksi laissa säädetään toimenpiteistä, joilla ehkäistään tupakkatuotteiden käytön aloittamista ja nikotiiniriippuvuuden syntymistä sekä edistetään tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden käytön lopettamista ja suojellaan väestöä altistumiselta niiden savulle. Valvonnan yhtenä painopisteenä on alle 18-vuotiaiden ympäristön tupakansavulle altistumisen vähentäminen sekä pyrkimys vähentää alaikäisten mahdollisuuksia hankkia tupakkatuotteita. Vuoden aikana tulee voimaan tupakkalain muutos, jossa tupakkalain luvanvaraisuus sekä käytön rajoitukset laajennetaan koskemaan myös savuttomia nikotiinituotteita.

Nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntilupakäsittelyn tarkoituksena on ylläpitää ja edistää lääkkeiksi luettavien valmisteiden käytön turvallisuutta sekä tarkoituksenmukaista lääkkeiden käyttöä. Lääkelain (395/1987) tarkoituksena on myös varmistaa näiden valmisteiden asianmukainen saataavuus maassa.

Kunnalle säädettyt tehtävät

Tupakkalaki (549/2016) edellyttää kunnan valvovan alueellaan lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista.

Tupakkatuotteita saa myydä tai muutoin luovuttaa vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämällä vähittäismyyntiluvalla. Kunnan edellytetään suorittavan oma-aloitteisesti sekä tehtyjen ilmoitusten perusteella tupakkatuotteiden varastointi- ja myyntipaikkojen tarkastuksia. Laissa veloitetaan kuntaa valvomaan tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä ja muuta luovuttamista, myynnin omavalvontaa, markkinointi- ja esilläpitokieltojen noudattamista samoin kuin tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamista. Kunta käsittelee myös tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden tukkumyynnistä tehdyt ilmoitukset. Kunnan tulee yhdessä Valviran kanssa pitää rekisteriä tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäis- ja tukkumyyntiä harjoittavista elinkeinonharjoittajista. Kunta voi peruuttaa vähittäismyyntiluvan, jos myyntiluvan harjoittaja harjoittaa myyntiä tupakkalain vastaisesti.

Tupakkalain 74 §:n mukaan tupakointi on kielletty muun muassa:

- rakennuksen, kulkuneuvon tai muun vastaavan paikan sisätiloissa, jotka ovat yleisön tai työntekijöiden käytettävissä taikka elinkeinotoiminnassa tuotettujen tai julkisten palvelujen tarjoamista varten asiakkaiden käytettävissä;
- ulkotiloissa järjestettävien yleisten tilaisuuksien katoksissa tai katsomoissa taikka muissa tilaisuuden seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa, joissa osallistujat oleskelevat paikoillaan
- päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten ulkotiloissa
- leikkikentillä, joista on laadittava kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 7 §:n mukainen turvallisuusasiakirja
- lastensuojelulain tai mielenterveyslain nojalla hoitoa antavien laitosten ulkoalueet, jotka on tarkoitettu alle 18-vuotiaille sekä
- yleisillä uimarannoilla (toukokuun alusta syyskuun loppuun)

Päiväkotien taikka esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- tai ulkotiloissa on tupakoinnin lisäksi kiellettyä käyttää savutonta tupakkatuotetta.

Tupakointi on sallittu enintään yhdessä kymmenestä hotellin tai muun majoitusliikkeen asiakkaiden majoitushuoneesta tai huoneiden lukumäärästä riippumatta enintään kolmessa majoitushuoneessa sekä kansainvälisessä meriliikenteessä käytettävän aluksen ravitsemisliikkeen sisätilassa, jossa tarjolla olevan ruuan ja juoman nauttimiseen on varattu alle 50 neliometriä tai tätä suuremmassa tilassa enintään 50 prosentissa tilasta (75 §). Tupakointi voidaan lisäksi sallia erillisessä tupakointitilassa, joka on hyväksytty tupakointiin maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) nojalla (76 §). Tupakansavu ei kuitenkaan saa kulkeutua alueelle, jossa tupakointi on kielletty eikä tupakointitila saa olla sellaisen sisätilan yhteydessä, joka on pääasiassa alle 18-vuotiaiden käytössä. Ravitsemisliikkeen tupakointitilalle on lisäksi erityisvaatimuksia omavalvonnan sekä koon osalta (77 §).

Tupakointi on kielletty asuntoyhteisön yhteisissä ja yleisissä sisätiloissa. Asuntoyhteisö saa kieltää tupakoinnin myös asuntoyhteisön hallitsemisissa yhteisissä ulkotiloissa rakennuksen sisäänkäyntien ja ilmanottoaukkojen läheisyydessä, lasten leikkialueella ja yhteisillä parvekkeilla (78 §). Asuntoyhteisö voi hakea ympäristöterveydenhuolloilta tupakointikiellon määräämistä asuntoyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin (79 §). Tupakointikielto voidaan määrätä, jos tiloista voi niiden rakenteiden tai muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin. Tupakointikielto saadaan määrätä asuinhuoneiston asuintilaan vain, jos savun kulkeutumista ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä ja asuintilan haltijalle on ennen kiellon määräämistä varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään. Viranomaisen on peruutettava määräämänsä tupakointikielto asuntoyhteisön hakemuksesta, jos kiellolle ei muuttuneiden olosuhteiden vuoksi ole enää perusteita. Kielto voidaan peruuttaa myös tilan haltijan hakemuksesta, jos asuntoyhteisö ei olenaisesti muuttuneista olosuhteista huolimatta hae kiellon peruuttamista. Tarkempia säännöksiä tupakointikieltoa ja sen peruuttamista koskevan hakemuksen tekemisestä ja asuntoyhteisön toimittaman kuulemisen kirjaamisesta hakemukseen voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman 2025–2028 painopisteinä ovat savuttomien nikotiinituotteiden myynnin valvonta, laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa, etämyyntikiellon ja markkinointikiellon valvonta sekä ehkäisevä päihdetyö.

Ympäristöterveydenhuolto voi kieltää tupakkalain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaisen toiminnan ja tarvittaessa vahvistaa kieltoa uhkasakkolain mukaisten pakkotoimien uhalla. Kunta voi lisäksi peruuttaa tupakan vähittäismyyntiluvan määrääjäksi tai pysyvästi, mikäli vähittäismyyntiluvan haltija viranomaisen kehotuksesta tai varoituksesta huolimatta jatkaa tupakkalain vastaista tupakkavalmisteiden myyntiä tai myynnin edistämistä.

Kunnan tulee lisäksi huolehtia alueellaan paikallisesta toiminnasta tupakoinnin lopettamiseksi.

Nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myynti on lääkelain muutoksen (22/ 2006) myötä luvanvaraista vähittäiskaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla. Kunnan on myönnettävä kirjallisesta hakemuksesta lupa nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiin, jos hakijalla on edellytykset säilyttää ja myydä nikotiinikorvaushoitovalmisteita lain mukaisesti. Kunnan tulee omasta aloitteestaan ja tehtyjen ilmoitusten perusteella tarkastaa nikotiinikorvaushoitovalmisteiden varastointi- ja myyntipaikkoja sekä valvoa nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä. Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten vastaista toimintaa, kunnan tulee kieltää toiminta sekä asettaa määräaika, jonka kuluessa se on lopetettava. Jos annettua määräystä ei ole noudatettu määräajan kuluessa, kunta voi peruut-

taa nikotiinikorvaushoitovalmisteiden vähittäismyyntiluvan määrääjäksi tai kokonaan. Koko ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella kunnat ovat delegoineet nikotiinikorvaushoitovalmisteiden lääkelain mukaisen valvonnan ja lupien käsittelyn Porvoon kaupungin ympäristöterveydenhuollolle.

Valvonnan toteuttaminen ja muu toiminta

Tupakkalain alaisten tuotteiden ja nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiin sekä tupakointikieltojen rikkomiseen liittyvät valitukset ja ilmoitukset tutkitaan ensi tilassa. Myyntipaikat ja varastot tarkastetaan elintarvikevalvonnan tarkastusten yhteydessä. Tarkastuksilla valvotaan tupakkatuotteiden myyntijärjestelyiden lisäksi tupakan vastikkeiden ja tupakkajäljitelmiä esillepanon mahdollista mainonnallisuutta ja tupakkapakkauksien lainmukaisuutta. Tarkastusten yhteydessä pyritään lisäksi selvittämään, myydäänkö kohteessa lainvastaisesti suunuuskaa. Vuonna 2025 myynnin tarkastuksilla valvotaan myös pakkausmerkintöjen olemassaoloa jäljitettävyyden ja mentolin esiintymisen osalta. Tupakan myyntiin liittyviä tarkastuksia tehdään niissä tupakanmyyntipaikoissa, joissa tehdään vuoden aikana elintarvikevalvonnan tarkastus, arviolta 72 tarkastusta. Erityisesti pyritään tarkastamaan pääasiassa alle 18-vuotiaille oppilaille tarkoitettujen oppilaitosten, harrastus- ja kerhotilojen ja muiden alle 18-vuotiaiden suosimien paikkojen läheisyydessä sijaitsevat tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntipaikat. Nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntipaikat tarkastetaan tupakan myyntipaikkojen tarkastusten yhteydessä. Erikoisliikkeitä, jotka myyvät lähes yksinomaan tupakkalaissa tarkoitettuja tuotteita, on valvonta-alueella 1 kpl vuonna 2024. Myyntipaikkojen tarkastustavoitteet on kuvattu liitteessä 7.

Esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sekä päiväkotien ja muiden lasten käyttöön tarkoitettujen sisä- ja ulkotilojen sekä EU-uimarantojen tarkastukset tupakointikieltojen toteutumisen valvomiseksi tehdään terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä. Tarkastusten tavoitteena on tukea ennaltaehkäisevää päihdetyötä. Leikkikentillä valvontaa toteutetaan pääsääntöisesti valitusten perusteella. Hotellien ja muiden majoitushuoneistojen mahdolliset tupakointitilat sekä majoitushuoneiden määrä, joissa tupakointi on sallittu, tarkastetaan myös aina terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä. Erityisenä painopisteenä valvonnassa on tupakointikieltoa osoittavien opasteiden näkyvillä olon tarkastaminen. Tarkastusten määrä on noin 80 kpl.

Muiden kohteiden tupakointikieltojen valvonnassa (perhepäivähoidon sisätilat, yleisten kulkuneuvojen sisätilat, virastojen ja julkisten laitosten asiakastilat, työyhteisöjen yhteiset ja asiakkaille tarkoitettut sisätilat, yleisötilaisuudet sekä mahdollisesti myös leikkipuistot) tukeudutaan pääsääntöisesti työsuojeluviranomaisten, poliisin sekä turvallisuus- ja kemikaaliviraston suorittamaan valvontaan. Näissä kohteissa tarkastuksia voidaan kuitenkin tehdä, jos asiakasvalituksen tai toisen viranomaisen ilmoituksen perusteella arvioidaan tupakansavulle altistumisriskin kohonneen.

Yleisötilaisuuksia voidaan tarkastaa myös elintarvikevalvonnan ohella tai jos epäillään tupakointijärjestelyissä lainvastaisuuksia. Lainvastaisuuksien valvonnassa tukeudutaan poliisin valvontaan. Järjestäjille annetaan tilaisuuden suunnittelun yhteydessä aktiivisesti ohjeita tupakointijärjestelyjä koskevista vaatimuksista.

Tupakkatuotteiden mainonta- ja myynninedistämiskiellon noudattamista seurataan paikallislehdistä sekä kotitalouksiin jaettavista julkaisuista. Mikäli on ilmeistä, että myynninedistämistoimien on suunnattu ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella laajemmalle alueelle, siirretään asian käsittely ja pakkotoimien käyttö Valviran hoidettavaksi.

Tarkastuksilla käytetään ympäristöterveydenhuollon sisäisiä ohjeita ja Valviran valvontaohjelmaan sisältyviä tarkastuslomakkeita. Suunnitelman mukaisessa tupakkalain ja lääkelain valvonnassa ei oteta näytteitä.

Paikallista toimintaa tupakoinnin lopettamiseksi ei ole Porvoon kaupungin hallintosäännössä delegoitu ympäristöterveysjaostolle, jotta kunnanhallituksilla olisi toimivaltaa päättää tupakkalakia tiukemmista rajoituksista kuntien hallitsemilla yleisillä alueilla. Valvontaviranomaisen ei voisi edellyttää tupakointikieltojen soveltamista lain vähimmäisvaatimusta laajemmin. Ympäristöterveydenhuolto toimii tupakoinnin lopettamiseksi mm. osallistumalla ehkäisevän päihdetyön suunnitelmien laatimiseen työryhmiin kutsuttaessa sekä taksapolitiikallaan. Tupakan, nikotiininesteiden ja savuttomien tupakkatuotteiden myynnin valvontamaksuna peritään suurin lain sallima maksu, mutta tupakointikieltihakemusten käsittelymaksut pidetään kohtuullisina.

Valvonnan maksullisuus

Nikotiinikorvaushoitovalmisteiden, tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupahakemusten ja tukkumyynti-ilmoituksen käsittelystä sekä asuinyhteisön tupakointikieltihakemuksesta peritään Porvoon sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksymän taksan mukainen maksu. Nikotiinikorvaushoitovalmisteiden vähittäismyyntipaikoilta sekä tupakan ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipaikoilta ja tukkumyyntipaikoilta peritään vuosittainen, myyntipistekohtainen valvontamaksu. Muu valvonta on kohteille maksutonta.

Henkilöstöressurit ja laboratoriot

Tupakkalain alaisten tuotteiden ja nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myynnin valvonnasta vastaavat neljä terveystarkastajaa muiden tehtäviensä ohella. Myyntilupahakemuksia ja luvissa tapahtuvia muutoksia käsittelee sekä Valviran myyntiluparekisteriä päivittää kolme terveystarkastajaa muiden tehtäviensä ohella. Tupakointikieltojen valvonnasta ja tupakointikieltojen käsittelystä vastaavat neljä terveystarkastajaa ja kaksi terveydensuojelusuunnittelijaa muiden tehtäviensä ohella. Tupakkalain mukaiseen valvontaan ohjataan noin 0,5 henkilötyövuotta. Lääkelain mukaiseen valvontaan ohjataan noin 0,1 htv.

Ympäristöterveydenhuolto ei ota tupakka- ja nikotiinikorvaushoitovalmisteidenvalvonnassa näytteitä tutkittavaksi.

Raportointi ja tiedottaminen

Valvonnan toteuma ja tulokset raportoidaan kerran vuodessa ympäristöterveysjaostolle. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviranomainen (Valvira) sekä aluehallintoviranomainen saavat tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja sekä valvontaa koskevat muut tarvittavat tiedot valvonnan ohjausta, seurantaa, raportointia ja tilastointia varten suoraan valtakunnallisesta valvontarekisteristä.

Kunnan tupakkavalvontaviranomaisen tulee ilmoittaa alkoholilain (1143/1994) mukaiselle lupaviranomaiselle tupakointitilaa koskevien säännösten rikkomisesta ja rakennusvalvontaviranomaiselle tupakointitilan rakentamista, kunnossapitoa tai korjaus- ja muutostyötä koskevien säännösten ja määräysten rikkomisesta. Lisäksi kunnan tupakkavalvontaviranomaisen on ilmoitettava työsuojeluviranomaiselle tupakkalain säännösten ja määräysten rikkomisesta työpaikalla.

Kunnan on ilmoitettava nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiluvan myöntämisestä ja myynnin lopettamisesta Lääkelaitokselle.

Valvonnassa kirjattavat suoritteet

Valvonnassa kirjataan seuraavat suoritteet sekä niihin käytetty työaika valvontatietokantaan (*):

- Myyntiluvan ja ilmoituksen käsittely
- Valvontasuunnitelmaan sisältyvä tarkastus
- Seurantatarkastus
- Epäilyn perusteella tehtävä tarkastus
- Määräys lopettaa lainvastainen menettely
- Yhteydenotto epäillyn lainvastaisuuden vuoksi
- Lausunnot ja selvitykset
- Ohjaus ja neuvonta, tiedottaminen, yhteistyökokous ja muu viranomaistyö

Mittarit

- Valvontatapahtumien kokonaismäärä
- Suunnitelmallisten tarkastusten kattavuus-%
- Käsiteltyjen ympäristöhäiriöitä koskevien valitusten lukumäärä ja tavallisimmat terveyshaittaepäilyt
- Kehotusten ja toimenpidemääräysten lukumäärä ja tavallisimmat syyt, jos ne on saatavissa raportoinneista

3.10 Säteilylain ja ympäristönsuojelulain nojalla

terveydensuojeluviranomaisen tehtäväksi säädetty valvonta

Kunnan tehtäviksi säädetty valvontatehtävät

Säteilylain (859/2018) 15 §:n nojalla kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo talousveden radioaktiivisuuden ja asuntojen sekä muiden oleskelutilojen radonpitoisuuden viitearvojen noudattamista samoin kuin lain 146 §:n mukaisen säteilyaltistuksen selvitysvelvollisuuden toteutumista talousveden ja muiden oleskelutilojen osalta. Tehtävät on otettu huomioon talousvettä ja oleskeluhuoneistoja koskevassa valvontasuunnitelmassa.

Säteilylain 15 §:n mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen huolehtii lisäksi solariumien tarkastamisesta. Säteilylain 173 §:n nojalla kunnan terveydensuojeluviranomainen tarkastaa terveydensuojelulain mukaisen valvontansa yhteydessä seuraavat asiat:

1. solariumlaitteen sijoittaminen tai käytön estäminen siten, että alle 18-vuotias ei voi käyttää laitetta henkilökunnan sitä huomaamatta;
2. vastuuhenkilön läsnäolo;
3. käyttöohjeiden antaminen asiakkaalle;
4. solariumlaitteen ultraviolettisäteilyn aiheuttaman altistuksen vaaroja ja altistuksen rajoittamista koskevien tietojen näkyvä esillepano solariumlaitteen välittömässä läheisyydessä;
5. asiakkaan silmien suojaaminen;
6. solariumlaitteessa olevan ajastuksen säätö;
7. solariumlaitteen nimike ja tyyppi;
8. solariumlamppujen nimikkeet ja tyypit.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 24 §:n yksityiskohtaisten perustelutekstien mukaan terveydensuojeluviranomaiset sekä elintarvikeviranomaiset tarkastavat otsonikerrosta heikentäviä aineita ja eräitä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien ilmastointi- ja kylmälaitteiden huoltotarrat sekä huolto- ja tarkastuspöytäkirjat kohteeseen tehtävän muun tarkastuksen yhteydessä (luku 17).

Valvonnan toteuttaminen

Solariumpalveluiden säteilylain mukaiset tarkastukset toteutetaan näytteenottajien toimesta. Kylmälaitteiden tarkastukset toteutetaan mahdollisuuksien mukaan terveydensuojelulain nojalla tehtävien oleskeluhuoneistojen (esimerkiksi suuret majoitushuoneistot ja jäähallit) sekä elintarvikehuoneistojen valvontaan liittyvien näytteenottojen yhteydessä (suuret kylmälaitteet). Tavoitteena on tehdä 6 solariumlaitteen tarkastusta.

Tarkastuksia tehtäessä käytetään apuna terveydensuojelun laatujärjestelmään sisältyviä ja säteilyturvakeskuksen tai Suomen ympäristökeskuksen laatimia lomakkeita ja ohjeita.

Valvonnan maksullisuus

Valvontasuunnitelman mukaisista säännöllisesti tehtävistä tarkastuksista peritään taksan mukainen maksu. Mahdolliset jälkivalvonnan tarkastukset ovat myös maksullisia.

Henkilöstöresurssit

Ympäristöterveydenhuollossa solariumpalveluiden säteilyvalvonnan ja kylmälaitteiden valvonnan käytännön tehtävistä muiden tehtäviensä ohella vastaa kaksi näytteenottajaa, 0,2 htv. Lisäksi II ja IV kaupungineläinlääkäri-hygieenikot hoitavat maitotankkien kylmälaitevalvonnan, 0,1 htv. Suomen ympäristökeskuksen valvontaohjeessa ei ole määritetty vähimmäisresurssitarvetta. Edellä mainittuun valvontaan ohjataan henkilöstöresursseja yhteensä alle 0,3 henkilötyövuotta.

Raportointi ja tiedottaminen

Solariumpalveluiden säteilyvalvonnasta sekä kylmälaitteiden valvonnasta raportoidaan ympäristöterveysjaostolle kerran vuodessa. Kunnan terveydensuojeluviranomainen toimittaa tarkastuskertomuksen jäljennöksen tai vastaavat tiedot Säteilyturvakeskukselle. Yksittäiset kylmälaitteiden tarkastuskertomukset toimitetaan sijaintikunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tai Suomen ympäristökeskukselle tiedoksi silloin, kun lainsäädännön noudattamisen rikkomuksia havaitaan.

Valvonnassa kirjattavat suoritteet

- Valvontatapahtumien kirjauskäytännöt eivät ole näiden tehtävien osalta selkeät. Mahdollisuuksien mukaan kirjataan seuraavat tapahtumat: yhteydenotto, lausunnot, viranomaisyhteistyö sekä tarkastus suunnitelman perusteella. Tällä hetkellä tilastotiedot näiden tehtävien osalta on kerättävä manuaalisesti.

Mittarit

- Kaikki valvontatapahtumat lakiperusteittain
- Suunnitellut tarkastukset
- Havaitut lainvastaisuudet

Mittarit raportoidaan, jos tiedot ovat saatavissa.

3.11 Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 10 § mukaan kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma, ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista. Kunnan on suunnitelmassa osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Porvoon ympäristöterveydenhuollon ohjelman päivityksessä on otettu huomioon Ruokaviraston eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) 2015–2025 sekä Etelä-Suomen aluehallintoviraston ympäristöterveydenhuollon yksikön elintarvikevalvonnan ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma (päivitys 2021). Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään eläinlääkintähuoltolain (285/2023) lisäksi mm. elintarvikelaissa (297/2021), eläintautilaissa (76/2021), eläinten hyvinvointilaissa (693/2023), sivutuotelaissa (517/2015), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014) ja Euroopan unionin suorista viljelijäituista annetussa laissa (1332/2022).

Porvoon ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue muodostettiin vuonna 2007 ja alue laajeni vuoden 2023 alusta. Yhteistoiminta-alueen muodostavat Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Pornainen, Porvoo, Pukkila ja Sipoo.

Voimavarat

Resurssitarpeen kartoitus

Eläinlääkintähuollon valvonta- ja palvelutarve on arvioitu vuonna 2023 tehdyssä Eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoituksessa. Tiedot on saatu osittain Ruokaviraston ylläpitämästä eläintenpitäjärekisteristä, jossa on paljon virheellistä tietoa. Varsinaiset tuotantoeläintilat ja pitopaikat, jossa tuotantoeläimiä pidetään harrastusmielessä, ei ole voitu erottaa rekisterissä. Rekisterissä on myös paljon pitopaikkoja, jossa ei enää ole eläimiä.

Henkilöstöresurssit ja työnjako

Porvoon kaupungin palveluksessa on 4 kaupungineläinlääkäri-hygieenikkoa, 4,6 kaupungineläinlääkäri-praktikkoa, 3 valvontaeläinlääkäriä sekä vuoden 2024 alusta 4 eläintenhoitajaa. I valvontaeläinlääkäri hoitaa muiden tehtäviensä ohella eläinlääkintähuollon esimies- ja hallintotehtävät (40 % työajasta) ja III valvontaeläinlääkäri on palkattu määräaikaisena ruuhkan purkuun helmikuun lopussa 2024 ja työsuhdetta on tarkoitus jatkaa ainakin kesäkuuhun 2025. Valvontaeläinlääkäreiden resurssi on näin ollen 2,6.

Kaupungineläinlääkäri-praktikot hoitavat alueillaan eläinten peruseläinlääkäripalvelut, kiireellisen eläinlääkäriavun, tuotantoeläinten terveydenhuollon sekä avustavat ja sijaistavat valvontaeläinlääkäreitä eläinsuojelu- ja eläintautivalvontatehtävissä. Kaupungineläinlääkäri-praktikot hoitavat pää-

asiassa myös hevosten ja pieneläinten vientiin ja tuontiin liittyvät virkatehtävät. Pääosa muista valvontatehtävistä on valvontaeläinlääkäreiden vastuulla. Valvontatehtävistä korvataan kaupungineläinlääkäri-praktikoille paikallisen sopimuksen mukaisesti.

Ympäristöterveydenhuollon toimistosihteri hoitaa mm. valvontatehtävien laskutuksen Aluehallintovirastolla sekä valvontatehtävien laskutuksen.

Vuoden 2018 alusta alkaen on kaikissa kaupungineläinlääkäri-praktikoiden viroissa ollut yksi vakinaisen viranhaltija. Lisäksi on palkattu sijaisia lomien ajaksi, koulutuspäiviin ja muihin vapaapäiviin sekä päivystyksiin. Sijaisten saatavuus on ollut vaihtelevaa viime vuosien aikana ja lomat on jouduttu osittain pitämään vuorotellen. Äkillisissä sairastapauksissa sijaisen saaminen on hankalaa.

Kaupungineläinlääkäri-praktikoiden työsidonnaisuus päivystysvelvollisuuksineen on edelleen suuri. Työsidonnaisuutta on saatu vähennettyä pitkäaikaisen sijaisen palkkaamisella.

Kaupungineläinlääkäri-praktikoiden viikkolepo toteutetaan päivystysvapaiden avulla. On sovittu, että päivystysviikonlopun yhteydessä on pidettävä ainakin yksi päivystysvapaa niin, että viikkolepo toteutuu. Vuoden 2023 alusta päivystysviikonlopun on pääsääntöisesti jaettu kahden praktikon kesken. Arkipäivystysvapaista on tehty paikallinen sopimus, jonka mukaan praktikko saa pitää puolikkaan vapaapäivän heti päivystysvuoron jälkeisenä päivänä.

Osan viikonloppupäivystyksistä viranhaltijat tekevät itse, osaan on palkattu ulkopuolinen sijainen.

Eläintenhoitajien työkuormitus on noussut vuosien aikana, varsinkin Porvoon vastaanotolla. Hoitajien liiallisen työkuormituksen estämiseksi Porvoon vastaanotolle palkattiin toinen vakituinen eläintenhoitaja vuoden 2024 alussa. Porvoon vastaanotolle on otettu myös harjoittelijoita ja kesänuoria hoitajan työn helpottamiseksi.

Valvontaeläinlääkäriresurssia lisättiin vuoden 2023 alussa, mutta rekrytoinnissa oli haasteita. Kokoaikainen II valvontaeläinlääkärivirka saatiin täytettyä vasta lokakuussa 2023 ja helmikuussa täytettiin määräaikaisen valvontaeläinlääkärin virka, jota on jatkettu vuoden 2024 loppuun. Määräaikaisen valvontaeläinlääkärin virkaa on tarkoitus jatkaa vuoden 2025 aikana. Viranhaltijan pitkäaikaisen poissaolon takia vuoden 2024 valvontaeläinlääkärin virkaa on käytännössä hoitanut 1,6 henkeä, minkä takia aikaisemmin kerääntynyttä työruuhkaa ei ole pystytty purkamaan suunnitellusti. Valvonnassa on keskitytty hoitamaan kiireelliset eläinsuojelu- ja eläintautivalvontatehtävät ja tätä painotusta jatketaan, kunnes valvonnan henkilöstöresurssi saadaan taas 2,6 htv:en. Kaikki epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset tehdään parityönä. Kaupungineläinlääkäri-praktikot toimivat pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäreiden työparina.

Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Kaupungineläinlääkäri-praktikoiden ja valvontaeläinlääkäreiden tulee olla Suomessa laillistettuja eläinlääkäreitä ja perehtyneitä virkaan kuuluviin tehtäviin, sekä täyttää kunnaneläinlääkärin viran kelpoisuusvaatimukset eläinlääkintähuoltolain 16 §:n edellyttämällä tavalla. Sijaisiksi voidaan palkata myös eläinlääketieteen kandidaatteja, joilla on oikeus toimia kunnaneläinlääkäreiden sijaisena. Palkattavien eläinlääkäreiden tai eläinlääketieteen kandidaattien pätevyys tarkistetaan ennen virkamääräystä Ruokaviraston ylläpitämästä eläinlääkärirekisteristä.

I ja III kaupungineläinlääkäri-hygienikot ovat suorittaneet erikoiseläinlääkärin tutkinnot ja johtamisen erityisammattitutkinnot. II kaupungineläinlääkäri-hygienikolla on hygieenikon tutkinto ja hän on suorittanut erikoiseläinlääkärin tutkinnon. I valvontaeläinlääkäri on suorittanut johtamisen

erityisammattitutkinnon. II valvontaeläinlääkäri on suorittanut tarttuvien eläintautien erikoiseläinlääkäriin tutkinnon. Eläintenhoitajilla on klinikkaeläintenhoitajan tutkinto.

Vakituiset kaupungineläinlääkäri-praktikot, valvontaeläinlääkäri sekä pitkäaikaiset sijaiset voivat osallistua yhteen tai enintään kahteen työhön liittyvään maksulliseen koulutukseen vuodessa (esimerkiksi eläinlääkäripäivät). Viranhaltijat osallistuvat aluehallintoviraston ja Ruokaviraston järjestämiin maksuttomiin koulutuksiin kuten kunnaneläinlääkärien neuvottelupäiville, tarttuvien tautien päivään ja lääkepäivään. Valvontaeläinlääkärit osallistuvat eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvään koulutukseen sekä erityisesti valvontaeläinlääkäreille suunnattuun koulutukseen ja tapamisiin. Pidempien koulutusvapaiden ajaksi pyritään praktikoille hankkimaan sijainen. Yksittäisiä koulutuspäiviä pyritään sijaistamaan muista toimipisteistä. Eläinlääkäreille myönnetään tämän lisäksi palkallista vapaata omaehtoisin, työhön liittyviin koulutuksiin.

Viikonloppukoulutuksista henkilökunta saavat korvauksena palkallisen vapaapäivän. Henkilökunnan suositellaan pääsevän ammatilliseen koulutukseen 8–12 päivänä vuodessa.

Tietojärjestelmät

Kaupungineläinlääkäri-praktikkojen ja eläintenhoitajien käytössä on Terakuun KliniQ -potilasohjelma, joka sisältää asiakasrekisterin ja lääkekirjanpidon. Asiakasrekisteri on yhteinen. Eläinlääkintähuollon henkilöstöllä on yhteys Porvoon kaupungin tietoverkkoon ja yhteisiin tietojärjestelmiin. Yhteisellä Teams-kanavalla on tallennettuna viranomaistehtäviin liittyviä lomakkeita ja malliasiakirjoja sekä sisäisiä ohjeita. Intranet sisältää kaikki kaupungin henkilöstö- ym. hallintoon liittyvät ohjeet ja lomakkeet. IT-tukipalveluja tarjoaa Porvoon kaupungin it-osasto ja potilasohjelman osalta Terakuun tuki.

Porvoon kaupungilla on käytössä sähköinen arkistointijärjestelmä (Dynasty 10), jonne säilytystä vaativat dokumentit tallennetaan ja jossa niitä arkistoidaan kullekin asiakirjatyyppille erikseen määritellyn ajan.

Valvontakohteet kirjataan sähköisen arkiston lisäksi excel-taulukoihin ja diaariluetteloihin seuranta varten. Praktikkoeläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit käyttävät myös useita muita tietojärjestelmiä, esim. TRACES-NT (kansainvälinen elävien eläinten ja eläintuotteiden jäljitettävyyden ja valvontajärjestelmä), eläintenpitäjärekisteri (EPR), eläintenpitokieltorekisteri, Pikantti, eläinrekisteri (lammas-, vuohi- ja sikarekisteri) ja nautarekisteri.

Praktikkoeläinlääkärit käyttävät lisäksi Kennelliiton Oma-koira-palvelua, Hippoksen Heppa -järjestelmää, Turvasirupalvelua sekä Naseva- ja Sikava-järjestelmiä.

Yhteistyö ja viestintä

Valvontaeläinlääkäri tekee aktiivisesti yhteistyötä Porvoon poliisin, Etelä-Suomen aluehallintoviraston läänineläinlääkäreiden ja paikallisten SEY:n eläinsuojeluneuvojien kanssa. Kaupungin sisällä yhteistyötä tehdään terveystarkastajien, rakennusvalvonnan, lastensuojelun ja sosiaalipäivystyksen kanssa. Praktikkoeläinlääkärit tekevät yhteistyötä paikallisten yksityisten eläinlääkäreiden ja eläinsuojeluyhdistysten kanssa.

Porvoon kaupungilla ja sosiaali- ja terveystoimella on viestintäohjeet, jotka löytyvät kaupungin intrasta. Mediaviestintä tapahtuu aina yhteistyössä esimiehen ja viestintävastaavien kanssa. Eläin-

lääkintähuollon tiedottamisesta vastaa eläinlääkintähuollon esimies. Normaalioloissa kaupungin eläinlääkäri-praktikot, eläintenhoitajat ja valvontaeläinlääkäri voivat antaa toimialaansa koskevia tietoja tiedotusvälineille ja yleisölle. Eläintautiasioissa tiedotusvastuu on Ruokavirastolla tai läänineläinlääkärillä.

Ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelman tiedotusohjeita ja yhteystietolistoja voidaan käyttää hyväksi eläinlääkintähuollon erityistilannetiedottamisessa. Viranomaisten välisestä tiedottamisesta ja ilmoitusvelvollisuudesta on ohjeita tämän ohjelman kappaleessa ”Eläinten terveyden valvonta”. Porvoon ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa on huomioitu myös eläinlääkintähuollon erityistilanteet ja toiminta poikkeusoloissa. Valmiussuunnitelman liitteenä on ympäristöterveydenhuollon hälytyslista.

Porvoon kaupungin internetsivuille on koottu keskeistä tietoa eläinlääkintähuollosta. Sivuja päivitetään tarvittaessa.

Julkisuuslain mukaisesti yleisöllä on oikeus tutustua valvontaviranomaisten tekemiin päätöksiin. Eläinlääkintähuollon osalta tämä koskee käytännössä lähinnä pyyntöjä nähdä eläinsuojelutarkastuspöytäkirjoja ja -päätöksiä. Kyselyyn vastaa se viranhaltija, joka on kyseisen päätöksen tehnyt. Mikäli asiakirjoja ei luovuteta (asian käsittely on kesken) tai asiakirjoista peitetään osa (salassa pidettäviä asioita), tehdään siitä viranhaltijapäätös. Päätöksen valmistelee ko. viranhaltija ja ympäristöterveydenhuollon päällikkö tekee varsinaisen päätöksen. Vastaus asiakirjan luovutuspyyntöön on tehtävä kahden viikon sisällä pyynnöstä.

Maksut

Porvoon lupa- ja valvontalautakunta vahvistaa ympäristöterveydenhuollon taksan, johon sisältyvät myös eläinlääkintähuollon maksulliset suoritteet, joita ovat klinikkamaksu ja päivystyspuhelimen maksu. Kaupungineläinlääkäri-praktikot noudattavat kunnalliseläinlääkäritaksaa eläinlääkäripalveluissa.

Klinikkamaksu on käytössä eläinlääkärivastaanotoilla Porvoossa, Sipoossa ja Loviisassa ja sen tuotolla kustannetaan eläintenhoitajien palkkakuluja. Klinikkamaksu on kolmiportainen. Se peritään kaikilta vastaanotolla hoidetuilta potilailta.

Porvoon ympäristöterveydenhuollolla on käytössä subventiot tuotantoeläinten osalta. Eläinlääkäri laskuttaa eläinlääkintähuoltoa 50 km omavastuuosuuden ylittävän matkan osalta sekä käyntipalkkion (päivystyslisineen) että kilometrikorvausten osalta.

Uuden sopimuksen myötä, yliopistollinen eläinsairaala vastaa Myrskylän ja Pukkilan peruseläinlääkäripalveluista ja päivystyksestä vuoden 2023 alusta, ja perii suoraan eläinten omistajilta eläinten hoidosta aiheutuneet kustannukset oman hinnastonsa mukaisesti. Asiakkaalta perityt toimenpidemaksut seuraavat kunnalliseläinlääkäritaksan maksuja, paitsi yö- ja pyhäkorvausten korotusten osalta. Vastaanotolla tapahtuvissa potilaskäynneissä on 100 % sunnuntai- ja pyhäpäivä myös päivisin (taksan mukaan vain klo 22–08).

Valvonnan toimeenpano

Eläinten terveyden valvonta

Eläintautivalmius

Kaupungineläinlääkärit ovat paikallistason viranomaisia eläintautivalvonnassa. II kaupungineläinlääkäri-praktikko on valmiuseläinlääkäri ja hänet on nimetty valmiusvastaavaksi. Valmiusvastaava osallistuu säännöllisesti valmiuskoulutuksiin ja valmiusharjoituksiin. Eläintaudit on huomioitu ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmassa ja Ruokavirasto on laatinut yksityiskohtaiset toimintaohjeet helposti leviävien eläintautien varalta (löytyvät Pikantista). Ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelma liitteineen on tallennettu ympäristöterveydenhuollon työtilaan.

Läänineläinlääkärillä on tarvittaessa oikeus määrätä kunnaneläinlääkäri toimimaan myös muun kunnan alueella aluehallintoviraston toimialueella ja Ruokavirastolla on vastaava oikeus koko maan osalta. Eläinlääkärivastaanoitoilla on tarvittavat valmiusvarusteet eläintautitapausten varalle.

Äkillisessä tautipurkauksessa kaupungineläinlääkärit ryhtyvät aluehallintoviraston ohjauksessa tarvittaviin toimenpiteisiin (rajoittavat määräykset, näytteenotto). Eläintautitapauksessa koko toiminta-alueella irrotetaan vähintään yksi kaupungineläinlääkäri-praktikko huolehtimaan kiireellisen eläinlääkäriavun antamisesta päivystysluonteisesti koko toimialueella ja kaikki ei-kiireelliset toimenpiteet siirretään muiden praktikoiden keskittyessä eläintaudin torjuntaan.

Kiireellisiä pieneläinpotilaita pyritään tarvittaessa ohjaamaan yksityisten palveluntarjoajien puoleen. Myös kaupungineläinlääkäri-hygieenikot, terveystarkastajat ja eläintenhoitajat osallistuvat mahdollisuuksien mukaan torjuntatöihin.

Eläintautiepäilyt ja –tapaukset

Jos kunnaneläinlääkäri epäilee tarttuvaa eläintautia, on hänen ilmoitettava asiasta aluehallintovirastolle viipymättä. Lisäksi kunnaneläinlääkärin on kuukausittain toimitettava aluehallintovirastolle yhteenveto kaikista virka-alueellaan todetuista luetteloiduista taudeista, uusista taudeista ja muista ilmoitettavista eläintaudeista. Porvoon ympäristöterveydenhuolto toimittaa yhteisen kuukausi-ilmoituksen koko alueen osalta.

Epäillessään tarttuvaa eläintautia kaupungineläinlääkäri-praktikon tulee välittömästi ilmoittaa asiasta läänineläinlääkärille, valvontaeläinlääkärille ja eläinlääkintähuollon esimiehelle. Päätöksen siitä, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily, tekee aluehallintovirasto. Aluehallintovirasto antaa myös pitopaikalle päätöksen taudin leviämisen estämiseksi silloin kun kyseessä on virallinen eläintautiepäily tai vastustettava tai uusi vakava eläintauti on todettu tilalla. Alueella on vuosittain yksittäisiä eläintautiepäilyjä ja -tapauksia.

Zoonoosien valvonta

Kunnaneläinlääkärillä on velvollisuus ilmoittaa zoonoosien esiintymisestä toimialueensa tartunta-taudeista vastaavalle terveysviranomaiselle. Kaupungineläinlääkäri-praktikko ja valvontaeläinlääkäri ilmoittaa zoonoosista esimiehelle ja ko. kunnan tartuntataudeista vastaavalle viranomaiselle. Lista kuntien yhteyshenkilöistä on valmiussuunnitelman liitteenä.

Eläinlääkäreiden työsuojeluohjeessa on luettelo biologisista altisteista sekä toimintaohjeet biologisille tekijöille altistumisen osalta. Ohjeet ovat päivitetty 2021.

Terveysvalvontaohjelmat

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintaudelle on erillislainsäädännöllä säädetty joko pakollisesti tai vapaaehtoisesta terveystarkastusohjelmasta. Valvontaeläinlääkäri seuraa valvontaohjelmiin kuuluvia pitopaikkoja ja ohjelman toteutumista koko toimialueella. Valvonnasta ja näytteenotosta vastaa valvontaeläinlääkäri.

Siipikarjan salmonella valvontaohjelma kuuluu pakollisiin terveystarkastusohjelmiin. Vuonna 2024 salmonellavalvontaohjelmassa oli 11 kanalaa, joiden näytteenottotiheys (virallinen näytteenotto ja tarkastus) on 1–3 vuotta.

Vapaaehtoisia terveystarkastusohjelmia on esimerkiksi maedi-visna-terveystarkastusohjelma. Vuonna 2024 maedi-visna-ohjelmassa oli kaksi lammastilaa valvonta-alueella.

Vesiviljelylaitosten terveystarkastus

Valvontaeläinlääkäri tekee tarkastuksia ja ottaa näytteitä aluehallintoviraston ohjeistamalla tavalla. Tarkastuksella valvova eläinlääkäri perehtyy laitoksen toimintaan ja riskeihin saada tai levittää eläintautia sekä tarkastaa laitoksen omavalvonnan sekä kirjanpidon.

Muu tautiseuranta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Aluehallintovirasto lähettää näytteenottomääräyksen kunnaneläinlääkäreille. Näytteet ottaa valvontaeläinlääkäri ja näytteet otetaan AVI:n edellyttämässä määräajassa. Käytännössä näytteenotto-pyyntö on koskenut lintuinfluenssanäytteitä siipikarjan pitopaikoissa sekä salmonellanäytteitä tuotantotiloilta saastuneen rehun takia.

Sikojen ja siipikarjan ulkonapitokiellon valvonta

Afrikkalaisen sikaruton vastaisena varotoimena on sikojen ulkonapito kielletty. Ulkonapito on sallittua vain, jos sikojen aitaus on asetuksen vaatimusten mukainen ja toimija on tehnyt sikojen ulkonapidosta etukäteen ilmoituksen kunnaneläinlääkärille. Ulkonapitokiellon valvonta kuuluu pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärille, joka valvoo sikojen ulkonapitokiellon noudattamista tarkastamalla ulkona pidettävien sikojen aitaukset ilmoituksen saatuaan tai epäilytapauksessa.

Siipikarjan ulkonapito on kielletty keuhkokuumeen 8.2.–31.5. välisenä aikana. Ruokavirasto voi tautitilanteen mukaan kieltää ulkonapitoa muulloinkin. Linnut tulee pitää sisätiloissa tai niiden ulkoilutila tulee kauden kuluessa aidata esimerkiksi riittävän tiheällä verkolla. Valvontaeläinlääkärille on ilmoitettava, mikäli siipikarjaa pidetään ulkotarhassa ulkonapitokiellon aikana, ja valvontaeläinlääkäri ylläpitää rekisteriä näistä pitopaikoista. Valvontaeläinlääkäri valvoo ulkonapitokiellon noudattamista.

Eläinten keinollisen lisäämisen luvanvaraisuus ja valvonta

Eläimen spermaa, josta voi aiheutua vastustettavien eläintautien leviämisen vaara, saa kerätä ja spermaerien muodostamista varten käsitellä vain aluehallintoviraston hyväksymällä keräysasemalla. Valvontaeläinlääkäri valvoo sperman keräysasemia kolmen vuoden välein.

Porvoon ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella sijaitsee yksi oriin sperman keräysasema.

Kyyhkyslajat

Kyyhkysten pitopaikoissa, joissa pidetään kyyhkysiä kilpailu- tai näyttelytarkoitusta varten, on kaikilla kyyhkysillä oltava voimassa oleva rokotus Newcastle'n tautia vastaan. Läänineläinlääkäri voi

määrätä kunnaneläinlääkärin tarkastamaan näyttelyyn tai kilpailuun osallistuvien kyyhkysten rokotustodistukset näyttely- tai kilpailupaikalla. Porvoon ympäristöterveydenhuollon toimialueella ei tiettävästi ole edellä mainittuja kyyhkystenpitopaikkoja.

Eläimistä saatavat sivutuotteet

Sivutuotealan laitosten hyväksyntä ja valvonta

Kunnaneläinlääkäri valvoo hyväksymiään ja rekisteröimiään toimijoita ja laitoksia sekä osallistuu Ruokaviraston hyväksymien laitosten valvontaan. Porvoon ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella on vuonna 2024 neljä kunnan valvottavaa sivutuotealan toimijaa (Neste Oil Oyj, Domargård (Rosk'n Roll Oy Ab), Porvoon eläintuhkaus Oy ja Suomen eläintuhkaus Oy), joiden valvonta toteutetaan Ruokaviraston ja AVIn tekemän valvontasuunnitelman mukaan.

Sivutuotteiden käsittely

Porvoon ympäristöterveydenhuollon toiminta-alue on märehitijöiden, sikojen, siipikarjan, kalojen ja turkiseläinten raatojen hävityksen osalta keräilyaluetta, josta sivutuotteet tulee toimittaa sivutuoteasetuksen mukaiseen käsittelylaitokseen. Neuvontaa ja ohjausta annetaan tilakäyntien yhteydessä. Sivutuotteet ja olosuhteet tarkastetaan vain epäilyn perusteella. Aluehallintovirasto lähettää säännöllisesti selvityspyynnöitä nautarekisterin epäselvyyksien vuoksi ja nämä selvitetään tilakohteisesti.

Käsittelemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat

Haaskapaikanpitäjien on tehtävä haaskapaikan aloitusilmoitus haaskarekisteriin (eläintenpitäjärekisteri). Haaskapaikka saa virallisen numeron. Toimijan on ilmoitettava kolme kertaa vuodessa haaskaruokintapaikalle toimitettujen sivutuotteiden määrä, eläinlaji ja sivutuoteluokka kunnaneläinlääkärille tai valvontaeläinlääkärille. Valvontaeläinlääkäri raportoi vuosittain haaskalle vietyjen sivutuotemäärät aluehallintovirastolle. Valvontaeläinlääkärille ei ole tullut yhtään ilmoitusta vuoden 2024 aikana.

Haaskapaikat tarkastetaan paitsi epäilyn perusteella, myös riskinarvioinnin perusteella. Vuonna 2024 Porvoon valvonta-alueella oli rekisteröity viisi haaskapaikanpitäjää eläintenpitäjärekisteriin.

Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Tuotantoeläinpitäjät (ml. hevoset) tulee rekisteröityä eläintenpitäjärekisteriin (epr.ruokavirasto.fi). Vuoden 2024 alusta alkaen kaikkien koirien pitää olla rekisteröitynä Ruokaviraston ylläpitämään koirarekisteriin. Koirarekisteri on viranomaisrekisteri, johon talletetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 68/2022 5 § mukaiset tiedot koirista ja koirien haltijoista.

Eläinten merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonta kuuluu ELY-keskuksille, aluehallintovirastolle ja kunnaneläinlääkäreille. Kunnaneläinlääkäri valvoo, että eläintunnistusjärjestelmälain vaatimuksia noudatetaan ja havaitessaan laiminlyöntejä ryhtyy toimenpiteisiin epäkohdan poistamiseksi tai ottaa tarvittaessa yhteyttä toimivaltaisiin viranomaisiin puutteita havaitessaan.

Vuoden 2024 eläinsuojelutarkastuksilla on luettu koirilta mikrosirut sekä tarkastettu, että koirat on rekisteröity Ruokaviraston koirarekisteriin. Koirien rekisteröinnissä on ollut huomattavia puutteita, mikä on työllistänyt runsaasti valvontaeläinlääkäreitä vuoden 2024 aikana.

Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuontivalvonta

Laittomat tuonnit

Mikäli kunnaneläinlääkäriin tietoon tulee laittomasti kolmansista maista tai EU-maasta tuotu eläin, hän tarkastaa kyseisen eläimen ja tuontiasiakirjat (passi, terveystodistus (CVED), rokotukset, matolääkitykset), lukee eläimen mikrosirun ja tutkii eläimen raivotaudin oireiden varalta. Mikäli asiakirjoissa ilmenee puutteita, hän ilmoittaa asiasta Ruokaviraston rajatarkastusyksikköön (kolmannen maan tuonti) tai aluehallintovirastolle (EU-maan tuonti), joka tekee asiassa hallintopäätöksen. Laittomasti maahantuodun eläimen tarkastuksesta tehdään laskutuspyyntö aluehallintovirastoon. Laittoman tuonnin valvonta on noin 5–10 kpl vuodessa.

Sisämarkkinakauppa

Tiettyjen eläinten ja tuotteiden sisämarkkinatuojat ja viejät rekisteröityvät tai hakevat tuontilupaa Ruokavirastolta. Ruokavirasto lähettää tiedon rekisteröinneistä ja tuontiluvista ohjeineen kyseisen alueen aluehallintovirastoon ja tapauskohtaisesti myös kunnaneläinlääkärille.

Tuojalla on tiettyjen eläinten ja tuotteiden kohdalla velvollisuus lähettää Ruokavirastoon ennakkoilmoitus tuotavasta erästä (esim. sivutuotteet). Tuontitiedot lähetetään aluehallintovirastoon ja sieltä edelleen valvovalle kunnaneläinlääkärille, jos läänineläinlääkäri ei itse valvo ko. tuontierää. Tuontierien mukana tulee seurata lähtömaan virkaeläinlääkäriin myöntämä TRACES-NT-terveystodistus ja muut asiakirjat. Tarkastettujen tuontierien tarkastusten raportointi tapahtuu TRACES-NT-järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen III-osio.

Virkaeläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä Ruokaviraston ohjeen mukaisesti. Virkaeläinlääkäri tarkastaa myös sen, että rekisteröinti on tehty ja voimassa kyseiselle erälle, jos tällainen vaaditaan. Virkaeläinlääkäri laatii tarkastuksen perusteella eläinlajin / tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-NT-järjestelmässä.

Käytännössä Porvoon ympäristöterveydenhuollon alueella vientitarkastuspyynnöt ovat kohdistuneet hevosiin, koiriin, kissoihin ja sikoihin. Valvontaeläinlääkäri hoitaa ensisijaisesti sikojen vientitarkastukset ja praktikot hevosten vientitarkastukset. Vientitarkastuksista tehdään laskutuspyyntö aluehallintovirastoon. Vientitarkastusten määrä on noin 35–40 kpl vuodessa.

Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Vietäessä eläimiä tai eläinperäisiä tuotteita EU:n ulkopuolelle tulee viejän selvittää vientiehdot ja pyytää virkaeläinlääkäriltä tarkastusta. Virkaeläinlääkäriin tulee varmistaa, että viennin ehdot täyttyvät. Vientitodistuksille voi tiedustella Ruokavirastosta tai maa- ja metsätalousministeriöstä. Jos kohdemaan ja EU:n välillä on sopimus TRACES-NT-järjestelmän käytöstä vientitodistusten laatimiseen, on vientitodistus täytettävä järjestelmässä. Vientiin liittyvistä kustannuksista vastaa aina viejä.

Tarkastuksista ja näytteenotoista tehdään laskutuspyyntö aluehallintovirastoon. Porvoon ympäristöterveydenhuollon toimialueella valvontaeläinlääkäri ottaa tarvittavat näytteet, tarkastaa tarvittaessa karanteenit ja kirjoittaa vientitodistukset tuotantoeläinten ja kaupungineläinlääkäri-praktikot pieneläinten ja hevosten osalta. Venäjän vientitodistuksen saa myöntää vain Ruokaviraston järjestämän vientikoulutuksen ja -tentin suorittaneet virkaeläinlääkärit.

Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Uusi laki eläinten hyvinvoinnista (693/2023) astui voimaan 1.1.2024. Paikallisten eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinsuojelusäädösten mukaisesti. Kunnissa eläinsuojeluviranomaisia ovat kunnaneläinlääkärit (valvontaeläinlääkärit ja kaupungineläinlääkärit), terveystarkastajat ja poliisi.

Eläinsuojeluviranomaisella on oikeus tehdä tarkastus, jos on aihetta epäillä, että eläintä pidetään tai kohdellaan eläinten hyvinvointisäännösten vastaisesti. Tarkastuksen tekijän on oikeus päästä tiloihin, joita tarkastuksen tekeminen edellyttää, ottaa maksutta tarvittavia näytteitä sekä tallentaa ääntä ja kuvaa. Tarkastuksella tarkastetaan itse eläimet, eläinten pitopaikka ja olosuhteet, myös eläimiä varten tarkoitettu ravinto, juotava, varusteet ja välineet sekä eläintenpitoon liittyvät tiedot ja asiakirjat sekä muut valvonnan kannalta merkitykselliset seikat.

Tarkastuksen tekevät pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit ja heidän lomiansa aikana tai heidän ollessa esteellinen kaupungineläinlääkäri-praktikot. Virka-aikaan valvontaeläinlääkäri voi suorittaa eläinsuojelutarkastuksen yksin tai yhdessä toisen eläinsuojeluviranomaisen kanssa. Vaikeiden eläinsuojelutarkastusten tekemiseen voidaan pyytää apua myös aluehallintovirastosta. Epäilyyn perustuvat tarkastukset tehdään työsuojelusyistä työpareina. Tarvittaessa valvontaeläinlääkäri voi pyytää virka-apua poliisilta tarkastuksen suorittamiseen. Poliisi ja syyttäjät voivat puolestaan pyytää valvontaeläinlääkärin virka-apua eläinsuojelutapausten tutkinnassa ja oikeudenkäynneissä.

Jokaisesta tarkastuksesta laaditaan kirjallinen tarkastuskertomus, johon kirjataan keskeisimmät havainnot tarkastukselta. Tarkastuskertomukset pyritään toimittamaan valvontakohteelle postitse tai sähköpostilla viimeistään kahden–kolmen viikon kuluessa tarkastuksesta. Tarkastuksella voidaan neuvoin ja ohjein pyrkiä edistämään eläinten hyvinvointia. Jos eläinsuojelutarkastuksella havaitaan, että eläinten hyvinvointisäädöksiä on rikottu, ryhdytään tarvittaessa hallinnollisiin toimenpiteisiin epäkohdan korjaamiseksi määräajassa (esim. kehoitus, määräys, kieltä). Ennen hallinnollisia pakkokeinoja eläimen omistajalle varataan tilaisuus tulla kuulluksi joko suullisesti tarkastuksella tai kirjallisesti määräaikaan mennessä. Kuulemisessa esille tulleet asiat huomioidaan asian käsittelyssä. Hallintopäätökset toimitetaan valvontakohteelle todisteellisesti ja hallintopäätöksistä voi valittaa hallinto-oikeuteen. Määräajan jälkeen tehdään aina uusintatarkastus sen varmistamiseksi, että hallintopakkoasiassa annettua päätöstä noudatetaan. Mikäli eläimen hyvinvointi edellyttää, eläinlääkäri voi ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Tarkastuksella syntyvät asiakirjat säilytetään sähköisesti kaupungin asianhallintajärjestelmä Dynasty 10:ssä. Kaikki eläinsuojelutarkastuskertomukset ja -päätökset toimitetaan aluehallintovirastoon. Eläinsuojelupäätökset toimitetaan Itä-Uudenmaan poliisilaitokselle. Tarvittaessa tehdään tutkintapyyntö poliisille rikostutkintaa varten.

Porvoon ympäristöterveyden yhteistoiminta-alueella eli Askolassa, Lapinjärvellä, Loviisassa, Myrskylässä, Pornaisissa, Porvoossa, Pukkilassa ja Sipoossa tehdään vuosittain noin 200 eläinsuojelutarkastusta. Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia on tehty neljän viime vuoden aikana keskimäärin noin 190 kpl vuodessa ja vuoden 2024 aikana tehtiin noin 210 epäilyyn perustuvaa eläinsuojelutarkastusta. Näiden lisäksi vuonna 2024 tehtiin noin 100 tarkastusyrittästä, joissa asianosainen ei ollut kotona. Tarkastukset jakautuvat taulukon 1 mukaisesti. Lisäksi tulee huomioida, että osa (vuosittain noin 5–10 kpl) valvontakohteista työllistää selvästi normaalia enemmän esi-merkiksi toiminnan laajuuden, valitusten, kanteluiden tai oikeuskäsittelyjen vuoksi.

Taulukossa 1 on esitetty myös vuoden 2025 tarkastustavoitteet. Porvoon ympäristöterveydenhuollossa on 2,6 valvontaeläinlääkärin virkaa, joista määräaikaisen valvontaeläinlääkärin virkaa on tarkoitus jatkaa vuodelle 2025. Valvontaeläinlääkärit vastaavat pääsääntöisesti eläinten hyvinvoinnin valvonnasta. Viranhaltijan pitkäaikaisen poissaolon takia vuoden 2024 valvontaeläinlääkärin virkaa on käytännössä hoitanut 1,6 henkeä, minkä takia aikaisemmin kerääntyneitä

työruuhkaa ei ole pystytty purkamaan suunnitellusti. Valvonnassa on keskitytty hoitamaan kiireelliset eläinsuojelu- ja eläintautivalvontatehtävät ja tätä painotusta jatketaan vuodelle 2025.

Taulukko 1: Eläinsuojelutarkastusten jakaantuminen vuosittain

Eläinsuojelutarkastukset	toteutuneet tarkastukset lkm/vuosi	tavoite vuodelle 2025 lkm/vuosi
Epäilyyn perustuvat (ml. uusinnat)	190	300
Ilmoituksenvaraisen toiminnan tarkastus	0 -5	15
Määräyksiin perustuvat tarkastukset/selvitys	0 -5	0 - 5
Tarkastusyritykset	100	70 -100
Yhteensä	200, yritysten kanssa 300	315, yritysten kanssa 400

Epäilyyn perustuvat tarkastukset

Epäilyyn perustuva tarkastus suoritetaan, kun on aihetta epäillä, että eläinten hoito tai pito-olosuhteet eivät täytä eläinten hyvinvointilainsäädännössä asetettuja vaatimuksia. Suurin osa epäilyyn perustuvista tarkastuksista tehdään saadun ilmoituksen perusteella, joita tehdään valvontaeläinlääkärille pääsääntöisesti sähköpostitse tai puhelimitse. Eläinsuojeluilmoituksesta tulee käydä ilmi konkreettinen ja yksilöitävissä oleva syy epäillä lainsäädännön vastaista menettelyä sekä ilmoituksen kohteen osoitetiedot, jotta tarkastus voidaan suorittaa. Saatujen ilmoitusten aiheellisuus selvitetään ja kaikki ilmoitukset eivät välttämättä johda eläinsuojelutarkastuksen tekemiseen. Epäilyn perusteella tehtävät tarkastukset tehdään kiireellisyysjärjestyksessä. Kiireellisimmät eläinsuojeluilmoitukset käsitellään tarvittaessa saman päivän aikana. Epäilyyn perustuvat tarkastukset pyritään tekemään aina ennalta ilmoittamatta. Kiireettömiä ilmoituksia voidaan tarkastaa myös ilmoituksenvaraisten kohteiden säännöllisen valvonnan tarkastuksen yhteydessä. Eläinsuojeluilmoituksia on kahden viime vuoden aikana tullut noin 350 kpl vuodessa. Tätä ennen ilmoituksia tuli noin 200 kpl vuodessa eli ilmoitusmäärä on ollut kasvussa.

Ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuvat tarkastukset

Ilmoituksenvaraista toimintaa on ammattimainen seura- ja harrastuseläintenpito, luonnonvaraisten lintujen ja nisäkkäiden tuotantotarhaus sekä riistanhoidollinen tarhaus. Ammattimaista seura- ja harrastuseläintenpitoa on esim. kotieläinpihat, eläinkaupat, pieneläinlaitokset, suuret kennelit ja ravi- tai ratsastustallit. Ilmoitusvelvolliset eläintenpitopaikat tarkastetaan riskinarvion perusteella 1–5 vuoden välein. Ilmoituksenvaraisten kohteiden riskinarviointi perustuu aiemmilla käynneillä todettuihin mahdollisiin puutteisiin sekä siihen, käykö eläinlääkäri säännöllisesti hoitamassa eläimiä kyseisessä paikassa. Viideltä viime vuodelta on Porvoon valvontaeläinlääkäreiden vaihtuvuudesta, resurssivajauksesta ja koronasta johtuen jäänyt runsaasti ilmoituksenvaraisia tarkastuksia tekemättä. Taulukossa 2 on esitetty ilmoituksenvaraiset kohteet ryhmittäin ja tarkastustavoitteet vuodelle 2025.

Taulukko 2. Valvottavien ilmoituksenvaraisten kohteiden määrä koko valvonta-alueella

Kohde	Kohteita yhteensä	Tarkastukset vuonna 2025
Tallit	noin 90	10
Eläinhoitolat	13	2
Kotieläinpihat	3	0
Kennelit	10	2
Riistanhoidolliset tarhat	10	1

Määräyksiin perustuvat selvitykset ja tutkimukset

Ruokavirasto voi määrätä aluehallintoviraston tekemään tarkastuksen tai tarkastuksia eläinten hyvinvointisäädösten noudattamisen valvomiseksi taikka Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi tai Euroopan unionin lainsäädännön niin edellyttäessä. Aluehallintovirasto voi päättää vastaavista tarkastuksista myös omassa valvonnassaan tai määrätä virkaeläinlääkärin tekemään tarkastuksia.

Täydentävien ehtojen valvonta

Aluehallintoviraston vastuulla on täydentävien ehtojen valvonta, jota he tekevät esim. elintarvikkeiden alkutuotannon valvonnan, eläintautien valvonnan ja eläinten hyvinvoinnin valvonnan yhteydessä. Aluehallintovirasto voi laajentaa tarkastuksen koskemaan täydentäviä ehtoja kunnan viranomaisen valvonnan yhteydessä tekemien huomioiden perusteella. Valvontaeläinlääkärit toimittavat tiedon havaitsemistaan puutteista tuotantoeläiniloilla läänineläinlääkärille eläinten hyvinvointilain ja eläintutilain osalta ja II kaupungineläinlääkäri-hygienikko elintarvikkeiden alkutuotannon valvonnan osalta.

3.12 Eläinlääkäripalvelut

Peruseläinlääkäripalvelu

Kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella. Kunnan ei tarvitse tarjota kiireetöntä hoitoa vapaa-ajan asukkaille, joiden virallinen kotikunta on muualla. Heille voidaan tarjota palvelua vain, jos se ei heikennä oman toimialueen asukkaiden palveluiden saatavuutta. Muita kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on kuitenkin järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella. Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on kuitenkin järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkärin käynnin eläintenpitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet.

Peruseläinlääkäripalvelun sisällöksi on määritetty puhelinneuvonta, sairaiden eläinten hoito, terveydenhoito, eläinten lopetus, todistukset sekä tuotantoeläinten terveydenhuoltopalvelut.

Kunnan on peruseläinlääkäripalveluun kuuluvana järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma. Tällä hetkellä tällai-

sia ohjelmia ovat nautatiloilla tarkoitettu Naseva sekä sikatiloille Sikava. Tuotantoeläinten terveydenhuoltosopimusten määrä on esitetty liitteessä 1. Porvoon toiminta-alueen tuotantotiloilla on terveydenhuoltosopimuksia myös yksityiseläinlääkäreiden ja Yliopistollisen eläinsairaalan kanssa.

Porvoon ympäristöterveydenhuolto järjestää lähes kokonaan peruseläinlääkäripalvelut tuotantoeläimille sekä osittain pieneläimille ja hevosille Porvoon, Askolan, Sipoon, Pornaisen, Loviisan ja Lapinjärven alueella. Yliopistollinen eläinsairaala Mäntsälässä järjestää samat peruseläinlääkäripalvelut sekä tuotantoeläimille että pieneläimille ja hevosille Pukkilan ja Myrskylän alueella.

Suurin osa alueen pieneläimistä ohjautuu toimialueella ja lähiseudulla toimiville pieneläinasemille. Alueella toimii kaksi hevosklinikkaa ja useampia kiertäviä hevospraktikoita, jotka hoitavat suuren osan hevosten peruseläinlääkäripalveluista. Yksityiset eläinlääkäripalvelujen tarjoajat on lueteltu perehdytysohjeen liitteessä. Leikkaushoitoa tai vaativaa jatkohoitoa tarvitsevat tuotantoeläimet voidaan lähettää Mäntsälään Yliopistolliseen eläinsairaalaan. Erikoissairaanhoidon vaativia pieneläimiä on ohjattu toiminta-alueen, pääkaupunkiseudun tai Kouvolan pieneläinasemille. Lähialueella toimii useampia hevosklinikkoita.

Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina. Eläinlääkintähuoltolain mukaan kiireellinen eläinlääkäriapu on järjestettävä siten, että pienikokoisia ja suurelta osin varten on eri henkilökunta.

Porvoon ympäristöterveydenhuollon eläinlääkintähuollon päivystys on eriytetty Porvoon, Askolan, Pornaisen, Sipoon, Loviisan ja Lapinjärven kunnissa. Päivystys järjestetään yhteistyönä Vantaan kaupungin kanssa. Porvoon ympäristöterveydenhuollon eläinlääkärit vastaavat suurelta osin päivystyksen ja Vantaan kaupungin eläinlääkärit pieneläinpäivystyksen järjestämisestä. Porvoon ympäristöterveydenhuolto järjestää Vantaan alueen suurelta osin kiireellisen hoidon myös virka-aikana. Suurelta osin päivystysringissä on ollut kuusi eläinlääkärinä syksystä 2021 lähtien aiemman viiden sijaan. Ulkopuolisia päivystäjiä pyritään käyttämään jatkossakin.

Yliopistollinen eläinsairaala on vastannut sekä pieneläinten että suurelta osin päivystyksestä Pukkilan ja Myrskylän alueella vuodesta 2023 lähtien. Lain edellyttämä keskitetty yhteydenotto palvelu on otettu käyttöön vuonna 2012.

Saatavuus- ja laatuavoitteet

Porvoon ympäristöterveydenhuollolla on kolme vastaanottoa, joista Porvoon vastaanotolla työskentelee kolme eläinlääkärinä. Sipoo ja Loviisa ovat halunneet maininnan yhteistoimintasopimukseen eläinlääkäriavustajien säilyttämisestä kunnissa.

Eläinlääkärien puhelinaika on Porvoon ympäristöterveydenhuollon omilla vastaanotoilla kello 8–9, ajanvarauksia ei ole keskitetty. Potilasohjelma on kaikilla vastaanotoilla yhteinen, joten tarvittaessa aikoja voidaan varata myös toiselle vastaanotolle. Eläinlääkäriavustajien tavoitettavuus on hyvä. Puhelinajan ulkopuolella puhelut ohjautuvat puhelinavustajaan, johon eläimen omistaja voi jättää soittopyynnön.

Yhteistoiminta-alueella tehtäviä ei ole jaettu praktikoiden kesken esim. kiireelliseen ja ei-kiireelliseen eläinlääkäriapuun, vaan kaikki hoitavat kaikkia tehtäviä omilla alueillaan. Yhden eläinlääkäriavustajien vastaanotoilla Loviisassa ja Sipoossa on joka päivälle jätetty aikaa kiireellisille äkillisille sairastapauksille. Porvoon yhteisvastaanotolla on tehtäviä jaettu niin, että yksi eläinlääkäri hoitaa kiireelliset sairastapaukset. Tarvittaessa kiireettömiä ajanvarauksia siirretään. Iltapäivällä klo 14.30 jäl-

keen tulevat kiireelliset sairastapaukset saa halutessaan siirtää päivystysvuorossa olevalle praktikolle. Praktikot sijaistavat toisiaan koko yhteistoiminta-alueella kiireellisen eläinlääkäriavun osalta tarvittaessa niin, että pystytään keskittymään aikaa vieviin toimenpiteisiin, esimerkiksi terveydenhuoltokäynteihin. Työnjakoa pyritään kehittämään vielä lisää.

Peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun saatavuus on hyvä ja etäisyys tiloille kohtuullinen. Toiminta-alueen kunnat subventoivat tilakäyntejä tuotantoeläinten osalta.

Valtakunnalliset kriteerit avun saatavuudelle pääasiassa täyttyvät:

- ei-kiireellinen perusterveydenhoito 1 vk
- kiireetön terveydenhuolto tai massatyökäynnit 3 vk ja lomakaudella 6 vk
- pääosa asiakkaista saa palvelun alle 50 km:n etäisyydeltä
- kiireellinen eläinlääkäriapu 3 tunnin sisällä 90 % tapauksista
- päivystysaikana matka pitopaikkaan/vastaanotolle on alle 100 km

Viivettä saattaa esiintyä joissakin kiireettömissä aikaa vievissä toimenpiteissä kuten koiran kastroatioissa. Yksityistä palveluntarjontaa on kuitenkin pieneläinten osalta saatavissa nopeammalla aikataululla.

Toimitilat ja välineresurssit

Eläinlääkäriavustaanotot sijaitsevat Porvoossa (Tekniikankaari 1, 06100 Porvoo), Sipoossa (Kaupakuja 1, 04130 Sipoo) ja Loviisassa (Länsikaari 2, 07900 Loviisa).

Yhteistoiminta-alueella ei ole kunnaneläinlääkärien käytettävissä hevosten pakkopilttuuta tai muuta tilaa hevosten hoitamista varten. Lähiympäristössä on kuitenkin hevosklinikkoita, joista yksi on päivystävä virka-ajan ulkopuolella. Vastaanottojen yhteydessä ei ole autotallia. Toiminta-alueen vastaanotoilla ei ole verianalysaattoreita. Porvoon vastaanotolla on eläinlääkärien itse hankkima verianalysaattori. Porvoon vastaanotolla on inhalaatioanestesialaite.

Perustason ylittävät palvelut

Toiminta-alueen vastaanotoilla ei tarjota perustason ylittäviä palveluja. Toiminta-alueella ja sen lähistöllä on useita yksityisiä hevos- ja pieneläinlääkäreitä, mutta näiden kanssa ei ole laadittu erillisiä sopimuksia jatkohoitoa tarvitsevien potilaiden lähetemenettelystä. Käytännössä jatkohoitoa tarvitsevat potilaat on saatu tarvittaessa lähetettyä lähialueen klinikoille, ja yhteistyö yksityisten eläinlääkäripalveluntuottajien kanssa on sujunut hyvin.

Laatu

Eläinlääkintähuollon asiakaskysely on tehty vuonna 2019 ja 2023. Vastaanotoilla on käytössä asiakaspalautteivihot, joihin kirjataan saatu suullinen palaute. Eläinlääkärikuitteihin on keväällä 2022 lisätty QR-koodi asiakaskyselyyn. Saatuja palautteita käytetään mahdollisuuksien mukaan hyväksi toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä.

Eläinlääkintähuoltoa koskevat valitukset ohjataan eläinlääkintähuollon esimiehelle, joka käsittelee valituksen ao. viranhaltijan kanssa ja antaa tarvittaessa vastineen valittajalle. Valitukset käsitellään laatupoikkeamina, jotka käsitellään korjaavine toimenpiteineen yksikköpalaverissa. Porvoon kaupungilla on vastuuvakuutus (if) viranhaltijan aiheuttamille henkilö- ja esinevahingoille. Hoitovirhe-

epäilytapauksissa pyydetään tarvittaessa lausunto eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta. Valitukset kirjataan vuodesta 2021 lähtien myös Hai-Pro ohjelmaan.

Seuranta ja raportointi

Vuoden 2022 alusta praktikoiden suoritemäärät on laskettu uudella tavalla, jolloin kaikki hoidot lasketaan suoritteina. Suureläinsuoritteet on aikaisemmin laskettu käyntimääränä, riippumatta montako eläintä on hoidettu samalla tilalla. Jatkossa lasketaan kaikki samalla käynnillä hoidetut eläimet erillisinä suoritteina. Suoritemäärät saadaan KliniQ-ohjelmasta.

Hallintopakkoasiassa annettujen päätösten ja kehotusten noudattamisen valvonnasta vastaa valvontaeläinlääkärit tai sopimuksen mukaan muu viranhaltija. Uusintatarkastusten ym. toimenpiteiden toteuttamista tarkastellaan vuosittaisessa arvioinnissa tietojenkeruun ja raportoinnin yhteydessä (I valvontaeläinlääkäri).

Eläinlääkintäpalvelujen ja valvontatehtävien lukumäärä kerätään kuukausittain. Suoritteet raportoidaan vuosittain aluehallintovirastolle suunnitelman toteutumisen arvioinnin yhteydessä. Vuosiraportista vastaa I valvontaeläinlääkäri.

Muita aluehallintovirastolle lähetettäviä raportteja ja asiakirjoja ovat:

- eläinsuojeluvalvonnan tarkastuskertomukset ja -päätökset
- terveysvalvontaohjelmien tarkastuskertomukset
- muun tautiseurannan toteutuminen (esim. lintuinfluenssanäytteet)
- eläintautiepäilyt ja -tapaukset
- kuukausi-ilmoitukset
- sisämarkkinatuonnissa hylättyjen erien tai lemmikkieläinten tiedot
- vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet
- sivutuotealan laitosten tarkastuskertomukset
- kunnan vuosiyhteenveto käsittelemättömien sivutuotteiden käytöstä luonnonvaraisten eläinten ruokintaan
- muut eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota

Nämä asiakirjat kukin viranhaltija toimittaa vähintään kerran kuukaudessa aluehallintovirastoon.

Eläinlääkintähuollon toimenpidesuunnitelma ja kehitystarpeet

Vuoden 2025 eläinlääkintähuollon valtakunnallisten ohjelman painopistealueet:

- Sivutuotteiden jäljitettävyys.
- Turkistarhojen lintuinfluenssan valvonta ja seuranta
- Eläinlääkäreiden lääkitsemisvalvonta
- Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteröinnin valvonnan tehostaminen

- Siipikarjan salmonellavalvonnan tehostaminen
- AVI:n ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtyminen Ruokavirastoon

ESAVI ei ole vielä ilmoittanut AVI-kohtaista painopistealuetta.

Porvoon ympäristöterveydenhuollon oma toimenpidesuunnitelma vuodelle 2025

- Valmistautuminen uuden eläinlääkintähuoltolain käyttöönottoon
- Toimenpidelistojen päivittäminen – markkinaperusteisten toimenpiteiden osuuden seuranta
- Lakisäätteisten ja markkinaperusteisten toimenpiteiden kirjanpidon eriyttäminen
- Ruokaviraston koirarekisterin valvonta muuttuu laiminlyönti tilanteissa maksulliseksi.
- Eläintautivalmiutta ja erityisesti lintuinfluenssavarautumista pidetään yllä. Yhteistyö kaupungin muiden yksiköiden kanssa tiivistetään, samoin yhteistoiminta-alueen muiden kuntien kanssa.
- Kesäsijaisille tarjotaan palkallinen perehdytysviikko sijaisuuden alkuun.
- Yhteistyötä poliisien ja syyttäjien kanssa tiivistetään ja kehitetään erityisesti pitkäaikaisen ja laajojen eläinsuojelutapausten käsittelyä.
- Laaditaan lääkehoitosuunnitelma eläinlääkintähuollolle.

4 Viestintä

Terveydensuojelulain 6 §:n mukaan kunnan on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä ohjausta ja neuvontaa. Siten tiedottaminen Askolan, Pornaisten, Porvoon, Sipoon, Loviisan ja Lapinjärven, Myrskylän ja Pukkilan alueilla esiintyvistä terveyshaitoista, niiden ennaltaehkäisystä ja suojautumisesta sekä valvonnasta ja valvontatuloksista on yksi ympäristöterveydenhuollon perustehtävistä. Ympäristöterveydenhuollon viestinnän kohderyhmiä ovat alueen asukkaat ja valvontakohteet, yhteistyöalueen kuntien johto, yhteistyöviranomaiset sekä aluehallintovirasto ja keskusvirastot.

Eri tehtäviin liittyvästä raportoinnista, ohjauksesta ja neuvonnasta sekä muusta suunnitelmallisesta tiedottamisesta on mainittu asianomaisen otsikon alla. Vuonna 2025 pyritään ympäristöterveydenhuollon toimintaan liittyvää tiedottamista rytmittämään myös tehtäviin liittyvien teemapäivien mukaan.

Porvoon kaupungin viestintäohjeissa määritellään yleiset, kaupungin kaikkien toimialojen viestintää koskevat periaatteet. Ympäristöterveydenhuollolla on mobiiliyhteensopivat internetsivut. Sivuja päivitetään lainsäädännön sekä toiminnan muutosten johdosta ja asiakaspalautteen perusteella. Internetsivuille on pyritty kokoamaan kaikki tieto, jota alueen asukkaat tai toimijat tarvitsevat säännöllisesti.

Ympäristöterveydenhuolto ylläpitää asiakasneuvontaa varten päivystävän terveystarkastajan palvelupuhelinta arkisin klo 9–12. Asiakkaille annetaan tarvittaessa ohjeita ja neuvoja myös valvonnan yhteydessä ja uuden toiminnan suunnitteluvaiheessa. Ohjeet voivat liittyä ilmoituksiin ja lupahakemuksiin liittyviin menettelyihin sekä lainsäädännössä toiminnalle ja tiloille asetettuihin vähimmäisvaatimuksiin tai todettujen terveyshaittojen poistamiseen. Vuoden 2024 blogikokeilussa havaittiin, että blogien julkaisemista varten on ympäristöterveydenhuollon verkkosivuja kehitettävä. Vuonna 2025 jatketaan kuukausittaisia blogikirjoituksia ajankohtaisista aiheista.

Epidemian leviämisen ehkäisemiseksi ja terveysvaaratilanteen hallitsemiseksi ympäristöterveydenhuolto on valmistautunut tiedottamaan alueen asukkaita paikallisia tiedotusvälineitä käyttäen. Asiakaspalvelupuhelimen toiminta-aikaa sekä vastaajien määrää voidaan lisätä, jos asiakasneuvonnalle on terveyshaittilanteessa erityistä tarvetta. Vaaratiedotteen antamisessa ympäristöterveydenhuolto tukeutuu alueelliseen pelastusviranomaiseen. Tiedotusvastuut erityistilanteissa on kuvattu ympäristöterveydenhuollon varautumissuunnitelmassa.

Valvonnan yhteenvedot sekä projektien yhteenvedot tiedotetaan kuntalaisille yhteenvetojen valmistuttua. Säännönmukaisesti toistuva tiedottaminen ja viestintä on kuvattu liitteenä olevassa viestintäsuunnitelmassa (liite 10).

Ympäristöterveydenhuollon menettelyt asiakaspalautteen keräämisestä ja käsittelystä on kuvattu laatukäsikirjassa.

5 Henkilöstön koulutus

Vakinaiset valvontaa suorittavat viranhaltijat täyttävät elintarvikelain ja terveydensuojelulain nojalla annetut muodolliset pätevyysvaatimukset. Sisäilma- ja valvontaa tekeviä tarkastajia on kannustettu hankkimaan rakennusterveysasiantuntijan lisäpätevyys ja sertifiointi. Näytteenottajia kannustetaan hankkimaan ja ylläpitämään talous- ja uimavesien ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointia. Uusi henkilöstö perehdytetään ympäristöterveydenhuollon perehdyttämisohjeen mukaisesti. Vuoden aikana otetaan käyttöön perehdytysten suunnitteluun ja seurantaan kehitetty tietojärjestelmä Intro. Järjestelmään rakennetaan askel kerrallaan perehdytysuunnitelmat kaikkiin ympäristöterveydenhuollon tehtäviin.

Henkilöstö osallistuu aluehallintoviranomaisen järjestämille työhjauspäiville, keskusviranomaisten projekteihin liittyviin koulutuksiin, Ruokaviraston ja sosiaali- ja terveysministeriön sekä yliopistojen järjestämiin koulutuksiin vastuulleen kuuluvien työtehtävien mukaisesti. Lisäksi hankitaan koulutusta laatutyöstä (mm. Envirovet) ja osallistutaan työnantajan järjestämiin koulutuksiin: työturvallisuus, ensiapu, tietotekniikka, kielitaito, työhyvinvointi ja asiakaspalvelu. Koko henkilöstön tietoturvaosaaminen pidetään ajan tasalla. Lisäksi henkilöstölle hankitaan muuta koulutusta mm. kehityskeskusteluissa esiin tulleiden erityisten koulutustarpeiden täyttämiseksi. Tavoitteena on hankkia tai järjestää koulutusta keskimäärin 8 päivää viranhaltijaa kohden. Koulutussuunnitelma on esitetty liitteessä 11. Yksityiskohtaisemmat tiedot toteutuneesta koulutuksesta kootaan koulutusrekisteriin (OSKU).

6 Suunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutuminen käsitellään vuosittain Porvoon ympäristöterveysjaostossa. Yhteenveto suunnitelman toteutumisen arvioinnista lähetetään yhteistoiminta-alueen kunnille sekä aluehallintovirastolle tiedoksi.

Raportissa esitetään toteutuneet valvontatoimet ja verrataan niitä valvontasuunnitelmassa esitettyihin tavoitteisiin sekä edellisen vuoden toteumaan. Raporttiin sisällytettävät mittarit on kuvattu kussakin eri valvonnan osa-alueella koskevassa suunnitelmassa. Raportissa esitetään lisäksi valvonnasta saatavien tulojen kohdentuminen lakiperusteittain. Valvontasuunnitelman toteutumisraporttia hyödynnetään seuraavan valvontasuunnitelman laatimisessa. Valvontatuloksia hyödynnetään lisäksi ympäristöterveystilannetta koskevassa yleisessä tiedottamisessa.

Valvonnan toteutumista arvioidaan myös aluehallintoviranomaisen toteuttamilla arviointi- ja ohjauksen käynnillä.

Liite 1: Elintarviketiimin tarkastussuunnitelma

Elintarvikehuoneistot on riskiluokiteltu Ruokaviraston riskiluokitusohjeen 10503-5 mukaan toiminnan ja kokoluokan perusteella määritettyihin riskiluokkiin

	Esimerkkejä kohteista	Tarkastus-	Tarkastusti-	Koh-	Tarkastuksia
		aika	heys	teita	
Kohderyhmä		kerralla		2024	2025
		tuntia	kpl/vuosi	kpl	kpl
Riskiluokka 1	esim. kioskit, kahvilat, jakelukeittiöt; karkkikaupat, kahvi, tee, maustemyymälät, marjamyyni, R-kioski, jäätelökioskit, etniset myymälät	2	0,35	233	81,55
Riskiluokka 2	esim. pienet laatikkomyymälät; Lidl, Alepa, Sale; salaattibaarit, joihin myymälässä ei tehdä mitään, leipomomyymälät, luontaistuotemyymälät	3	0,5	317	158,5
Riskiluokka 3	esim. myymälät, ravintolat, valmistuskeittiöt, leipomot; myymälät, joissa elintarvikkeiden käsittelyä vaikka pinta-ala <200m ² (esim. palvelutiskit), Lidl, K-Market, K-Supermarket, S-Market, liha/kalamyymälät, salaattibaarit, Prisma (jossa palvelutiskit ulkoistettu)	4	1	132	132
Riskiluokka 4	esim. keskuskeittiöt, elintarvikkeiden valmistus; K-Supermarket, Citymarket	5	2	30	60
Riskiluokka 5	esim. laajamittainen elintarvikkeiden valmistus ja tuontia/vientiä	6 - 14	3	1	3
Riskiluokka 6	esim. hyväksytyt maito-, liha- ja kala-alan laitokset	6-14	4	3	12
Riskiluokka 7	esim. hyväksytyt maito-, liha- ja kala-alan laitokset	6-14	6	5	30
Riskiluokka 8	esim. hyväksytyt maito-, liha- ja kala-alan laitokset	6-14	8	3	24
Riskiluokka 9	esim. hyväksytyt maito-, liha- ja kala-alan laitokset	6-14	10	0	0
Riskiluokka 10	esim. hyväksytyt maito-, liha- ja kala-alan laitokset	6-14	12	0	0
	Kontaktimateriaalitoimijat	käytetyn ajan mukaan		16	7
	Pakkausmerkintöjen, ravitsemus- ja terveysväittämien ja markkinoinnin tarkastus	käytetyn ajan mukaan			
	Liikkuvat elintarvikehuoneistot	käytetyn ajan mukaan			10
	Suuri yleisötapahatuma tai ilmoitettu tapahatuma-alue	käytetyn ajan mukaan	1		10
Seurantatarkastukset	noin 15 %	käytetyn ajan mukaan			74
Käyttöönottotarkastukset		käytetyn ajan mukaan			150
Kohteet 0-luokka tai ilman luokkaa				132	0
Kohteet ilman alkutuotantoa				856	
Riskinarvioinnin korjausluku					34,45
Alkutuotanto	Maidontuotanto	1,5	0,2	57	11
	Lihakarjankasvatus, kalastus ja vesiviljely	1,5	0,2	6	1
	Muu alkutuotantopaikka	1,5	0,2	150	19
	Keskimääräinen matka-aika	1			
yhteensä				1069	817,5

Kattavuustavoite vuonna 2025 on 48 % (414 kohdetta) elintarvikevalvonnan säännöllisistä kohteista.

Liite 2: Elintarvikevalvonnan kohteet VATI:ssa (joulukuu 2024)

Toimintaluokka	Toimintatyyppi	Toimipaikkoja Porvoon ympäristöterveydenhuollon toiminta-alueella
		1 237
Alkutuotanto	Sienimöt	2
Alkutuotanto	Vesiviljely	5
Alkutuotanto	Puutarhaviljely, Kasvihuone	8
Alkutuotanto	Kalastus	17
Alkutuotanto	Munantuotanto	22
Alkutuotanto	Puutarhaviljely, Avomaa	22
Alkutuotanto	Hunajantuotanto	47
Alkutuotanto	Lihantuotanto	51
Alkutuotanto	Maidontuotanto	74
Alkutuotanto	Peltoviljely	143
Elint. valm., ei maito/liiha/kala/muna/vilja-kasvis	Yhdistelmätuotteiden valmistus	4
Elint. valm., ei maito/liiha/kala/muna/vilja-kasvis	Juomien valmistus	5
Elint. valm., ei maito/liiha/kala/muna/vilja-kasvis	Makeisten valmistus	6
Elint. valm., ei maito/liiha/kala/muna/vilja-kasvis	Muu valmistus	13
Elintarvikekontaktimateriaalit	Elintarvikekontaktimateriaalien jakelu tai markkinointi	4
Elintarvikekontaktimateriaalit	Elintarvikekontaktimateriaalien maahantuonti	12
Elintarvikekontaktimateriaalit	Elintarvikekontaktimateriaalien valmistus tai jatkojalostus	15
Elintarvikkeiden kuljetukset	Elintarvikkeiden kuljetus lämpimänä	8
Elintarvikkeiden kuljetukset	Elintarvikkeiden kuljetus jäädytettynä	16
Elintarvikkeiden kuljetukset	Elintarvikkeiden pakastekuljetus	17
Elintarvikkeiden kuljetukset	Elintarvikkeiden kuljetus	19
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden tukkumyynti	11
Elintarvikkeiden myynti	Elintarvikkeiden vähittäismyynti	238
Elintarvikkeiden tarjoilu	Pitopalvelu	12
Elintarvikkeiden tarjoilu	Pubitoiminta	28
Elintarvikkeiden tarjoilu	Suurkeittiö, keskuskeittiötoiminta	28
Elintarvikkeiden tarjoilu	Grilli- tai pikaruokatoiminta	33
Elintarvikkeiden tarjoilu	Suurkeittiö, laitoskeittiö (koulut, sairaalat ym.)	55
Elintarvikkeiden tarjoilu	Kahvilatoiminta	97
Elintarvikkeiden tarjoilu	Tarjoilukeittiötoiminta	163
Elintarvikkeiden tarjoilu	Ravintolatoiminta	207
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	Elintarvikkeiden pakkaaminen	2
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	Muu elintarvikkeiden varastointi	8
Kala-ala	Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	2
Kala-ala	Kalajalosteiden valmistus	7
Liha-ala	Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	2
Maitoala	Jäätelön valmistus	1
Maitoala	Maitonesteiden valmistus	1
Maitoala	Juuston valmistus	2
Maitoala	Voin ja rasvaseosten valmistus	2
Muna-ala	Munapakkaamo	1
Vain ruoka-aputoimintaa	Elintarvikkeiden varastointi ruoka-avussa	1
Vain ruoka-aputoimintaa	Elintarvikkeiden tarjoilu ruoka-avussa	2
Vain ruoka-aputoimintaa	Elintarvikkeiden luovutus ruoka-avussa	4
Vienti ja tuonti	Elintarvikkeiden maastavienti	1
Vienti ja tuonti	Elintarvikkeiden maahantuonti	43
Vilja- ja kasvisala	Myllytoiminta	2
Vilja- ja kasvisala	Pakkaamotoiminta ja kauppakunnostus	3
Vilja- ja kasvisala	Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia	14
Vilja- ja kasvisala	Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	15
Vilja- ja kasvisala	Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	25

Liite 3: Elintarvikevalvonnan näytteenotto- ja projektisuunnitelma

Viranomaiset ottavat omavalvonnan toimivuuden toteamiseksi viranomaisnäytteitä ja toteuttavat valvontaprojekteja.

Näytteenottosuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon Mikrobikriteeriasetus (EY) N:o 2073/2005 ja Ruokaviraston ohje 4094/04.02.00.01/2020/3: Elintarvikkeiden mikrobiologiset analyysit – ohje valvontaviranomaisille

Omavalvonnan toimivuuden arviointi

Mikrobikriteeriasetuksen vaatimustenmukaisuuden osoittamiseksi tapahtuva näytteenotto ja tutkimukset ovat toimijoiden vastuulla. Elintarvikealan toimijoita ohjataan omavalvonnan näytteiden ottoon.

Lisäksi viranomaisen suorittaa omavalvonnan valvontanäytteiden ottoa toimijoiden omavalvonnan toimivuuden arvioimiseksi.

Omavalvonnan valvontanäytteiden otto keskitetään ensisijaisesti kohteisiin, joiden omavalvonnan näytteenotossa tai toiminnassa kunnan projektinäytteiden tai tarkastusten tulosten perusteella epäillään olevan puutteita. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen on tällöin toimijalle maksullista.

Omavalvonnan valvontanäytteistä tutkittavat analyysit ovat valvontasuunnitelman liitteenä 5.

Eläinperäisiä elintarvikkeita käsitteleville elintarviketuotantolaitoksille on laadittu erilliset kohdekohtaiset näytteenottosuunnitelmat, liite 4. Laitoksista otettavien viranomaisnäytteiden kokonaismäärä on noin 117 kpl. Lisäksi laitoksista otetaan tarvittaessa myös muita näytteitä.

Näytteenotto ruokamyrkytyspäilyissä ja valituksissa

Ruokamyrkytyspäilyjen ja -epidemioiden sekä kuluttajavalitusten perusteella otetaan näytteitä tarvittaessa valvonnan harkinnan mukaan. Valitus- ja ruokamyrkytystapauksissa tarkastus, näytteenotto ja näytteiden tutkiminen ovat toimijalle maksuttomia.

Valvontaprojektit

Projektinäytteenotto ja tutkimukset ovat toimijalle maksullisia, ellei valvontasuunnitelmassa toisin mainita. Jos ilmoitettavan elintarvikehuoneiston omavalvontasuunnitelmaan liittyy riittävä näytteenottosuunnitelma, jota on toteutettu suunnitelman mukaisesti, voidaan kohteesta ottaa yksi maksullinen omavalvonnan valvontanäyte elintarvikkeesta ja/tai 3–5 näytettä pinnoilta vuosittain. Muista elintarvikehuoneistoista voidaan ottaa 2–4 maksullista omavalvonnan valvontanäytettä elintarvikkeista ja/tai 3–5 (7 jos *Listeria monocytogenes*-näyte) näytettä pinnoilta vuodessa.

Näytteenoton yhteydessä voidaan suorittaa myös toimintaan kohdistuvaa valvontaa. Projektisuunnitelmat laaditaan projektikohtaisesti sekä tarvittaessa siihen liitetään ohjeita ja lomakkeita. Projekteista laaditaan loppuraportti.

Näytteenottoa sisältävien projektien lisäksi voidaan toteuttaa pelkästään tarkastuksia sisältäviä projekteja. Projektitarkastukset voidaan suorittaa erillisinä tarkastuskäynteinä, jolloin tarkastuksista ei veloiteta toimijaa tai ne voidaan yhdistää suunnitelmallisen valvonnan tarkastukseen, jotka ovat toimijalle maksullisia.

Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan myös Ruokaviraston tai muun ulkopuolisen tahon organisoimiin projekteihin. Tarkastukset, näytteenotot ja muut toimenpiteet pyritään liittämään mahdollisimman tehokkaasti muuhun valvontaan.

Vuonna 2025 ympäristöterveydenhuolto toteuttaa seuraavan oman valvontaprojektin:

1. Suurtalouksien, tarjoilupaikkojen ja helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevien myymälöiden käsittelytilojen pintojen puhtaus

Pintapuhtausnäytteitä otetaan suurtilouksien, tarjoilupaikkojen ja myymälöiden puhtailta, kuivilta pinnoilta pesun jälkeen (esim. veitset, leikkuulaudat ym.) 3–5 kpl/kohde. Näytteitä otetaan yhteensä 20 elintarvikevalvontakohteesta ja näytteistä tutkitaan kokonaispesäkeluku. Myymälöiden osalta otetaan harkinnan mukaan myös Listeria-pintapuhtausnäytteitä 1–5 kpl. Toimija vastaa näytteiden tutkimuskustannuksista. Arvio näytteiden määrästä on 100 kpl.

Oman valvontaprojektin lisäksi osallistutaan Ruokaviraston vierasainevalvonnan näytteenottoon. Kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelmaa toteutetaan vuosittain EU-lainsäädännön vaatimuksesta. Sen tavoitteena on valvoa, ettei elintarvikkeissa esiinny kiellettyjä kasvinsuojeluainejäämiä ja etteivät elintarvikkeet sisällä sallittujen aineiden jäämiä yli lainsäädännössä asetettujen raja-arvojen. Ruokavirasto koordinoi vuosittaisen kansallisen kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelman valmistelua, ja näytteenotto toteutetaan paikallistasolla. Vierasainenäytteitä elintarvikkeista (kasvis, maito, liha, muna, kala, hunaja) otetaan vuosittain noin 10–15 kpl. Ruokavirasto vastaa näytteen tutkimuskustannuksista.

Liite 4: Elintarvikelain (297/2021) mukainen viranomaisnäytteenotto eläimistä saatavia elintarvikkeita käsittelevissä laitoksissa

(sisältää yksittäisten kohteiden näytteenottosuunnitelman, saatavissa pyynnöstä)

Liite 5: Elintarvikkeiden laboratorioanalyysit

TUOTEANALYYSIT

Maito ja maitovalmisteet

1. Pastöroitu maito
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Enterobakteerit
2. Happamaton nestemäinen maitotuote: kerma, maitojuoma
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Enterobakteerit
3. Happamaton nestemäinen maitotuote: maitopohjainen vanukas
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Enterobakteerit
B. cereus
4. Hapatettu nestemäinen maitotuote: piimä, viili, hapan-kerma, jogurtti
Alustava aistinvarainen arviointi
Enterobakteerit
5. Juusto, juustoraaste: kova tai puolikova
Alustava aistinvarainen arviointi
Escherichia coli
Koagulaasipositiiviset stafylokokit
Salmonella
Listeria monocytogenes
6. Juusto pehmeä, tai tuorejuusto
Alustava aistinvarainen arviointi
Enterobakteerit
Escherichia coli
Koagulaasipositiiviset stafylokokit
Salmonella
Listeria monocytogenes
7. Voi ja muut maitopohjaiset ravintorasvat
Alustava aistinvarainen arviointi
Enterobakteerit
Listeria monocytogenes
8. Maitojauhe, muut jauhemaiset maitopohjaiset tuotteet
Alustava aistinvarainen arviointi
Bacillus cereus
Enterobakteerit
Koagulaasipositiiviset stafylokokit
Salmonella
Listeria monocytogenes
9. Jäätelö, pirtelö: tarjoilupaikka, jäätelökioski
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Enterobakteerit
10. Jäätelö, pirtelö: Tuotantolaitos, maahantuonti, laaja
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Enterobakteerit
Koagulaasipositiiviset stafylokokit
Salmonella
Listeria monocytogenes

Liha ja raakalihavalmisteet

11. Raaka punainen liha, nauta, sika, lammas, hirvi, poro jne:
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Escherichia coli
Salmonella
Maitohappobakteerit (vakuumpakatusta)
12. Jauheliha
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Escherichia coli
Salmonella
13. Punaisesta lihasta ja sen jauhelihasta, valmistettu raakalihavalmiste
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Escherichia coli
Salmonella
Maitohappobakteerit
14. Raaka siipikarjanliha, Broileri, kana, kalkkuna:
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Escherichia coli
Salmonella
Kampylobakteerit
Maitohappobakteerit (vakuumpakattu)
15. Siipikarjan jauheliha
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Escherichia coli
Salmonella
Kampylobakteerit
16. Siipikarjan lihasta ja sen jauhelihasta, valmistettu raakalihavalmiste
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Escherichia coli
Kampylobakteerit
Salmonella
Maitohappobakteerit
17. Marinoitu liha
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Escherichia coli
Bacillus cereus
Salmonella
Kampylobakteerit (siipikarjanliha)
Maitohappobakteerit

Lihavalmisteet, sellaisenaan syötävät

Makkara

18. Lihavalmiste, sellaisenaan syötävä, kypsä liha, lihahtelö, kinkku, pizzasuikale
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Enterobakteerit
Listeria monocytogenes
Maitohappobakteerit (vakuumipakattu)
Koagulaasipositiiviset stafylokokit (vain vähittäismyynnissä käsitellyistä tuotteista)
19. Leikkelemakkara
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Enterobakteerit
Listeria monocytogenes
Maitohappobakteerit (vakuumipakattu)
Koagulaasipositiiviset stafylokokit (vain vähittäismyynnissä käsitellyistä tuotteista)
20. Ruokamakkara, lenkkimakkara, grillimakkara, makkara-pihvit
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Enterobakteerit
Maitohappobakteerit (vakuumipakattu)
Koagulaasipositiiviset stafylokokit (vain vähittäismyynnissä käsitellyistä tuotteista)
21. Kestomakkara, salami, meetvursti
Alustava aistinvarainen arviointi
Listeria monocytogenes
Salmonella
22. Raakamakkara, siskonmakkara, kypsentämätön bratwurst
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Escherichia coli
Sulfiittia pelkistävät klostridit
Salmonella
23. Maksamakkara
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Listeria monocytogenes
Sulfiittia pelkistävät klostridit
27. Kylmäsavustettu kala, graavikala
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Listeria monocytogenes
28. Lämminsavukala, hiillostettu kala, loimukala
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku Enterobakteerit
Listeria monocytogenes
Koagulaasipositiiviset stafylokokit (vain vähittäismyynnissä käsitellyistä tuotteista)
29. Marinoitu raaka kala
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Bacillus cereus
30. Mäti
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Hiivat
Listeria monocytogenes
Suola
31. Kalapuolisäilykkeet, (silakkamarkkinatuotteet)
Alustava aistinvarainen arviointi
Bacillus cereus
Hiivat
pH
Suola
32. Elävät simpukat, äyriäiset, piikkinahkaiset
Alustava aistinvarainen arviointi
Escherichia coli
Salmonella
33. Raaka äyriäinen, katkarapu, ravunpyrstö, mustekala jne.
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien pesäkeluku
Escherichia coli
Salmonella
34. Kypsät simpukat ja äyriäiset: keitetyt ravut, Katkarapu, surimi, ravunpyrstö, myös suolaliemessä, Mustekalarenskaat jne
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku Enterobakteerit
Staphylococcus aureus
Listeria monocytogenes
Salmonella

Muna ja munavalmisteet

24. Raaka muna
Alustava aistinvarainen arviointi
Salmonella
25. Munamassa, munavalmiste
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Enterobakteerit
Salmonella
35. Sushi
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Bacillus cereus
Koagulaasipositiiviset stafylokokit
Listeria monocytogenes

Kala ja kalavalmisteet

Äyriäiset ja simpukat

26. Raaka kala, myös pakastettu
Alustava aistinvarainen arviointi
Kokonaispesäkeluku kalasta
Rikkivetyä tuottavat bakteerit
36. Tonnikala; pizzan, leivän täyte
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku Enterobakteerit
Koagulaasipositiiviset stafylokokit

Vilja- ja leipomovalmisteet

37. Jauhot, ryynit
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Escherichia coli
Homeet
Salmonella
38. Karjalanpiirakka, munariisipasteija, lihapasteija jne., liha-
piirakka, pizza (kypsä), kypsä suolainen täyte
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Enterobakteerit
Bacillus cereus
39. Kerma, kermavaahto, vaahdotettu kasvirasvasekoite
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Enterobakteerit
Bacillus cereus
40. Kreemi, vaniljakreemi
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Enterobakteerit
Bacillus cereus
41. Kostutusvesi
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Hiivat
Bacillus cereus
42. Leivos, täytekakku
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Enterobakteerit
Bacillus cereus
Koagulaasipositiiviset stafylokokit
43. Kaakaomassa, suklaa, kaakaojauhe
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Hiivat (DG)
Homeet (DG)
Salmonella
44. Pasteijoiden ja piirakoiden täyttömassa
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Enterobakteerit
Bacillus cereus
Clostridium perfringens
45. Ruokaleipä
suolapitoisuus noin viides vuosi

Hedelmät ja vihannekset ja niistä tehdyt valmisteet

46. Tuoreet hedelmät ja vihannekset, pilkotut, sellaisenaan
syötävät
Alustava aistinvarainen arviointi
Escherichia coli
Salmonella
Listeria monocytogenes (jos käyttöaika yli 5 vrk)
47. Idut tai itusalaatti, yrtit
Alustava aistinvarainen arviointi
Escherichia coli
Bacillus cereus
Hiivat
Homeet
Salmonella

48. Idut ja itusalaatit, ITUJEN TUOTANTO
Salmonella
Listeria monocytogenes
STEC-bakteerit
49. Kuivaelintarvikkeiden valmistajat: mausteet, yrtit, kuiva-
elintarvikkeet (esim. jauheet yms.)
Alustava aistinvarainen arviointi
Escherichia coli
Bacillus cereus
Hiivat
Homeet
Salmonella
Clostridium perfringens

Laaja

50. Salaatti, vain kasviksia sisältävä: vihannessekoitukset,
pakaste, Paprikasuikaleet, Tomaatti- ja kurkkuviipaleet,
TUKUT JA TUOTANTOLAITOKSET
- Alustava aistinvarainen arviointi
Escherichia coli
Bacillus cereus
Staphylococcus aureus
Hiivat
Salmonella
Listeria monocytogenes
Yersinia pseudotuberculosis (porkkanoita käsittelevistä lai-
toksista/ huoneistoista)

Suppea

51. Salaatti, vain kasviksia sisältävä, vihannessekoitukset,
pakaste, Paprikasuikaleet, Tomaatti- ja kurkkuviipaleet
TARJOILU- JA MYYNTIPAIKKA
- Alustava aistinvarainen arviointi
Escherichia coli
Bacillus cereus
Hiivat
Listeria monocytogenes (jos pakastevihanneksia)
52. Salaatti: siipikarjaa sisältävä
Alustava aistinvarainen arviointi
Escherichia coli
Bacillus cereus
Hiivat
Salmonella
53. Salaatti: kalaa tai lihaa sisältävä
Alustava aistinvarainen arviointi
Escherichia coli
Bacillus cereus
Hiivat
Listeria monocytogenes
54. Marinoitu tai öljytty kasvis aurinkokuivattu tomaatti,
arti-sokan sydän, valkosipuli, munakoiso jne.
Alustava aistinvarainen arviointi
Bacillus cereus
Escherichia coli
Hiivat

55. Hapankaali
Alustava aistinvarainen arviointi
Escherichia coli
Hiivat
Maitohappobakteerit
pH
56. Kuivattu hedelmä, marja ja kasvis
Alustava aistinvarainen arviointi
Hiivat
Homeet
Bacillus cereus

57. Suolasienet
Alustava aistinvarainen arviointi
Listeria monocytogenes
Koagulaasipositiiviset stafylokokit
Hiivat
Homeet

67. Suklaa/ kaakaomassa (irtomyyntituotteet ja kaakaomassa tutkitaan heti, pakatut tuotteet säilyvyysajan lopussa)
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Homeet (DG)
Hiivat (DG)
Salmonella

Valmisruoka

58. Valmisruoka keitot, padat, kastikkeet, laatikot, kypsä jäädytetty ruoka,
TARJOILU- JA MYYNTIPAIKKA
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku enterobakteerit
Bacillus cereus
Clostridium perfringens
(suolapitoisuus, jos valmistavat itse)
59. Valmisruoka keitot, padat, kastikkeet laatikot, kypsä jäädytetty ruoka
LAITOS TAI SÄILYVYYS
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku enterobakteerit
Bacillus cereus
Clostridium perfringens
Hiivat (vkp)
Homeet (vkp)
suolapitoisuus
60. Keitetty riisi, pasta
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku Enterobakteerit
Bacillus cereus
61. Majoneesi, maustekastikkeet
Alustava aistinvarainen arviointi
Salaatinkastike Hiivat
Homeet
Bacillus cereus
Salmonella
62. Jälkiruoka (ei maitopohjainen) Kiisseli
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Hiivat
Homeet
63. Jälkiruoka, helposti pilaantuva, elintarvikehuoneistossa valmistettu, sisältää esim. maitoa tai riisiä
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku Enterobakteerit
Bacillus cereus
Koagulaasipositiiviset stafylokokit
64. Tuore pasta, keittämätön
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Hiivat
Homeet
Salmonella
Bacillus cereus

68. Makeiset, hunaja (ei suklaa)
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Homeet (DG)
Hiivat (DG)
69. Jääpala- tai jäämurskan valmistuslaitte
Heterotrofiset mikro-organismit 22/37 °C
Koliformiset bakteerit
70. Uppopaistorasva
happoluku

Muut

65. Mausteet, yrtit kuivatut
Alustava aistinvarainen arviointi
Escherichia coli
Bacillus cereus
Salmonella
66. Mehut
Alustava aistinvarainen arviointi
Aerobisten mikrobien kokonaispesäkeluku
Homeet
Hiivat
pH

Liite 6: Näytteistä tehtävät tutkimukset Terveysuojelulain 13 §:n nojalla ilmoitusvelvollisista erityisiä hygieenisia olosuhteita edellyttävistä huoneistoista

Kohteissa tutkitaan puhtausnäytteitä kolmesta ihon kanssa kosketuksiin joutuvasta työvälineestä / pinnasta tarvittaessa. Mikäli kohteessa on useampia asiakaspaikkoja, näytteitä voidaan ottaa enemmän. Puhtausnäytteistä tutkitaan kokonaisbakteerit. Huonoiksi ja välttäviksi arvioitujen tulosten johdosta voidaan ottaa uusintanäytteitä korjaavien toimenpiteiden todentamiseksi.

1. Kauneushoitolat

- * ihon puhdistusvälineet
- * puhdistusmaljat ja vadit
- * raspit
- * viilat
- * lävistysinstrumentit
- * instrumenttitarjottimet tai -tasot
- * pyyheliinat
- * kasvojen puhdistussienet

2. Tatuointi

- * ihon käsittelyyn käytettävät instrumentit
- * lävistysinstrumentit
- * instrumenttitarjottimet tai -tasot

3. Kylpylät, yleiset saunat, vanhainkodit sekä tehostetut asumispalvelut

- * pesuhuoneen lattia kulkualueelta
- * pesuhuoneen kiinteät istuimet
- * kylpyammeet ja porealtaat, jotka tyhjenetään käytön jälkeen
- * liinavaatteet

4. Liikunta- ja urheiluhuoneistot sekä solariumlaitteet

- * paljaaseen ihoon kosketuksissa olevat pinnat esim. jumppamatot ja liikuntavälineet

Terveysuojelulain 13 §:n nojalla ilmoitusvelvolliset huoneistot, jotka sijaitsevat suurehkoissa kiinteistöissä: koulut, päiväkodit, hoitolaitokset sekä asumispalvelut, majoitushuoneistot, liikunta- ja urheiluhuoneistot jne.

Verkostovedestä otetaan 2–3 näytettä Legionella-tutkimuksiin kiinteistön eri osista, mikäli tarkastuksella on havaittu kiinteistön lämpimän veden lämpötilan selvästi alittavan 50 °C ja kylmän veden lämpötilan ylittävän selvästi 20°C vielä kahden minuutin valutuksen jälkeen.

Muut oleskelutiloihin avoimet vesijärjestelmät tutkitaan Legionellan varalta, jos tarkastuksella havaitaan järjestelmien lämpötilojen selvästi ylittävän 20°C ja alittavan 50°C eikä mikrobien määrää vesijärjestelmässä ole hallittu riittävän tehokkaasti biosideillä. Näytteenottokohteita ovat esim. jäähdytys-, kostutusvesijärjestelmät sekä sisätiloissa sijaitsevat koristesuihkulähteet ja porealtaat.

Liite 7: Tupakka- ja lääkelain myyntipaikkojen tarkastussuunnitelma

Tupakka ja lääkelain sekä tupakan ja nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myynnin valvonta elintarvikehuoneistoissa 2025

Tupakkalain valvontakohtetyyppi	Valvonta-kohteiden lkm 2024	Suunniteltu tarkastustiheys, tark/v	Suunniteltu tarkastusten lukumäärä/v	Arvioitu tarkastusaika h	Resurssitarve hth (oma arvio)	Valtak. Valvontaohjelman tarkastustiheys	Valtak. Valvontaohjelman mukainen resurssitarve hth (tarkastus á 2 h)
Myynnin valvonta							
Tukkumyyntipaikat-tupakka	1	0,5	1	1	1	0,5	1
Vähittäismyyntipaikat - tupakka	100	0,5	50	1	50	0,5	100
Vähittäismyyntipaikat - nikotiinikorvaustuotteet	53	0,4	21	1	21		42,4
Yhteensä	154		72		72		143,4

Tupakointikieltojen valvonta

Tupakkalain valvontakohtetyyppi	Valvonta-kohteiden lkm 2024	Suunniteltu tarkastustiheys, tark/v	Suunniteltu tarkastusten lukumäärä/v	Arvioitu tarkastusaika h	Resurssitarve hth (oma arvio)	Valtak. Valvontaohjelman tarkastustiheys	Valtak. Valvontaohjelman mukainen resurssitarve hth (tarkastus á 2 h)
Tupakointikieltojen valvonta							
Oppilaitokset	80	0,3	24	1	24	0	0
Päiväkodit	84	0,3	25	1	25,2	0	0
Alaikäisille hoitoa antava laitos	9	0,3	3	1	2,7	0	0
Yleisötilaisuudet	1	0	0	1	0	0	0
EU-uimarannat	9	1	9	1	9	0	0
Asuntoyhteisöt	28	0	0	1	0	0	0
Yhteensä	211		61		60,9		0

Liite 8:

Terveystuojelutiimin tarkastussuunnitelma, terveystuojelulain ja tupakkalain mukaiset kohteet

Toimintaluokka	Toimintatyyppi	Kohteiden lukumäärä	Valtakunnallinen tarkastustiheys	Porvoon YTH tarkastustiheys	2025 tarkastettavat lkm	Näytteenotto lkm
Koulut (*)		113	0,3	0,3	25	
Päiväkodit (*)		86	0,3	0,3	20	
Majoitustilat (*)		50	0,2	0,2	10	
Liikuntatilat		89	0,2	0,2	25	
Kauneushoitolat		73	0,25	0,25	25	
Sosiaalialan laitokset (*)		68	0,3	0,3	25	
Lastensuojelun yksiköt (*)		7	0,3	0,3	2	
Lasten ja nuorten kohteet		32	0,25	0,25	6	
Mahdollista terveystuojelua aiheuttava toiminta	mm. musiikkimelu, kahvinpaahtimo jne	8			3	
Yleiset saunat		3	0,5	0,3	0	
Kylmälaitteet						
Uimarannat	Yleinen uimaranta (EU) (*)	9	1	1	9	36
	Pieni yleinen uimaranta	32	1	0,5	13	96
	Talviuima-alue	8	0	0,5	1	10
Uima-altaat	Kylpylä, uimahalli, maauimala	3	1	1	3	135
	Muu yleinen uima-allas	8	0	0,2	3	53
Talousveden toimittaminen	Vedenjakelualue >10 m3/vrk, oma vedentuotanto	17	1	0,5	14	240
	Vedenjakelualue >10 m3/vrk, ostovesi	27	0,5	0,3	22	120
	Vedenjakelualue <10 m3/vrk, oma vedentuotanto	1	0,5	0,3	0	3
	Vedenjakelualue <10 m3/vrk, ostovesi	5	0,3	0,2	5	5
	Tukkuvesilaitos	2	1	0,5	1	0
	Elintarvikehuoneiston kaivo	19	0	0	0	15
	Osana julkista tai kaupallista toimintaa käytettävä kaivo	33	0	0	0	30
Ensisijaisten tilojen legionellaseuranta		100	0	0	0	0
Solariumit		7	0,2	0,2	2	
Satamat		3			3	
Yhteensä		803			217	743

*) Tarkastetaan samalla tupakkalain tupakointikieltojen toteutuminen, yhteensä noin 66 tarkastusta

Liite 9: Yhteenveto valvontaan käytettävästä työpanoksesta

VALVONTAAN KÄYTETTÄVÄ TYÖPANOS 2025						
Valvonnan osa-alue	Kaikki valvontaan osoitetut resurssit/ htv	Elintarvike-tiimi	Terveys-suojelutiimi	Eläinlääkintä-tiimi	Toimistotiimi	Näytteenottajat
Terveysuojelulain valvonta	9,3	0,0	7,2	0,0	0,8	1,3
* Talousveden valvonta	3,0	0	2,1	0	0,1	0,8
* Asuntojen ja oleskelutilojen valvonta	3,3	0	3,2	0	0,1	0
* Erityistä hygieniaa edellyttävien ilmoitusvelvollisten huoneistojen valvonta	0,4	0	0,3	0	0,1	0
* Uimavesien valvonta	1,0	0	0,4	0	0,1	0,5
* Elinympäristön terveellisyden valvonta	1,6	0	1,2	0	0,4	0
Tupakkalain mukainen valvonta	0,6	0,3	0,2	0	0,1	0
Elintarvikevalvonta	9,1	8,5	0	0,1	0,3	0,2
Ympäristönsuojeluvalvonta	0,2	0,1	0	0	0	0,1
Muut viranomaistehtävät	0,3	0,1	0	0	0,1	0,1
* Säteilyvalvonta	0,1	0	0	0	0	0,1
* Lääkelain mukainen valvonta	0,2	0,1	0	0	0,1	0
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	3,2	0	0	3	0,2	0
Yhteensä	22,7	9,0	7,4	3,1	1,5	1,7
*)Terveyslaittojen selvitystyö, lupien ja ilmoitusten käsittely, näytteenotto ja tulosten seuranta sekä neuvonta eivät sisälly säännöllisten tarkastusten vaatimaan resurssitarpeeseen.						
Huomioi verratessasi VYHÄän		Henkilöstö lkm:				
Johdon resurssi (taulukossa lakiperusteille jakamatonta - tt&sh&PJ)	1,5		Terveystarkastajat			12 kpl (*)
Hygieenikkojen laatu- ja valmiussuunnitteluun osoittama resurssi	0,5		Terveysuojelusuunnittelija			2 kpl
Eläinlääkäripalveluiden muu resurssi, vakinaiset	8,1		Hygieenikkoeläinlääkärit			4 kpl+ sijainen (*)
Eläinlääkintähuollon vuosilomasijaiset	0,5		Toimistosihteerit			2 kpl
Toimistosihteerin ja näytteenottajan jakamatonta resurssi	0,8		Praktikkoeläinlääkärit			5 kpl
Lakiperusteille jakamatonta (n.ottajat, sihteerit)	11,4		Valvontaeläinlääkäri			3 kpl (*)
			Eläintenhoitaja			4 kpl
			Näytteenottajat			2 kpl
						33

*) HUOM! Terveysuojelun lisäksi elintarvikevalvonnan hygieenikkolaisia sekä määräaikainen valvontaeläinlääkäri toteutuvat vain. ios kaupunkiin valtuusto hyväksyy lisäksi talousarvioesityksen

Liite 10: Viestintäsuunnitelma

Tiedottamisen tarpeen arviointi

Tiedottamisen tarpeen voivat aiheuttaa:

- omat havainnot vaaroista ja riskeistä
- yhteydenotot ulkopuolelta: kuluttajat, viranomaiset, tiedotusvälineet, valvontakohteet
- takaisinvetotilanteet ja reklamaatiot
- omien projektien tulokset
- oman toiminnan oleelliset muutokset,
- taksan muutokset
- ajankohtaiset asiat.

Kohderyhmät

- henkilöstö
 - yksikkö- ja tiimipalaverit
 - Teams-kanavat
 - sähköpostilla kaikkia koskettavat asiat, toimintaan merkittävästi vaikuttavista tilanteista tiedotetaan säännöllisesti
 - toimiston yhteiseen sähköpostiosoitteeseen tiedoksi saapuvat sähköiset asiakirjat jaetaan kaikille
 - viikkoinfo-tiedote sähköpostiin sekä intranettiin
 - ammattilehdet luettavina kahvihuoneessa
- valvontakohteet
 - palvelulain mukaiset saapumistodistukset
 - tarkastuspöytäkirjat, tiedotteet
 - neuvottelut
 - reklamaatioiden käsittely
 - elintarvikealan toimijoille suunnatut tiedotteet (n. 2 krt/vuosi)
- kuluttajat
 - tiedotteet
 - Internetsivut
 - neuvonta (suora, puhelin)
- muut viranomaiset
 - raportit, tilastot, lausuntopyynnöt, selvitykset, yhteistyöneuvottelut

Tiedotusvälineet

- paikallislehdet: Östnyland, Uusimaa, Itävyäylä, Loviisan Sanomat, Sipoon Sanomat, Nya Östis
- paikallisradio: Radio Vega Östnyland
- paikallis-TV: Yleisradio, Uudenmaan paikallistelevio
- Porvoon kaupungin internet-sivut: www.porvoo.fi
- kaupungin ilmoitustaulu

Tiedotteen laatiminen

- pysy vain ja ainoastaan tosiasioissa
- käytä yksinkertaista ja selkeää kieltä, vältä vieraskielisiä sanoja ja ammattiterminologiaa, sillä tiedotuksen pääkohde on tavallinen kuluttaja
- kiteytä oleellinen, mieti mikä on pääasia lyhyesti
- tiedotteet sekä suomen että ruotsin kielellä

Kaupungin viestintäohjeistus: [Mediaviestintä \(sharepoint.com\)](http://sharepoint.com)

Yhteenveto säännöllisesti toistuvasta raportoinnista ja tiedottamisesta, suunnitellusta yleisön tiedottamisesta sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaan liittyvät teemapäivät

Tammikuu

- tiedote taksan muutoksesta
- Ajankohtaisblogi: *legionella*-riski kodin vesijärjestelmissä
- toimintakertomukset kaupunginhallitukselle ja lautakunnalle

Helmikuu

- osavuosisraportti 4, alustava raportti edellisen vuoden toteumasta yhteistyöalueen kunnille
- Ajankohtaisblogi: aihe avoin
(112-päivä, Ystävän päivä – ihmisen paras ystävä 14.2.)

Maaliskuu

- valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi, raportti ympäristöterveysjaostolle ja aluehallintovierastolle
- Ajankohtaisblogi: lintuinfluenssan torjunta
(Löytöeläinpäivä 3.3. ja Maailman vesipäivä YK 22.3.)

Huhtikuu

- osavuosisraportti 1
- toimintasuunnitelman ja budjetin valmistelu alkaa
- uimarantavesien näytteenottokalenteri aluehallintoviranomaiselle
- uimavesiasetuksen ja uimavesidirektiivin mukaiset tiedotteet uimarantavesien valvonnasta sekä siitä, miten edellisessä epidemioita jatkossa voidaan ennaltaehkäistä
- Ajankohtaisblogi: uimarantojen valvonta
(*Valtakunnallinen Koiran päivä (Kennelliitto) 24.4. ja uimakausi sekä grillikausi alkamassa*)

Toukokuu

- raportti laatutuloksista
- Ajankohtaisblogi: aihe avoin
(*Kansainvälinen tupakaton päivä YK 31.5.*)

Kesäkuu

- Ajankohtaisblogi: uimavesien laadusta tiedottaminen sekä muistutus uimavesiepidemioiden ennaltaehkäisystä

Heinäkuu

- uimavesien laadusta tiedottaminen verkkosivuilla
- ajankohtaisblogi: aihe avoin
(*mätäkuu alkaa 23.7.*)

Elokuu

- osavuosisraportti 2
- talousarvio 2026 ympäristöterveysjaostossa
- uimavesien laadusta tiedottaminen verkkosivuilla
- ajankohtaisblogi: aihe avoin
(*Kansainvälinen kissan päivä 8.8., Kotimaisten marjojen teemapäivä 15.8. ja Ilman päivä: Sisäilmasta sairastuneiden päivä 26.8.*)

Syyskuu

- yhteenveto kesän uimarantavesituloksista
- ajankohtaisblogi: aihe avoin
(*Maailman Siivouspäivä 15.9., World Environmental Health Day 2019 <https://www.ifeh.org/wehd/> 26.9. sekä Maailman vesikauhupäivä 28.9.*)

Lokakuu

- osavuosisiraportti 3
- ajankohtaisblogi: aihe avoin

(Kansainvälinen eläintenpäivä 4.10. – eläinten viikko 4.-10.10 ja Maailman ruokapäivä, YK 16.10.)

Marraskuu

- tiedote valvontasuunnitelman 2026 vireilläolosta
- ajankohtaisblogi: Radon-haittojen ehkäisy

(mahdollinen tapaturmapäivä perjantai 13.11., radonmittauskausi ja puulämmityskausi alkamassa, Radon-turvallisuuspäivä 7.11. – Marie Curien syntymäpäivä)

Joulukuu

- käyttösuunnitelma ympäristöterveysjaostossa
- muistutuskirje kohteille lopettamisilmoituksesta valvonnan vuosittaisen perusmaksun ja tupakkalain vuosimaksun välttämiseksi
- terveydensuojelun valvontasuunnitelma aluehallintovirastolle
- ajankohtaisblogi: aihe avoin

Liite 11: Koulutussuunnitelma

Hallinto:	Terveystieteiden osasto:	Elintarvikevalvonta:	Eläinlääkintähuolto:		
Koulutussuunnitelma 2025					
Koulutussuunnitelmassa esitetään koko henkilöstöä koskevat koulutukset henkilöstöryhmittäin. Suunnitelmassa ei tarvitse esittää koulutuksen yksityiskohtaisia tietoja (kuten järjestäjä, paikka, aika, henkilötietoja). Koulutuskorvauksen saamisen edellytyksenä on, että koulutus perustuu työnantajan laatimaan koulutussuunnitelmaan, joka käsitellään yhteistyötoimikunnassa joulukuussa 2024 .					
Laatija ja päivämäärä	Suunnitelman laatija (palvelualue/tulosyksikkö): Ympäristöterveydenhuolto			Päivämäärä:	14.11.2024
Koulutukset on kategorisoitu henkilöstöohjelman mukaisesti: Osaava ja oppiva henkilöstö, Työ lisää terveyttä ja hyvinvointia, Johtamista tiedolla ja tunteella, Palvelussuhdeasiat ja Yhdessä tekemisen meininki (avoin ja keskusteleva työyhteisö).					
Koulutuksiin osallistuvat henkilöryhmät yleisellä tasolla, ei jokaista ammattinimikettä tai henkilön nimeä eriteltyinä . Esim. suunnittelijat, asiantuntijat, lähihoitajat, koko henkilöstö, viheraluehoitajat 3-5 henkilöä, järjestelmän pääkäyttäjät. Saat lisättyä lisää rivejä napsauttamalla hiiren oikeaa puolta -> lisää rivejä. Yhteislukumäärän saat maalaamalla alueen ja napsauttamalla ylhäältä summa merkkiä.					
Aihealueet ja osaamisen tason tavoitteet (Oman osaamisen kehittämisen strategisten tavoitteiden ja talousarvion toteuttamiseen liittyen)	Koulutusten aihealueet tarkemmin	Kohderyhmä (esim. opettajat, hallintohenkilöstö, viheraluehoitajat jne.)	Henkilömäärät, joita koskee	Koulutuspäiviä arviolta (6 h=1 pv)	
OSAAVA JA OPPIVA HENKILÖSTÖ					
Ammattialakohtainen koulutus	Ympäristöterveydenhuollon kehityspäivä	Koko henkilöstö	32		16
Ammattialakohtainen koulutus	Valmiussuunnitelmaan perehtyminen, itsenäisesti suoritettava koulutus n. 1 pv	Koko henkilöstö	32		32
Ammattialakohtainen koulutus	Valmiuskoulutus: yth, biouhat, yleinen á 2 pv	terveystarkastajat, terveydensuojelusuunnittelijat, eläinlääkärit, esimiehet	30		4
Ammattialakohtainen koulutus	Alueelliset 2 pv ja valtakunnalliset ympäristöterveydenhuollon koulutuspäivät 2 pv	terveystarkastajat ja terveydensuojelusuunnittelijat	17		22
Ammattialakohtainen koulutus	Tupakkalain koulutus 1/2 pv	terveystarkastajat ja uusi esihenkilö	10		5
Ammattialakohtainen koulutus	VATI-koulutukset/ajankohtaiset 1/kk 1 h	terveystarkastajat ja terveydensuojelusuunnittelijat	4		5
Ammattialakohtainen koulutus	Laatukoulutukset 1 /kk 2h ja interkalibrointi	uusi esimies, terveystarkastajat ja terveydensuojelusuunnittelijat	7		10
Ammattialakohtainen koulutus	Sisäilmastoseminaari 1 pv ja sisäilmapaja 2 pv	terveystarkastajat	2		6
Ammattialakohtainen koulutus	Ympäristöterveyspäivä 2 pv	terveystarkastajat	8		2
Ammattialakohtainen koulutus	Ajankohtaisia laboratoriorintamalta 1 pv	näytteenottajat	2		2
Ammattialakohtainen koulutus	Näytteenottokoulutus 2 pv	näytteenottajat	2		2
Ammattialakohtainen koulutus	Melumittauskurssi 5 pv	terveystarkastajat ja terveydensuojelusuunnittelijat	6		5
Ammattialakohtainen koulutus	Ilmanvaihtokoulutus 3 pv	terveystarkastajat	4		6
Ammattialakohtainen koulutus	Sisäilmaklinikat 1/2pv - 2 kpl	terveystarkastajat	4		4
Ammattialakohtainen koulutus	Talovesikoulutus 3 pv	terveydensuojelusuunnittelijat ja näytteenottajat	2		6
Ammattialakohtainen koulutus	Allasvesikoulutus 2 pv	terveydensuojelusuunnittelijat	2		4
Ammattialakohtainen koulutus	Haittaeläinkoulutus 4 pv	terveystarkastajat	2		8
Ammattialakohtainen koulutus	Elintarvikevalvonnan päivät 2 pv	terveystarkastajat, hygieenikkoeläinlääkärit ja uusi esimies	10		14
Ammattialakohtainen koulutus	Syventävät elintarvikevalvonnan koulutukset á 2h (mm. elintarvikekoston torjunta, pakkausmerkinnät, paranteet, vienti ym.)	terveystarkastajat, hygieenikkoeläinlääkärit, uusi esimies	10		10
Ammattialakohtainen koulutus	Elintarvikevalvonnan EU-koulutukset (BTSF) 5 pv	hygieenikkoeläinlääkärit	2		5
Ammattialakohtainen koulutus	Elintarvikehygieenikkosten koulutuspäivät 2 pv	hygieenikkoeläinlääkärit	2		4
Ammattialakohtainen koulutus	Elintarvikevalvonnan neuvottelupäivät (AVI, ruokavirasto)	uusi esimies	1		1
Ammattialakohtainen koulutus	Eläinlääkäripäivät	hygieenikko-, praktikko- ja valvontaeläinlääkärit sekä uusi esimies	12		28
Ammattialakohtainen koulutus	Eläintenhoitajapäivät	eläintenhoitajat	4		10
Ammattialakohtainen koulutus	Alueelliset koulutuspäivät - ympäristöterveysjohtajat 1 pv	esimiehet	3		1
Ammattialakohtainen koulutus	Johtamiskoulutus: ihmisten johtaminen	palvelualuepäällikkö	1		6
Ammattialakohtainen koulutus	Ympäristöterveydenhuollon johdon päivät 2 pv	esimiehet	3		2
Ammattialakohtainen koulutus	Kokousmenettelyt 0,5 pv	toimistosihteerit ja uusi esihenkilö	3		1,5
Ammattialakohtainen koulutus	Julkisuuslain koulutus, 0,5 pv	toimistosihteerit ja valvontahenkilöstö	7		3,5
Ammattialakohtainen koulutus	Arkistointi (sähköinen) jne 0,5 pv	toimistosihteerit ja uusi esihenkilö	3		1,5
Ammattialakohtainen koulutus	Ympäristöterveydenhuollon hallintomenettelyt 0,5 pv	toimistosihteerit, esimiehet ja valvontahenkilöstö	2		1
Täydennyskoulutus					
Tutkintoon johtava koulutus	Eläintenohjaaja	Eläinlääkäri ja eläintenhoitaja	2		20
Digikoulutus	Teknäyttö työtehtävissä, perusteet verkkokoulutus	terveydensuojelusuunnittelijat, terveystarkastajat, esihenkilöt	6		2
Järjestelmäkoulutukset (toimisto-ohjelmat, versio-koulutukset ym.)	VATI-koulutukset/ajankohtaiset 1/kk 1 h	tarkastajat, suunnittelijat, toimistosihteerit (vatipääkäyttäjät)	8		8
Järjestelmäkoulutukset (toimisto-ohjelmat, versio-koulutukset ym.)	Henkka á 1 pv	esimiehet	2		2
Järjestelmäkoulutukset (toimisto-ohjelmat, versio-koulutukset ym.)	Dynasty á 1 pv	toimistosihteerit, uusi esihenkilö, valvontaeläinlääkärit	6		6
Järjestelmäkoulutukset (toimisto-ohjelmat, versio-koulutukset ym.)	Raindance budjetoitiohjelma	esimiehet	2		2
Järjestelmäkoulutukset (toimisto-ohjelmat, versio-koulutukset ym.)	Rondo / DataCycle á 1 pv	toimistosihteerit, uusi esihenkilö	3		3
Järjestelmäkoulutukset (toimisto-ohjelmat, versio-koulutukset ym.)	Intra/verkkosivujen päivitys á 1 pv	toimistosihteerit	2		2
Järjestelmäkoulutukset (toimisto-ohjelmat, versio-koulutukset ym.)	PowerBI á 1 pv	toimistosihteerit	2		2
Työpaikkaohjaajakoulutus					
TYÖ LISÄÄ TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA					
Työuravallisuusjärjestelmä WPro koulutus	Koulutustalenne intrassa	Esimiehet	2		1
Aikusammutuskoulutus					
Ensiapukoulutus (häätäensiapua, EA1, EA2)	EA1	Kaikki henkilöstöryhmät	3		3
Perehdytyskoulutus (INTRO)	Koulutustalenne intrassa	Uusi esimies, uusi terveystarkastaja, eläinlääkintähuollon esihenkilö	3		1,5
Työolojen, työtapojen ja työyhteisön tilan jatkuva tarkkailminen	Työuravallisuus-korttikoulutus (alkukoulutus tai jatkokoulutus)	terveystarkastajat, terveydensuojelusuunnittelijat, hygieenikkoeläinlääkärit	20		4
Tyhy-luennot	Työsuojeluparien koulutus á 2h	Yksiköiden työsuojeluparit (esihenkilö, työntekijän edustaja)	6		2
Tyhy-luennot	Työhyvinvointiviikko	Kaikki henkilöstöryhmät	32		3
Kevan oppimisjärjestelmä (CLANED)	Tarpeen mukaan	Esihenkilöt	3		
Auntie-webinaarit					
Ergonomia	Työterveyshuollon koulutus: etätöergonomia	Kaikki henkilöstöryhmät	27		7
Kognitiivinen ergonomia	Työterveyshuollon työpaja: psykososiaalinen kuormittuminen	Kaikki henkilöstöryhmät	32		8
JOHTAMISTA TIEDOLLA JA TUNTEELLA					
Itsensä johtaminen					
Aktiivisen tuen toimintamalli (AKTU)	Työkykyjohtamisen periaatteet	Esihenkilöt (uudet/palaavat)	2		1
Vatupassi-koulutus (kehityskeskustelu)	Vatupassityökalun käyttö	Esihenkilöt (uudet/palaavat)	2		1
Monimuotoisuuden johtaminen (osa osana ESKOa)					
Johtamiskoulutus ja -valmennus (ESKO, JYET, JOKO yms.)		Uusi esihenkilö	1		5
Lähihoitajainfot		Esihenkilöt	3		6
KT:n koulutukset (https://www.kt.fi/ajankohtaisia/koulutukset-ja-tapahtumat)		Esimiehet	3		2
CLANED	Tarpeen mukaan	Esimiehet	3		
PAVELUSSUHDEASIAI (osa osana ESKOa)					
Rekrytointiasiat, päätökset, perehdyttäminen	Kaupungin sisäinen koulutus	Uusi esihenkilö	1		0,5
Työsuojelun ja muut päätökset	Kaupungin sisäinen koulutus	Uusi esihenkilö	1		0,5
paikkas, sen muodostuminen ja muu palkitseminen	Kaupungin sisäinen koulutus	Uusi esihenkilö	1		0,5
Vuosilomat, perhevapaat ja muut poissaolot	Kaupungin sisäinen koulutus	Uusi esihenkilö	1		0,5
työaika, työvuorosunnittelu	Kaupungin sisäinen koulutus	Uusi esihenkilö	1		0,5
Henkka, Daisy, Titania ja muut palvelussuhdeasioihin liittyvät järjestelmät	Kaupungin sisäinen koulutus	Uusi esihenkilö	1		1
YHDESSÄ TEKEMISEN MEININKI (AVOIN JA KESKUSTELEVA TYÖYHTEISÖ)					
Vuorovaikutus ja viestintä	Kaupungin sisäinen koulutus	Esihenkilö			
Kielikoulutus, selkokieli tms.	selkokieli-koulutus - valvontahenkilöstö (terveystarkastajat, terveydensuojelusuunnittelijat ja valvontaeläinlääkärit)		20		10
Yhteisöllisyyden kehittäminen					
Tiimityöskentelytaidot					
Työhyvinvoinnin kehittäminen	Tyhy-päivä	Koko henkilöstö	32		16
YHTEENSÄ			32		296,25
Esitä ehdotuksia yhteisistä koulutuksista, joita työnantajan toivotaan järjestävän henkilöstölle verkossa / työpaikalla / Porvoossa.					